Co-funded by the European Union

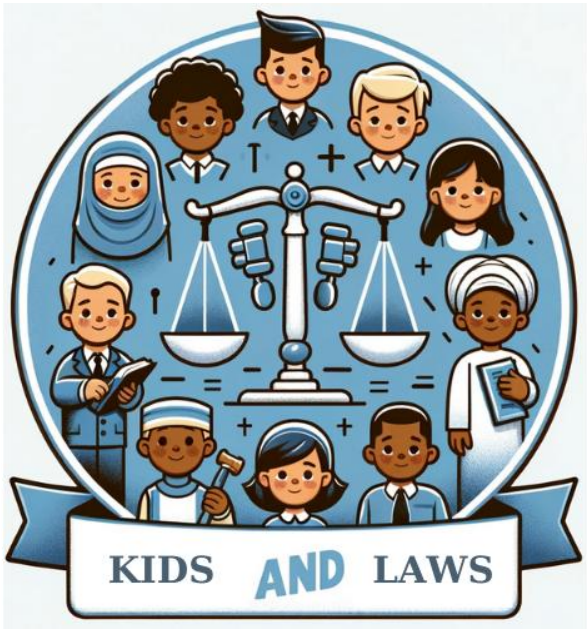
NATIONAL AGENCY FOR EUROPEAN EDUCATIONAL PROGRAMMES AND MOBILITY

ИНТЕЛЕКТУАЛЕН ПРОДУКТ 1

Наръчник за предучилищни педагози – Образователен подход, основан на разработването и прилагането на „казуси“, разглеждащи важността на познаването и спазването на правните норми и моралните ценности в процеса на редовното образование

Проект: Образователен подход за въвеждане на базисни правни норми за регулиране и морално поведение на децата в предучилищна възраст (абревиатура: Kids & Laws**)**

Номер на споразумение: *2023-1-MK01-KA220-SCH-000166815*

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения се само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Съдържание

ВЪВЕДЕНИЕ..... 3

1. ОПИСАНИЕ НА ОСНОВНИТЕ АСПЕКТИ НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО, СВЪРЗАНО С ПРОЯВИТЕ НА АГРЕСИВНО ПОВЕДЕНИЕ, ПОВИШЕНА НЕТЪРПИМОСТ И ПРОЯВИ НА ДИСКРИМИНАЦИЯ СРЕД ДЕЦАТА В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ..... 4

2.ОПИСАНИЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПОДХОД КЪМ УЧЕНЕТО ЧРЕЗ „КАЗУСИ“ И ПРЕДИМСТВАТА, КОИТО ТОЙ ПРЕДЛАГА В СРАВНЕНИЕ С ТРАДИЦИОННИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНИ МЕТОДИ..... 16

3. ОПИСАНИЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПОДХОД ЗА СПРАВЯНЕ С ФЕНОМЕНА НА ПОВИШЕНА АГРЕСИВНОСТ ПРИ ДЕЦА ОТ ДЕТСКА ГРАДИНА..... 53

4. ОПИСАНИЕ НА НАЙ-ДОБРИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНИ МЕТОДИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА НИВОТО НА ТОЛЕРАНТНОСТ И ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ДИСКРИМИНАЦИЯТА СРЕД ДЕЦАТА В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ..... 64

5.ПРИЛОЖЕНИЕ НА ООР, ПОДХОДЯЩИ ЗА ДЕЦА В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ..... 79

6. ОПИСАНИЕ НА ПЛАТФОРМАТА ETWINNING И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ, КОИТО ТЯ ПРЕДЛАГА ЗА ТРАНСФЕР НА ДОБРИ ПРАКТИКИ И ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВО С КОЛЕГИ ОТ ДРУГИ СТРАНИ 84

ПРИЛОЖЕНИЕ: СЪЗДАДЕНИ СА 24 ПОДГОТВИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ ЗА 25-МИНУТНИ УРОЦИ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПОДХОД „КАЗУСИ“ (ОПИСАНИЕ НА ПРАКТИЧЕСКА РАБОТА С УЧЕНИЦИ В РЕДОВНИ ПРЕДУЧИЛИЩНИ КЛАСОВЕ) 102

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

ВЪВЕДЕНИЕ

Основни цели на проекта:

Основната цел на проекта, която партньорите по проекта се стремят да постигнат, е разработването, внедряването и популяризирането на нова образователна концепция за предучилищните деца, за да разберат основните правни норми и важността на тяхното спазване. Тази концепция се основава на принципа на учене чрез „казуси“ и се прилага в регионите Кочани – Северна Македония, Велинград – България и Атина – Гърция.

Освен това дейностите по проекта ще насърчават целите на Всеобщата декларация за правата на човека, Плана за действие на ЕС за 2020–2024 г. и Декларацията на хилядолетието на ООН за укрепване на върховенството на закона, правата на човека и основните свободи. Тези дейности ще увеличат капацитета за транснационално сътрудничество между всички партньори по проекта и ще отворят възможности за синергии с relevante заинтересовани страни, които са активни в различни области и/или други социално-икономически сектори.

Конкретни цели на проекта:

Конкретна цел 1:

Да се разработи и приложи иновативна образователна концепция, фокусирана върху значението на разбирането и спазването на правните разпоредби и моралните норми, намаляването на агресивното поведение и насърчаването на толерантността сред децата в предучилищна възраст.

Конкретна цел 2:

Повишаване на уменията и компетенциите на педагозите в детските градини при прилагането на нови методологии и подходи, които включват:

- Укрепване на капацитета на педагогическия персонал за прилагане на нови образователни методи, базирани на концепцията за учене чрез „казуси“, с цел да се обърне внимание на нарастващите случаи на агресивно поведение и нетърпимост сред децата, както и да се подобрят уменията им за транснационално сътрудничество с колеги от други европейски страни.
- Подобряване на уменията на учителите за прилагане на методологии и стратегии за разпознаване и справяне с дискриминацията, девиантното поведение и липсата на уважение.
- Повишаване на компетенциите на учителите в работата с родители на деца, които проявяват агресивно поведение.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

- Повишаване на уменията на учителите за използване на ООР (отворени образователни ресурси) и платформата eTwinning.
- Повишаване на уменията на децата за критично мислене и работа в екип.

Конкретна цел 3:

Да се насърчи необходимостта от подобряване на местните политически стратегии в образователния процес за деца в предучилищна възраст, по-специално по отношение на разбирането и подхода към върховенството на закона и зачитането на основните права на човека. Това включва справяне с предизвикателството на агресивното поведение и, вследствие на това, увеличаване на броя на активните граждани – родители, които ще инициират промяна в общото отношение на общността.

1. ОПИСАНИЕ НА ОСНОВНИТЕ АСПЕКТИ НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО, СВЪРЗАНО С ПРОЯВИТЕ НА АГРЕСИВНО ПОВЕДЕНИЕ, ПОВИШЕНА НЕТЪРПИМОСТ И ПРОЯВИ НА ДИСКРИМИНАЦИЯ СРЕД ДЕЦАТА В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

Уважаеми учители,

Имаме удоволствието да Ви представим този наръчник, изготвен в рамките на **проект: Образователен подход за въвеждане на основни правни регулативни и морални норми на поведение за деца в предучилищна възраст“ – „Деца и Закони“ (Kids & Laws), 2023-1-MK01-KA220-SCH-000166815**, финансиран от програма „Еразъм+“ на тема „Иновативен образователен подход като форма на превенция и интервенция при агресия, повишена нетърпимост и дискриминация при деца в предучилищна възраст“.

Настоящото ръководство е предназначено да подпомогне вашата работа, като ви предостави знанията и инструментите, необходими за ефективно справяне с предизвикателствата, свързани с агресивното поведение при деца в предучилищна и начална училищна възраст.

1.1 СЪЩНОСТ НА ДЕТСКАТА АГРЕСИЯ

Агресията е сложно явление, което може да се проявява по различни начини и има многобройни причини. В детството агресивното поведение често е резултат от **неспособността на децата да изразяват емоциите и нуждите си по подходящ начин**. За да можем да помогнем на децата да преодолеят тези трудности, първо е необходимо да разберем естеството на агресията.

Агресията при децата може да се разглежда като част от нормалното им развитие. Според изследванията на **Анна Фройд, агресивното поведение при малките деца често е**

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

естествена реакция на фрустрация и е свързано с желанието им за независимост и утвърждаване на собственото „аз“. Тя подчертава, че това поведение може да бъде временно и преходно, ако детето бъде насочвано и подкрепяно по подходящ начин.

В своята теория за психосоциалното развитие **Ерик Ериксон** определя периода на ранното детство като етап на „инициатива срещу вина”. През този период децата развиват чувство за инициатива и самочувствие, но могат също да изпитват вина и страх от наказание, когато се провалят. Ериксон отбелязва, **че агресията може да се прояви като механизъм за справяне с тези сложни емоции и конфликти**.

В своите изследвания върху развитието на детската психика **Лев Виготски** обръща внимание на **социалния контекст** като важен фактор за проявата на агресивно поведение. Той подчертава, че детето учи чрез взаимодействие с връстниците си и възрастните, като често повтаря наблюдаваното поведение. Според Виготски **агресията може да бъде отражение на научени модели на поведение, които детето е видяло в своето обкръжение**.

Известният британски педиатър и психоаналитик **Доналд Уиникът** подчертава важността на емоционалната среда, в която се развива детето. Според Уиникот **агресивните прояви могат да бъдат признак за неудовлетворени емоционални нужди или липса на стабилна привързаност**. Той подчертава важността на емпатията и разбирането от страна на възрастните, за да се чувства детето безопасно и подкрепено.

Агресията при децата може да бъде и резултат от вътрешни конфликти и напрежение. Според **Жан Пиаже** когнитивното развитие на децата в предучилищна възраст преминава през различни етапи, в които те започват да разбират емоциите си и взаимоотношенията си с другите. **Агресията може да бъде проява на затруднения в този процес на разбиране и адаптиране към социалните норми и очаквания**.

Разбирането на тези различни аспекти на детската агресия е от съществено значение за разработването на ефективни стратегии за справяне с нея. **Агресията не трябва да се разглежда само като негативно явление, а като сигнал за необходимостта от допълнителна подкрепа и внимание към емоционалното и социалното развитие на детето**. С подходящо насочване и разбиране агресивното поведение може да се превърне в положителни форми на взаимодействие и самочувствие.

*Анна Фройд, „Егото и защитните механизми“
*Ерик Ериксон, „Детството и обществото“
*Лев Виготски, „Умът в обществото: Развитието на висшите психологически процеси“
*Доналд Уиникот, „Игра и реалност“
*Жан Пиаже, „Езикът и мисленето на детето“

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

1.2 ВИДОВЕ АГРЕСИЯ

Агресията в детството може да бъде класифицирана по различни начини, като всеки вид има свои характеристики и начини на проявление. Ето подробен преглед на основните видове агресия с примери и цитати от известни автори:

1. Физическа агресия

Физическата агресия включва действия, които причиняват физическа вреда на другите, като удряне, блъскане, хапане, ритане и др. Този вид агресия се разпознава най-лесно и често е причина за незабавна намеса от страна на възрастните.

Примери:

- Дете удря съученик по време на игра, защото е ядосано, че е загубило.
- Дете ухапва друго дете, когато не получава това, което иска.

Според Анна Фройд физическата агресия е често срещана при малките деца и може да бъде израз на тяхното желание за независимост и утвърждаване на собственото „аз“. Тя подчертава, че тези прояви могат да бъдат контролирани чрез подходящо възпитание и подкрепа.

2. Вербална агресия

Вербалната агресия се проявява чрез обиди, подигравки, заплахи и други форми на вербално насилие. Тя може да бъде също толкова вредна, колкото физическата агресия, тъй като засяга емоционалното благополучие на детето.

Примери:

- Дете нарича съученик с обидни имена, защото е разстроено.
- Дете заплашва друго дете, за да го накара да му даде играчка.

Ерик Ериксон отбелязва, че вербалната агресия може да бъде проява на вътрешни конфликти и чувство за вина. В своята теория за психосоциалното развитие той посочва, че децата на възраст 5-6 години често изпитват силни емоции, които понякога изразяват по агресивен начин.

3. Пасивна агресия

Пасивната агресия е по-трудна за разпознаване и включва действия, които косвено наранява или манипулират другите. Това може да включва отказ да се сътрудничи, игнориране, умишлено забавяне на задачи и др.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Примери:

- Дете отказва да си играе с определен съученик, за да го накаже за предишен конфликт.
- Дете умишлено забавя изпълнението на задача, защото е ядосано на учителя.

Лев Виготски подчертава важността на социалния контекст в проявата на агресивно поведение. Той отбелязва, че децата често придобиват пасивно-агресивни модели на поведение от своето обкръжение и ги използват като начин за справяне със стресови ситуации.

4. **Емоционална агресия**

Емоционалната агресия включва манипулация, изолиране на други деца и други форми на емоционален натиск. Тя може да бъде много вредна, тъй като засяга самочувствието и психическото здраве на детето.

Примери:

- Дете убеждава други деца да не си играят с определен съученик.
- Дете манипулира приятелите си, като ги кара да правят нещо против волята им.

Доналд Уиникот подчертава важността на емоционалната среда, в която се развива детето. Според него агресивното поведение може да бъде признак за неудовлетворени емоционални нужди или липса на стабилна привързаност. Той подчертава важността на емпатията и разбирането от страна на възрастните, за да се чувства детето безопасно и подкрепено.

5. **Инструментална агресия**

Инструменталната агресия е форма на агресия, която се използва като средство за постигане на цел. Този тип агресия е по-целенасочен и може да бъде по-малко емоционален.

Примери:

- Едно дете удря друго дете, за да получи играчка.
- Дете заплашва съученик, за да получи желаното място в редицата.

Жан Пиаже, в изследванията си върху когнитивното развитие, отбелязва, че децата в предучилищна възраст започват да разбират причинно-следствените връзки и могат да използват агресията като средство за постигане на целите си. Той подчертава, че този тип агресия може да бъде контролиран чрез правилно насочване и обучение на децата.

Разбирането на различните видове агресия е от съществено значение за ефективното управление на агресивното поведение при децата. Всеки вид агресия има свои специфични характеристики и изисква различни подходи за управление. Чрез предоставяне на подкрепа,

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

насоки и обучение учителите могат да помогнат на децата да развият положителни модели на поведение и да се научат да изразяват емоциите си по конструктивен начин.

Цитирани източници и препратки:

- Анна Фройд, „Егото и защитните механизми“
- Ерик Ериксон, „Детството и обществото“
- Лев Виготски, „Умът в обществото: Развитието на висшите психологически процеси“
- Доналд Уиникот, „Играта и реалността“
- Жан Пиаже, „Езикът и мисленето на детето“

1.3. ПРИЧИНИ ЗА АГРЕСИЯТА ПРИ ДЕЦАТА

Агресията при децата може да бъде провокирана от множество фактори, включително семейната среда, социалните взаимодействия, индивидуалните характеристики на детето и образователните практики. Разбирането на причините за агресията е ключово за намирането на ефективни стратегии за справяне с нея. В следващите редове ще разгледаме различни гледни точки на изтъкнати автори, които са изследвали причините за агресията при децата.

1.3.1 Семейна среда

Ури Бронфенбреннер, в своята екологична теория за развитието, подчертава важността на различните системи, в които детето расте и се развива. Според него микросистемата (семейство, училище, връстници) играе ключова роля в формирането на агресивно поведение. Бронфенбреннер отбелязва, че децата, които растат в стресова семейна среда, където има конфликти и насилие, са по-склонни да проявяват агресия. Той пише: „Децата научават агресията като средство за справяне със стреса, когато наблюдават подобни модели в своята среда“.

Гордън Нюфелд и Габор Мате в книгата си „Hold On to Your Kids“ (Дръжте се за децата си) обсъждат влиянието на привързаността между родители и деца върху агресивното поведение. Те подчертават, че липсата на стабилна емоционална връзка и недостатъчното внимание от страна на родителите може да доведе до несигурност и агресия у децата. Нюфелд и Мате твърдят, че „агресията често е симптом на дълбоки емоционални нужди, които не се задоволяват“.

1.3.2 Социални взаимодействия

Албърт Бандура в своята социално-когнитивна теория подчертава ролята на наблюдението и имитацията в усвояването на агресивно поведение. Според Бандура децата усвояват агресията,

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

като наблюдават и имитират поведението на модели (родители, връстници, медийни герои). Той провежда известния експеримент с куклата Бобо, който показва как децата възпроизвеждат агресивното поведение, което са видели. Бандура стига до заключението, че „агресията е поведение, което се усвоява чрез наблюдение и имитация“.

Ричард Тремблей, в изследването си върху развитието на агресивно поведение при децата, отбелязва, че социалните умения и способността за разрешаване на конфликти играят важна роля. Според Тремблей, децата, които не са усвоили ефективни социални умения, са по-склонни да използват агресията като начин за справяне с конфликти. Той подчертава важността на ранната интервенция и обучението в социални умения.

1.3.3 Индивидуални характеристики

Джон Боулби в своята теория за привързаността обсъжда влиянието на ранните привързаности върху емоционалното развитие на детето. Според Боулби децата, които не са имали сигурна привързаност в ранна възраст, могат да развият агресивно поведение като начин да изразят несигурност и тревожност. Той твърди, че „липсата на сигурна привързаност може да доведе до агресивни реакции в стресови ситуации“.

Джером Каган в изследването си върху темперамента на децата посочва, че някои деца са по-склонни към агресия поради биологични и генетични фактори. Според Каган децата с по-висока реактивност на нервната система са по-склонни да проявяват агресивно поведение в отговор на стресови стимули. Той подчертава, че „индивидуалните различия в темперамента играят важна роля в изразяването на агресията”.

1.3.4.Образователни практики

Диана Баумринд в изследването си върху стиловете на родителство идентифицира три основни стила: авторитарен, авторитетен и либерален. Според Баумринд авторитарният стил на родителство, който се характеризира с високи изисквания и ниска подкрепа, може да доведе до агресивно поведение у децата. Тя отбелязва, че „децата, отгледани в авторитарна среда, често развиват агресивни модели на поведение като реакция на строгите и наказателни методи на родителите си“.

Изследването на **Мартин Хофман** върху дисциплинарните методи и моралното развитие на децата подчертава важността на емпатията и обяснителните методи за намаляване на агресията. Според Хофман, когато родителите и учителите използват обяснителни методи и насърчават емпатията, децата са по-склонни да развият разбиране и съчувствие към чувствата на другите и по-малко склонни да проявяват агресивно поведение.

Разбирането на причините за агресията при децата изисква отчитане на множество фактори, включително семейната среда, социалните взаимодействия, индивидуалните характеристики и образователните практики. Всеки от тези фактори играе важна роля в формирането на

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

агресивно поведение и трябва да се вземе предвид при разработването на стратегии за справяне. Чрез предоставяне на подкрепа и насоки учителите и родителите могат да помогнат на децата да развият положителни модели на поведение и да се научат да изразяват емоциите си по конструктивен начин.

Цитирани източници и препратки:

- Ури Бронфенбреннер, „Екологията на човешкото развитие“
- Гордън Нойфелд и Габор Мате, „Дръжте се за децата си: защо родителите трябва да са по-важни от връстниците“
- Алберт Бандура, „Теория за социалното учене“
- Ричард Е. Тремблей, „Развитие на физическата агресия от ранното детство до зрелостта“
- Джон Боулби, „Привързаност и загуба“
- Джером Каган, „Природата на детето“
- Диана Баумринд, „Практики за отглеждане на деца, предшестващи три модела на поведение в предучилищна възраст“
- Мартин Хофман, „Емпатия и морално развитие: последствия за грижата и справедливостта“

1.4 ПСИХОЛОГИЧЕСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ДЕЦАТА В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

1.4.1 Общи характеристики

Децата на възраст 5-6 години преминават през важен етап от своето развитие, който е свързан с формирането на личността, развитието на когнитивните способности и социалните умения. На тази възраст децата вече притежават основни умения за общуване и взаимодействие с връстниците си, но все още подобряват емоционалните и социалните си компетенции.

- **Когнитивно развитие**: според Жан Пиаже, децата на възраст 5-6 години са в преоперационалния етап на когнитивното развитие. Те започват да развиват символично мислене, което им позволява да използват думи и образи, за да представят предмети и събития. Въпреки това, техните мисловни процеси все още са ограничени от егоцентризъм, което означава, че им е трудно да виждат света от гледна точка на другите.
- **Социално развитие**: На тази възраст децата започват да създават по-силни приятелства и да участват в групови дейности. Те развиват умения за сътрудничество,

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

споделяне и разрешаване на конфликти. Въпреки това, техните социални умения все още се развиват и може да им е трудно да се справят със сложни социални ситуации.

- **Емоционално развитие**: Според Ерик Ериксон, децата на възраст 5-6 години са в етап „инициатива срещу вина“. Те са мотивирани да изследват и да поемат инициатива в различни дейности, но могат да изпитват и вина, ако действията им не са успешни или са наказани. Този период е важен за формирането на самочувствие и чувство за компетентност.

1.4.2 Психологически характеристики в контекста на агресията, дискриминацията и толерантността

- **Агресия**: Агресията при 5-6-годишните деца може да бъде резултат от различни фактори, включително фрустрация, нужда от внимание или модели на поведение, които са наблюдавали в своето обкръжение. На тази възраст децата често проявяват физическа и вербална агресия като начин да изразят емоциите си и да се справят с конфликти.
- **Дискриминация**: възрастта 5-6 години е критичен период за формирането на социални възприятия и предразсъдъци. Децата започват да разбират понятието за групи и принадлежност, което може да доведе до появата на дискриминационни нагласи, особено ако са изложени на такива модели в своето обкръжение. Те могат да проявяват предпочитания към определени връстници и да изключват други въз основа на разлики.
- **Толерантност**: развитието на толерантността е свързано с развитието на емпатия и способността да се разбират и уважават чувствата и гледните точки на другите. Въпреки егоцентризма, който е характерен за тази възраст, децата могат да бъдат научени на емпатия и толерантност чрез подходящи методи на възпитание и примери от възрастните.
- **Развитие на психиката и Аза**: Развитието на Аза при децата на възраст 5-6 години е свързано с формирането на самочувствие и чувство за идентичност. Децата осъзнават своите способности и качества, както и мястото си в социалната група. Те развиват чувство за морал и справедливост, което може да бъде насочено в положителна посока чрез подходящо възпитание.

1.4.3 Възможности за превантивна работа и интервенции в детската градина

Превантивната работа и интервенциите в детската градина са от съществено значение за насърчаване на положителното развитие на децата и намаляване на агресията и дискриминацията. Ето някои стратегии и добри практики, подкрепени от изследвания и примери:

- **Обучение на социални умения**: на децата могат да се преподават ефективни социални умения като споделяне, сътрудничество и разрешаване на конфликти. **Кимбърли**

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Шонерт-Райчъл и нейните колеги в своето проучване подчертават важността на социално-емоционалното учене за развиването на социална компетентност и намаляването на агресивното поведение.

- **Насърчаване на емпатията**: чрез ролеви игри и дискусии учителите могат да насърчават децата да развиват емпатия и да се поставят на мястото на другите. Изследването на **Мартин Хофман** подчертава важността на емпатията за моралното развитие и намаляването на агресията.
- **Интервенции за управление на агресията**: програми като Second Step са предназначени да помогнат на децата да управляват емоциите си и да развият умения за самоконтрол. Изследванията показват, че тези програми могат значително да намалят агресивното поведение в детската градина.
- **Създаване на приобщаваща среда**: учителите трябва да създадат среда, която насърчава толерантността и уважението към различията. **Елизабет Гершоф** и нейните колеги подчертават, че приобщаващите образователни среди могат да намалят дискриминационните нагласи и да насърчат положителните социални взаимодействия
- **Участие на родителите**: сътрудничеството с родителите е ключово за успешното управление на агресията и дискриминацията. Информирането на родителите за важността на емоционалната подкрепа и положителното родителство може да подобри поведението на децата както у дома, така и в детската градина.

Разбирането на психологическите характеристики на децата на 5-6 години и свързването им с агресията, дискриминацията и толерантността е от съществено значение за ефективната работа на учителите в детската градина. Чрез превантивна работа и подходящи интервенции учителите могат да създадат подкрепяща и приобщаваща среда, която насърчава положителното развитие на децата и намалява негативните поведения.

Цитирани източници и препратки:

- Жан Пиаже, „Езикът и мисленето на детето“
- Ерик Ериксон, „Детството и обществото“
- Алберт Бандура, „Теория за социалното учене“
- Ричард Е. Тремблей, „Развитие на физическата агресия от ранното детство до зрелостта“
- Мартин Хофман, „Емпатия и морално развитие: последици за грижата и справедливостта“
- Кимбърли Шонерт-Райчъл и др., „Повишаване на социалната и емоционалната компетентност при малките деца“
- Елизабет Гершоф, „Ролята на училищата в насърчаването на положителни взаимоотношения между връстници и предотвратяването на тормоза“

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

1.5. УПРАВЛЕНИЕ НА АГРЕСИЯТА

1.5.1. История на техниките и програмите за управление на агресията

Проблемът с агресията при деца в предучилищна възраст е въпрос, който отдавна привлича вниманието на специалистите в областта на детската психология. За да се справят с този предизвикателен аспект от развитието на децата, психолозите и педагозите са разработили различни техники и програми.

1. **Джеймс Гарднър**: Известен с работата си върху множествената интелигентност, Гарднър е дал важни насоки за развитието на емоционалната интелигентност при малките деца. Теорията му е била важна за разработването на програми, които учат децата да разпознават и управляват емоциите си, което може да помогне за борбата с агресията.

Концепцията на Джеймс Гарднър за детската агресия се вписва в общата му теория за множествената интелигентност. Гарднър предлага, че уменията и способностите на децата не се ограничават до традиционните умствени интелигентности (логико-математическа, езикова, пространствена и др.), а включват и емоционалната интелигентност.

Според Гарднър емоционалната интелигентност се състои от няколко компонента, включително способността да разпознаваш и разбираш собствените си емоции, да управляваш емоциите си, да разпознаваш и разбираш емоциите на другите и способността да установяваш здрави и конструктивни взаимоотношения с другите.

Въз основа на тази концепция Гарднър препоръчва няколко основни техники и средства за справяне с агресията при децата:

1. **Учене на емоционална осъзнатост**: децата трябва да се научат да разпознават емоциите си и да ги разбират. Това включва изучаване на термини за различни емоции, както и практически упражнения за разпознаване на емоциите у себе си и у другите.
2. **Управление на емоциите**: децата трябва да научат ефективни стратегии за управление на емоциите си, особено в ситуации на стрес или конфликт. Това може да включва техники за успокояване, като дълбоко дишане, визуализации или физическа активност.
3. **Развиване на емпатия**: децата трябва да се научат да разбират и да съчувстват на емоциите на другите. Това може да се постигне чрез различни упражнения за поемане на перспектива, ролеви игри и групови дискусии за емоциите и взаимоотношенията.
4. **Развиване на социални умения**: децата трябва да се научат да общуват ефективно, да разрешават конфликти и да работят в група. Това включва упражнения за споделяне, слушане на другите и търсене на компромиси.
5. **Насърчаване на положително поведение**: възпитателите и родителите трябва да подкрепят и насърчават положителното поведение у децата. Това може да се постигне чрез системи за похвала и награди, както и чрез ясни правила и очаквания.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Концепцията на Гарднър за детската агресия и предложените от него техники и средства за справяне с нея се основават на разбирането за важността на емоционалната интелигентност и социалните умения за развитието и благополучието на децата. Те представляват холистичен и интегриран подход, който насърчава развитието на емоционална осъзнатост, емпатия и социални умения у децата, което им помага да се справят с агресията и да развиват здрави взаимоотношения с другите.

2. Хауърд Гарднър:

Авторът на теорията за множествената интелигентност е изследвал и ролята на образованието в развитието на социалните умения и емпатията у децата. Неговата работа е послужила за основа за разработването на програми за социално-емоционално учене в предучилищна възраст.

Хауърд Гарднър е известен с теорията си за множествената интелигентност, която е интегративен модел за разбиране на човешката интелигентност, включително емоционалната интелигентност. В контекста на детската агресия Гарднър обсъжда важността на емоционалната интелигентност и социалните умения за развитието на децата и за справянето с агресивното поведение.

Гарднър подчертава, че емоционалната интелигентност е ключът към успешното справяне с конфликтите и агресията при децата. Той вярва, че обучението на децата да разбират и управляват емоциите си е от решаващо значение за тяхното социално и емоционално благополучие. В една от своите работи, „Рамки на ума: Седемте интелигентности на човешкия вид“, Гарднър заявява:

„Децата трябва да се научат не само да четат, пишат и решават математически задачи, но и да разбират емоциите си, да се справят с конфликти и да сътрудничат с другите.“

Според Гарднър, развиването на социални умения е от съществено значение за справянето с агресията. Той препоръчва различни техники и стратегии, които помагат за развиването на емпатията, комуникативните умения и уменията за разрешаване на конфликти у децата. Пример за това е методът „Решаване на проблеми с приятели“, който се състои в насърчаване на децата да изразяват чувствата си, да слушат другите и да работят заедно, за да намерят решения на конфликтни ситуации.

Гарднър също така подчертава важността на играта за развитието на социални умения и справянето с агресията. Чрез играта децата се научават да поемат ролите на другите, да сътрудничат и да решават проблеми. По този начин те развиват емпатия и разбират важността на споделянето и толерантността.

В заключение, концепцията на Хауърд Гарднър за справяне с агресията при децата се основава на разбирането за важността на емоционалната интелигентност и социалните умения в развитието на децата. Той предлага различни методи и стратегии, които насърчават

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

развитието на емпатия, комуникативни умения и умения за разрешаване на конфликти при децата.

3. **Даниел Гоулман:**

Концепцията на автора за емоционалната интелигентност и неговата книга „Емоционална интелигентност при децата“ предоставя ценни насоки за родители и учители за това как да подкрепят развитието на емоционалната интелигентност и управлението на агресията при децата.

Даниел Голдман е психолог и научен журналист, известен с работата си в областта на емоционалната интелигентност. В книгата си „Емоционална интелигентност при децата“ Голдман обсъжда важността на развитието на емоционалната осъзнатост при децата и нейното влияние върху поведението им, включително агресивното поведение.

Ключовата концепция на Голдман е, че емоционалната интелигентност е от съществено значение за успешното справяне с емоциите и междуличностните отношения. Той разглежда емоционалната интелигентност като комбинация от умения за разпознаване, разбиране и управление на собствените емоции и тези на другите.

В контекста на детската агресия Голдман подчертава, че емоционалната интелигентност играе ключова роля в предотвратяването и справянето с нея. Той разглежда агресията като проява на несъответствие между емоционалните нужди и социалния контекст.

Една от основните техники, които Голдман препоръчва за справяне с агресията при децата, е развитието на емоционална осведоменост и управление на емоциите. Той предлага различни упражнения и стратегии за развиване на тези умения у децата, като например:

1. **Упражнения за разпознаване на емоции**: децата се насърчават да разпознават и идентифицират своите емоции и тези на другите. Това може да включва игри или упражнения, при които децата трябва да идентифицират емоциите на лицата от картинки или да говорят за собствените си емоции.
2. **Упражнения за управление на емоциите**: децата се научават да управляват емоциите си по конструктивен начин. Това включва методи като дишане, визуализации, изразяване на емоции чрез изкуство или писане.
3. **Упражнения за развиване на емпатия**: Децата се насърчават да разбират и да съчувстват на емоциите на другите. Това може да се направи чрез игри или ролеви игри, които насърчават взаимната помощ и сътрудничество.

Емоционалната интелигентност подпомага и формирането на здрави междуличностни отношения, което може да помогне за предотвратяване на агресията. Голман вярва, че когато децата разбират и управляват емоциите си по ефективен начин, те се чувстват по-удовлетворени и в контрол над ситуациите, което намалява вероятността от агресия.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Както казва Даниел Голдман, *„Емоционалната интелигентност е по-важна от IQ за постигането на успех в живота, както в професионален, така и в личен план“. Това потвърждава неговото убеждение в важността на развиването на емоционална интелигентност у децата, за да им помогне да се справят успешно с агресията и да постигнат хармония в своите взаимоотношения.*

1.5.2 Видове техники за справяне с агресията

1. **Обучение на емоционална осведоменост**: тази техника се фокусира върху обучението на децата да разпознават и изразяват емоциите си по конструктивен начин. Те се научават да разбират какво ги ядосва или тревожи и как да избират подходящи стратегии за управление на тези емоции.
2. **Учене на социални умения**: програмите за учене на социални умения имат за цел да помогнат на децата да разберат важността на споделянето, сътрудничеството и мирното разрешаване на конфликти. Те се научават как да общуват ефективно, да слушат другите и да решават проблеми в група.
3. **Подкрепа за емпатия и разбиране на чувствата на другите**: децата в предучилищна възраст често се нуждаят от помощ, за да разберат емоциите на другите и да развият емпатия. Тази техника се фокусира върху развиването на способността на децата да съчувстват на другите и да разбират техните чувства.
4. **Прилагане на терапия чрез игра**: терапията чрез игра е важно средство за развиване на социални умения и справяне с агресията при децата. Чрез играта децата се научават да се поставят на мястото на другите, да разбират взаимоотношенията и да развиват умения за справяне с конфликти.

Справянето с агресията в предучилищна възраст изисква комплексен и многостранен подход, който включва обучение на децата, родителите и учителите. Програмите, базирани на съвременни психологически теории и практики, са от съществено значение за подпомагане на децата да се развият като емпатични и отговорни личности. Вашата роля като учители е от съществено значение за формирането на социалните умения и емоционалната интелигентност на децата. Надяваме се, че този наръчник ще ви бъде полезен и ще ви даде увереността и инструментите, от които се нуждаете, за да се справите с агресията и да създадете положителна и подкрепяща среда за учене.

2.ОПИСАНИЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПОДХОД КЪМ УЧЕНЕТО ЧРЕЗ „КАЗУСИ“ И ПРЕДИМСТВАТА, КОИТО ТОЙ ПРЕДЛАГА В СРАВНЕНИЕ С ТРАДИЦИОННИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНИ МЕТОДИ

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

2.1. ОПИСАНИЕ НА ПОДХОДЯЩИ ЗАКОНИ ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Обучението на деца в предучилищна възраст за законите и правилата поставя основите за отговорно гражданство и добро поведение. На този ранен етап акцентът не е върху сложни правни системи, а по-скоро върху прости, подходящи за възрастта принципи, които помагат на децата да разберат разликата между добро и лошо, справедливост и безопасност. Чрез използването на истории, казуси и сценарии в класната стая учителите могат да въведат основни понятия от правото по начин, който е увлекателен и лесен за разбиране. Този подход помага на децата да се научат да спазват правила, да разбират последствията и да сътрудничат с другите – умения, които са жизненоважни както в класната стая, така и извън нея.

2.1.1. Наказателно престъпление КРАЖБА

Въведение

В Наказателния кодекс в специален раздел са уредени различни видове престъпления, свързани с кражба. Кражбата се разбира като вземане на чужда собственост за лична облага без съгласието на собственика. Ето няколко примера за престъпления, свързани с кражба, и техните правни последици:

Кражба: Всеки, който вземе чужда собственост, като я премести, вземе, използва или задържи, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

Кражба с взлом (тежка кражба): Ако кражбата е извършена с употреба на сила, или ако е извършена на място, където съществува риск от трайно увреждане на здравето или живота, или ако е извършена по начин, който води до особено тежки последици, извършителят се наказва с лишаване от свобода от една до десет години.

Грабеж: Ако лицето, което извършва кражбата, използва или заплашва да използва оръжие или предмет, подобен на оръжие, или използва сила срещу лицето, от което се отнема имуществото, то се наказва с лишаване от свобода от три до петнадесет години.

Правните последици за извършителите зависят от конкретните обстоятелства на деянието и тежестта на наказателното производство. При вземането на решение съдът взема предвид предишните съдимости на извършителя, обстоятелствата на деянието и други релевантни фактори.

Подход към деца в предучилищна възраст

За да се обясни престъплението „кражба“ на деца на възраст 5-6 години, може да се използва език и обяснения, съобразени с тяхната възраст и разбиране.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Ето един пример за това как може да се обясни:

„Има нещо важно, за което искаме да поговорим с всички малки деца. Знаете ли какво означава кражба? Кражба е, когато някой вземе нещо, което не му принадлежи, без да попита или да каже на собственика.

Например, ако някой вземе играчка от друго дете, без да попита, това е като кражба.

В законите на нашата страна има правила за кражбата. Те казват, че ако някой вземе нещо от друг, като например играчка, и не го върне или не попита дали може да го вземе, може да бъде наказан. Наказанието може да бъде затвор, което означава, че може да се наложи да прекара време далеч от приятелите и семейството си.

Има и по-сериозен вид кражба. Ако някой иска да вземе нещо с сила или ако нарани някого, докато го взема, това става още по-опасно. В такива случаи наказанието може да бъде още по-тежко.

Важни уроци от кратката презентация на престъплението КРАЖБА

Най-важните уроци, които децата в предучилищна възраст трябва да научат, са:

Разликата между добро и лошо: Децата могат да научат разликата между приемливи и неприемливи действия. Чрез героите в презентацията може да се подчертае какво е правилно и какво не е.

Последици от действията: Наказателните престъпления често имат последици. Децата могат да научат, че всяко действие има свои последици и че трябва да носят отговорност за действията си.

Важността на зачитането на чуждата собственост: Кражбата е нарушение на чужда собственост. Децата могат да научат колко е важно да зачитат чуждите вещи и защо не е позволено да вземат неща, които не им принадлежат.

Етично мислене: Децата могат да развият етичното си мислене, като обсъждат действията на героите в презентацията. Кое е правилно и кое е погрешно?

Развиване на емпатия: Като се идентифицират с героите и техните действия, децата могат да развият емпатия и разбиране за чувствата и действията на другите.

2.1.2. НАКАЗАТЕЛНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ СРЕЩУ ЧОВЕШКИТЕ И ГРАЖДАНСКИ ПРАВА И СВОБОДИ

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Въведение

Нарушенията на човешките и гражданските права и свободи се разглеждат чрез редица различни престъпления. За деца в предучилищна възраст най-подходящи са следните две престъпления:

Нарушение на равенството на гражданите: Всеки, който въз основа на пол, раса, цвят на кожата, полова идентичност, принадлежност към маргинализирана група, етническа принадлежност, език, гражданство, социален произход, религия, политическа принадлежност, личен или социален статус, умствена или физическа увреждaност, възраст, семейно или брачно положение, имуществено състояние, здравословно състояние или друга основа, предвидена в закона или в международен договор, отказва или ограничава правата на гражданин, определени в Конституцията на Република Северна Македония, закона или международен договор, или дава привилегии на граждани въз основа на тези разлики в нарушение на Конституцията на Република Северна Македония, закона или международен договор, се наказва с лишаване от свобода от три месеца до три години.

Застрашаване на безопасността: Всеки, който сериозно заплашва друго лице с нападение срещу живота или тялото му или живота или тялото на близък човек, с намерение да го разстрои или уплаши, се наказва с глоба или лишаване от свобода до шест месеца.

Подход към деца в предучилищна възраст

Обясняването на престъпления като „престъпления срещу човешките права" на деца на възраст 5-6 години е предизвикателство поради тяхната възраст и концептуалната сложност на темата. В този контекст представлението трябва да бъде образователно и разбираемо, като същевременно е забавно за децата. Ето някои конкретни уроци, които могат да бъдат включени в театралното представление:

Важни уроци от кратката презентация на престъплението „Нарушение на равенството на гражданите"

Най-важните уроци, които децата в предучилищна възраст трябва да научат, са:

Разбиране на основните права: Въвеждане на понятието за основните права, които имат хората, като правото на живот, правото на образование, правото на игра и др.

Решаване на проблеми чрез мирни методи: Подчертаване на важността на решаването на конфликти и проблеми чрез разговор и разбиране, а не чрез насилие или несправедливи действия.

Уважаване на различията: Представяне на различни видове хора и култури, с акцент върху уважаването и приемането на различията между хората.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Сътрудничество и работа в екип: Подчертаване на важността на сътрудничеството и работата в екип при решаването на проблеми и създаването на общност, която защитава правата на всички.

Осъзнаване на последствията от несправедливите действия: Подчертаване на това как нашите избори и действия могат да повлияят на другите и как справедливостта и равенството трябва да бъдат важни ценности.

Изграждане на етични стандарти: Насърчаване на децата да изградят етични стандарти и ценности, които да ги ръководят в ежедневни ситуации.

Творческо изразяване и изразяване на мнения: Насърчаване на децата да изразяват своите мнения, идеи и чувства, както и да бъдат творчески в търсенето на решения на проблемите.

2.1.3. ПРЕСТЪПЛЕНИЯ СРЕЩУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ПРИРОДАТА

Въведение

Подходящи престъпления за деца в предучилищна възраст, които могат да бъдат разбрани, включват:

- Замърсяване на въздуха: Замърсяване чрез изхвърляне на отпадъци или изпускане на дим.
- Изхвърляне на отпадъци във вода: Изхвърляне на отпадъци в реки и езера.
- Изсичане на дървета без разрешение: Незаконно обезлесяване на площи без разрешение.

Възможните правни последствия могат да включват:

- Санкции като задължителни задължения за почистване и поддържане на околната среда.
- Финансови санкции за тези, които нарушават правилата.

Подход към деца в предучилищна възраст

Темата е доста приложима и разбираема за деца в предучилищна възраст и може да бъде представена чрез интерактивно изучаване на случаи, в които децата могат да участват в процеса на вземане на решения. Важно е да се увеличи визуализацията чрез използване на примери, придружени от снимки и видеоклипове, показващи важността на отговорността към

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

околната среда. Трябва да се използват прост език и примери, за да се демонстрират отрицателните ефекти от замърсения въздух и отпадъците.

Важни уроци от кратката презентация на престъпленията срещу околната среда и природата

Основните уроци, които децата в предучилищна възраст трябва да научат, са:

Отговорност към природата: Подчертаване на важността на колективната грижа за околната среда.

Индивидуално влияние: Разбиране, че всеки човек има влияние и може да предотврати престъпни деяния, които увреждат околната среда.

Опазване на природата: да се научат децата как да пестят енергия, да почистват след себе си и да намаляват отпадъците.

2.1.4. ПРЕСТЪПЛЕНИЯ СРЕЩУ ОБЩЕСТВЕНАТА БЕЗОПАСНОСТ В ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА

Въведение

Наказателните престъпления срещу обществената безопасност в движението, които биха били подходящи за представяне на деца в предучилищна възраст, включват:

- Неправилно пресичане на пътя, без да се погледне в двете посоки.
- Каране на велосипед без каска.
- Прескачане на пътя, без да се провери дали има превозни средства.
- Неизползване на светофари (за пешеходци или шофьори).
- Каране на велосипед или шофиране на автомобил с висока скорост.

Последствията могат да бъдат показани чрез забавни и прости сцени, илюстриращи важността на светофарите и физическите последствия от тези действия, като например наранявания от падане от велосипед.

Подход към деца в предучилищна възраст

Подходът трябва да бъде забавен, творчески и интерактивен. Децата трябва да бъдат включени като участници в казуси и да преживеят ситуации, свързани с безопасността на движението. За представянето на сцените могат да се използват различни реквизити и костюми, а песни и игри могат да помогнат за задържане на вниманието на децата.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Важни уроци от кратката презентация на престъпленията срещу безопасността на движението

Уроците от представянето могат да включват:

Важността да се погледне в двете посоки, преди да се пресече пътя.

Използване на каска за безопасно каране на велосипед.

Правилното използване на светофарите като пешеходци и шофьори.

Избягване на опасни практики като превишена скорост.

Чрез забавление и взаимодействие децата трябва да осъзнаят важността на безопасното поведение в обществения трафик и да развият уважение към правилата и мерките за безопасност.

2.1.5. ПРЕСТЪПЛЕНИЯ СРЕЩУ ЖИВОТА И ТЕЛЕСНАТА ЦЕЛИН

Въведение

Наказателните престъпления срещу живота и тялото се отнасят до вредни действия, които излагат на опасност здравето или живота на човек. Макар че децата в предучилищна възраст не са готови да разберат сложни правни дефиниции, те могат да започнат да усвояват основните понятия за уважение към другите, лична безопасност и важността на ненасилието. Тези ранни уроци помагат за развитието на емпатия и разбиране, че е погрешно да се наранява другите и че всеки заслужава да се чувства в безопасност и защитен.

Следните две престъпления могат да бъдат опростени за малките деца:

Телесна повреда: Това включва нараняване на някого чрез удряне, ритане или причиняване на травма. В наказателния кодекс това се наказва с лишаване от свобода в зависимост от тежестта на вредата.

Заплахи за живота или здравето: Всяка сериозна заплаха за живота или тялото на друго лице се счита за престъпление. В юридически смисъл това може да доведе до глоба или лишаване от свобода.

Подход към деца в предучилищна възраст

Тъй като децата на възраст 5–6 години са в критичен етап на емоционално и социално развитие, понятията за безопасност, грижа и ненасилие трябва да се преподават по прост,

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

увлекателен и подходящ за възрастта начин. Ученето може да се въведе чрез интерактивно разказване на истории, ролеви игри и театрални представления, в които децата могат да изследват ситуации и да реагират на герои, които се сблъскват с различни предизвикателства, свързани с конфликти, инциденти или опасно поведение.

Важни уроци от краткото представяне на престъпленията срещу живота и тялото

Децата в предучилищна възраст могат да усвоят и приложат следните важни житейски уроци:

Разбиране на ценността на живота и здравето: Животът и тялото на всеки човек са важни и трябва да се отнасят към тях с грижа и уважение.

Да бъдем любезни с ръцете и думите си: Ударите, бутането или използването на обидни думи никога не са правилният начин за решаване на проблем. Любезността трябва да ръководи поведението ни.

Мирно решаване на проблеми: Научете децата да използват думи, да търсят помощ от възрастни и да практикуват спокойна комуникация по време на спорове.

Разпознаване на опасността и търсене на помощ: Децата трябва да се научат да разпознават опасни ситуации и да знаят, че могат да потърсят помощ от учител, родител или доверен възрастен.

Разбиране на въздействието на действията: Действията имат последствия. Ако нараним някого, това засяга неговите чувства и безопасност.

Насърчаване на емпатията и състраданието: Дейностите трябва да помагат на децата да си представят как се чувстват другите, когато са наранени или уплашени, като изграждат силно чувство за емпатия.

Учене чрез игра и творчество: Чрез изкуство, песни и игри, стимулиращи въображението, децата могат да изразят какво означава да бъдеш мил и надежден приятел.

Чрез въвеждането на темата за престъпленията срещу живота и тялото по нежен, творчески и смислен начин, предучилищните педагози могат да насърчат ранното развитие на морално съзнание, емоционална интелигентност и уважение към другите, полагайки основите за отговорно поведение и по-безопасна общност.

2.1.6. Престъпления срещу обществения ред

Въведение

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Престъпленията срещу обществения ред се отнасят до действия, които нарушават мира, безопасността и нормалното функциониране на общността. Макар че малките деца може да не разбират още правните термини, те могат да започнат да научават колко е важно да спазват правилата, да се държат с уважение в обществените пространства и да разбират как действията им се отразяват на околните. Ранното преподаване на тези идеи подпомага развитието на положително социално поведение и уважение към общностния живот.

За деца в предучилищна възраст най-разбираеми са следните опростени примери за престъпления:

Нарушаване на мира: Това включва шумно поведение, викане или агресивно поведение в обществени места, като училища, паркове или квартали.

Увреждане на обществена собственост: Това включва счупване или рисуване върху обществени вещи като съоръжения на детски площадки, пейки, книги или училищни материали, които принадлежат на всички.

Подход към деца в предучилищна възраст

За да помогнат на децата да разберат какво означава обществен ред, педагозите могат да го свържат с правилата в класната стая, поведението на детската площадка и общите пространства. Ученето трябва да бъде интерактивно и забавно – с помощта на песни, кукли, визуални подсказки и ролеви игри, за да се покаже как уважителното поведение на обществени места помага на всички да се чувстват сигурни и щастливи. Тези дейности изграждат навици, които насърчават мирна и уважителна среда.

Важни уроци от кратката презентация на престъплението срещу обществения ред

Децата в предучилищна възраст могат да започнат да развиват разбиране за своята роля в поддържането на мирна и уважителна среда, като научат следните ключови уроци:

Правилата помагат на всички нас: Правилата са важни за безопасността и щастието на всички, независимо дали в училище, у дома или навън.

Уважавайте общите пространства: парковете, библиотеките, класните стаи и детските площадки принадлежат на всички. Трябва да ги използваме внимателно и любезно.

Понякога е необходимо да бъдем тихи и спокойни: На определени места, като библиотеки или по време на почивката в училище, тишината помага на другите да се концентрират или да се отпуснат.

Гневът не означава да чупим неща: Когато сме разстроени, можем да говорим за чувствата си, вместо да хвърляме или повреждаме неща.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Почистваме заедно: Ако направим бъркотия или причиним смущение, е наша отговорност да помогнем за почистването и възстановяването на реда.

Да бъдем част от общността: Всички споделяме пространството, в което живеем. Да помагаме да го поддържаме чисто, спокойно и уважително е част от това да бъдем добри граждани.

Учим уважение чрез игра: Игрите и историите могат да научат децата как поведението им може да помогне или да навреди на мирната среда около тях.

Като учат децата за обществения ред по забавен и увлекателен начин, възпитателите ги насърчават да се държат с уважение в споделената среда и да полагат основите на отговорното гражданство. Чрез игри за сътрудничество, ролеви игри и творческо разказване на истории, децата в предучилищна възраст научават, че всеки има роля в поддържането на света около тях чист, безопасен и мирен.

2.1.7. Съучастник в престъпление

Въведение

Съучастник е човек, който помага на друг човек да направи нещо лошо. В света на възрастните това е престъпление, защото помагането на някого да извърши престъпление – като кражба или нанасяне на вреда на други хора – също се счита за нарушение на закона. Макар че децата в предучилищна възраст са твърде малки, за да разберат правната отговорност, те могат да започнат да научават, че помагането на някого да направи нещо лошо също е погрешно и че винаги е по-добре да избират правилното, дори когато приятелите им правят грешен избор.

Този урок учи децата колко е важно да вземат сами добри решения, да бъдат честни и да се научат да казват „не“, когато някой ги помоли да направят нещо лошо.

Подход към деца в предучилищна възраст

За да обяснят тази идея на децата по разбираем и неплашещ начин, педагозите могат да използват истории, ролеви игри и групови дискусии. Тези дейности трябва да включват прости сценарии, в които на даден герой приятел го моли да направи нещо лошо – като да скрие счупена играчка или да не каже истината. Децата могат да обсъдят как да се справят с такива ситуации и да се научат да бъдат смели и да правят правилното нещо.

Важни уроци от кратката презентация на престъплението: съучастник в престъпление

Ето основните уроци, които децата в предучилищна възраст трябва да научат от тази тема:

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Помагането при неправомерни действия също е погрешно: ако някой ни помоли да му помогнем да направи нещо лошо (като да счупи играчка или да скрие лъжа) и ние се съгласим, ние също правим нещо погрешно.

Няма нищо лошо да кажем „не“: Не трябва да се страхуваме да кажем „не“ на приятел, ако ни помоли да направим нещо, което наранява другите или нарушава правилата.

Важно е да казваме истината: Ако видим някой да прави нещо лошо, по-добре е да кажем на учител или на възрастен, на когото имаме доверие, отколкото да го скрием.

Помислете, преди да помогнете: Помагането е добро, но само когато е за нещо добро и честно. Трябва да се запитаме: „Правилно ли е да направя това?“

Приятелите си помагат да правят добри неща: Истинските приятели си помагат да правят добри избори, а не лоши.

Последици от помагането при погрешни действия: Дори и да не си започнал проблема, помагането на някой друг да направи нещо погрешно може да доведе до проблеми. Всички трябва да носим отговорност за действията си.

Вземане на смели решения: Да правиш правилното нещо не винаги е лесно, но то ни помага да бъдем в безопасност и щастливи, както и другите.

Чрез използването на реални сценарии по забавен и увлекателен начин децата могат да започнат да разбират отговорността за своите действия – дори когато някой друг е инициатор на погрешното поведение. Този урок помага за изграждането на ранна морална преценка, независимост и етично вземане на решения, които са от съществено значение за личностното развитие и живота в общността.

2.1.8. Наказателни престъпления срещу брака, семейството и младежта

Въведение

Наказателните престъпления срещу брака, семейството и младежта се отнасят до действия, които наранява или вредят на хората, с които живеем и които обичаме най-много – нашите родители, настойници, братя и сестри и приятели. Макар че децата в предучилищна възраст са твърде малки, за да разберат правните дефиниции, те могат да започнат да научават значението на добротата, безопасността, доверието и любовта в семействата и общностите. Тези уроци помагат на децата да изградят силни ценности и да разберат как трябва да изглеждат един безопасен и уважителен дом и приятелство.

За малките деца могат да бъдат разгледани следните опростени теми:

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Не се грижиш за някого (небрежност): Когато възрастен не се грижи правилно за дете – например не му дава достатъчно храна, внимание или защита – това не е добре.

Нараняване на някого от семейството (насилие или малтретиране): Когато някой от семейството използва груби думи, крещи, удря или плаши другите, това поведение е погрешно и болезнено.

Подход към деца в предучилищна възраст

За да представят тази тема по нежен и подходящ за възрастта начин, учителите и възпитателите могат да се съсредоточат върху положителните семейни ценности, безопасните взаимоотношения и доверието в възрастните. Чрез разказване на истории, песни, игри в кръг и насочени дискусии децата могат да научат как изглежда една безопасна и любяща среда и какво да правят, ако някога се почувстват несигурни или видят, че някой се третира несправедливо.

Важни уроци от кратката презентация на престъпленията срещу брака, семейството и младежта

Децата в предучилищна възраст могат да започнат да разбират ценността на грижата за семейството и общността чрез следните уроци:

Семейството е място на любов: Семействата трябва да бъдат безопасни, любящи и добри. Всички в семейството трябва да си помагат и да се грижат един за друг.

Всички деца заслужават грижа: Всяко дете заслужава да бъде нахранено, облечено, защитено и обичано. Не е добре да не се грижиш за някого.

Никой не трябва да наранява другите: Никога не е приемливо някой да крещи, удря или плаши друг човек – особено в семейството.

Доверените възрастни могат да помогнат: Ако нещо не е наред у дома или с някой, когото познават, децата трябва да поговорят с доверен възрастен, като учител, родител или училищен съветник.

Чувствата са важни: Децата трябва да се чувстват свободни да говорят за чувствата си и да се научат да решават проблемите с думи, а не с действия.

Уважавайте се взаимно у дома: Членовете на семейството трябва да говорят любезно, да се изслушват и да споделят отговорностите.

Всички заслужаваме да бъдем в безопасност: Всеки човек – голям или малък – заслужава да се чувства в безопасност, да бъде грижовен и уважаван в дома си и в училище.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Като се фокусират върху положителни примери и нежно насочване, децата в предучилищна възраст могат да научат как семействата и приятелите трябва да се отнасят един към друг и да започнат да разпознават кога нещо не е наред. Тези уроци помагат на децата да развият емоционална интелигентност, да укрепят доверието си в възрастните и да разберат, че имат правото да се чувстват сигурни, обичани и уважавани – у дома и навсякъде другаде.

2.1.9. Корупция – престъпление

Въведение

Корупция е когато някой използва положението или властта си, за да спечели нещо за себе си по нечестен или несправедлив начин – например, като приема подаръци или услуги в замяна на нарушаване на правилата. Макар децата в предучилищна възраст да са твърде малки, за да разберат напълно тази правна концепция, те могат да започнат да се учат на честност, справедливост и защо е важно да се спазват правилата, дори когато е изкушаващо да не се спазват.

На малките деца корупцията може да бъде представена чрез прости примери, като например:

Несправедливо предимство: Ако някой получи награда, без да спазва правилата – например, като се нареди на опашката или получи награда, която не е заслужил.

Нечестност: Ако човек лъже или сключва тайна сделка, за да получи нещо, което не би трябвало да има.

Подход към деца в предучилищна възраст

Най-добрият начин да се обясни корупцията на децата е чрез истории, игри и интерактивни примери, които показват разликата между справедливо и несправедливо поведение. Чрез ролеви игри и правила в класната стая учителите могат да помогнат на децата да разберат как измамата, лъжата или помагането на някого да наруши правилата може да се отрази на другите и защо е важно да се избира това, което е правилно.

Важни уроци от кратката презентация на престъплението: Корупция

Ето основните ценности и уроци, които децата в предучилищна възраст могат да започнат да научават от тази тема:

Честността е важна: Казването на истината и честността помагат на хората да ви се доверят и правят света по-добро място.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Всички трябва да спазват правилата: Правилата са създадени, за да поддържат справедливостта. Всички трябва да чакаме реда си, да споделяме и да играем по едни и същи правила.

Измамата наранява другите: Да вземеш преки пътища или да нарушаваш правилата може да изглежда като добра идея, но не е справедливо спрямо другите, които правят всичко възможно.

Важно е да правиш правилните неща: дори и никой да не те наблюдава, все пак е важно да правиш добри избори и да казваш истината.

Не разменяйте услуги: Да давате нещо, за да получите несправедлива помощ – като например да ви пуснат да сте първи на опашката – не е правилно поведение.

Всички заслужаваме справедливост: Всеки трябва да има еднакви шансове да учи, да играе и да успее. Това е справедливостта.

Кажете, ако нещо ви се струва несправедливо: Ако детето види, че някой не играе честно или нарушава правилата умишлено, е добре да каже на учител или на възрастен, на когото има доверие.

Чрез въвеждането на идеята за корупция чрез основните ценности на честността, справедливостта и спазването на правилата, децата започват да разбират как техните действия засягат другите. Те научават, че постъпките им изграждат доверие и справедливост в класната стая и общността.

2.2.ОПИСАНИЕ НА МЕТОДОЛОГИЯТА ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕ НА ТЕАТРАЛНИ ПИЕСИ – СЦЕНАРИИ

Въведение

Малките деца се учат най-добре чрез игра, разказване на истории и активно участие. Един от най-ефективните и ангажиращи образователни методи за тази възрастова група е използването на театрални пиеси, базирани на казуси – особено когато те са интерактивни, визуални и базирани на ежедневни ситуации, с които децата могат да се идентифицират. Тази комбинирана методология помага на децата да развият морално мислене, емпатия, комуникативни умения и способности за решаване на проблеми по забавен и запомнящ се начин.

Театралните пиеси позволяват на децата да видят реални сценарии, разиграни пред тях. Тези представления могат да включват емоции, действия и последствия, което прави абстрактни понятия като справедливост, уважение, честност или почтеност по-конкретни и по-лесни за разбиране.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Казусите, опростени за малките ученици, включват кратки, разбираеми истории, в които децата се молят да размишляват върху дадена ситуация, да отговарят на въпроси или да вземат решения за това, което е правилно или погрешно. Те могат да бъдат взети от ежедневието в предучилищната възраст (например споделяне на играчки, казване на истината, помагане на приятел).

Комбинирането на двата метода предоставя двойна полза: театърът стимулира въображението и емоционалното разбиране, докато обсъждането на казуси помага за развитието на критично мислене и умения за вземане на решения.

Стъпки в методологията

Избор на тема: Изберете подходяща ценност или правен концепт (например справедливост, честност, грижа за околната среда), който съответства на целите на обучението и е подходящ за възрастта и нивото на разбиране на децата.

Подготовка на театрална пиеса: Създайте проста и увлекателна пиеса или куклено представление с ясни герои, малък конфликт и положително разрешение. Използвайте хумор, емоции и повторения, за да задържите вниманието на децата.

Изпълнение и ангажираност: Изпълнете пиесата пред децата или ги включете като герои. Използвайте костюми, музика или реквизит, за да я направите по-вълнуваща. Спрете в ключови моменти, за да попитате: „Какво мислите, че ще се случи?“ или „Беше ли това добър избор?“

Обсъждане на казус: След пиесата представете кратък, прост сценарий, свързан с темата. Задайте насочващи въпроси като:

Какво се случи в историята?

Беше ли това справедливо?

Какво бихте направили?

Как се чувстваха героите?

Групово обсъждане и ролева игра: Позволете на децата да се редуват да разиграват различни реакции към случая. Нека опитат да решат проблема по свой собствен начин. Насърчавайте емпатията, като ги питате как биха се почувствали героите в тази ситуация.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Укрепващи дейности: Използвайте рисунки, песни или занаяти, за да затвърдите наученото. Например, децата могат да нарисуват любимата си част от пиесата или момент, в който са направили добър избор.

Предимства на тази методология

Подобрява комуникацията и изразяването: Децата се научават да изразяват мисли, чувства и мнения с по-голяма увереност.

Развива моралното разбиране: чрез наблюдение и участие децата започват да разпознават доброто от лошото.

Насърчава емпатията: Наблюдаването и разиграването на преживяванията на другите помага на децата да разберат чувствата и емоциите.

Повишава ангажираността и паметта: Уроците, преподавани чрез истории и действия, се запомнят по-лесно.

Укрепва социалните умения: съвместната работа в представления или дискусии учи на сътрудничество, търпение и уважение към идеите на другите.

2.2.1.Методология при използването на театрални пиеси – сценарии, представящи закона на деца в детска градина

Запознаването на децата с понятието „закон“ може да бъде предизвикателна, но съществена задача за насърчаване на разбирането на социалните структури, правата, отговорностите и справедливостта. Децата често се запознават с правилата и нормите в неформална обстановка – например в училище или у дома – но по-задълбоченото разбиране на законите, тяхната цел и влияние върху обществото може да изисква по-структурирани и ангажиращи методи. Един от най-ефективните и динамични начини за обучение на децата за законите е чрез театрални пиеси.

Театърът, като образователен инструмент, предоставя интерактивно и потапящо в средата учене, което позволява на децата да се включат в реални сценарии, в които се прилагат законите и техните последствия. Гледайки или участвайки в представления, децата не само научават за съществуването на законите, но и се запознават с основните принципи на справедливостта, правосъдието и важността на правилата в обществото. В тази глава се разглежда методологията на използването на театрални пиеси като инструмент за запознаване на децата със законите, като се очертава как този подход насърчава ангажираността, разбирането и моралното развитие.

Силата на театъра като инструмент за обучение

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Театърът е уникално средство, което превръща абстрактни понятия като законите в осезаем, емоционален и визуално привлекателен контекст. Чрез разказване на истории, ролеви игри и представления децата могат да изпитат законите в действие и да разберат тяхното значение по начин, който учебниците или лекциите сами по себе си не могат да постигнат.

Интерактивно учене чрез ролеви игри и участие

Един от най-мощните аспекти на театъра е неговата интерактивност, по-специално възможността децата да се включат активно в ролеви игри. Като влизат в ролите на герои в правни сценарии, децата могат да разберат по-добре последствията от своите действия и важността на законите.

Законите са абстрактни и често трудни за разбиране от децата, тъй като обикновено се представят в теоретичен план. Театърът превръща тези абстрактни идеи в конкретни, преживени опити. Гледайки как героите взаимодействат помежду си в рамките на законите и правилата, децата могат да видят от първа ръка как законите оформят живота на хората. Независимо дали става дума за пиеса за дете, което научава за последствията от нарушаването на правило, или за по-голям разказ, който изследва социалната справедливост и правната система, театърът оживява законите.

Чрез ролеви игри децата могат да бъдат поставени в етични дилеми или правни конфликти, в които трябва да вземат решения въз основа на закона и справедливостта. Например, даден герой може да трябва да избере дали да каже истината в ситуация, в която може да избегне наказание, като излъже. Тези ролеви сценарии дават на децата възможност да оценят ситуацията от различни гледни точки, усъвършенствайки уменията си за вземане на решения, докато изследват моралните и правните последствия от изборите си.

Ангажиране на множество сетива

Театърът ангажира децата чрез различни сетива – зрение, слух и емоции. Костюмите, декорите и героите осигуряват визуален контекст, докато диалогът и представленията предлагат слухови преживявания. В комбинация с емоционалната тежест на историята, децата могат по-ефективно да усвоят уроците за законите и тяхното социално въздействие.

Въвеждане на правни понятия чрез разказите на героите

В театралните пиеси децата се срещат с герои, които живеят според конкретни закони и правила, което им помага да разберат по-лесно основните понятия на правото. Решенията,

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

поведението и преживяванията на героите предоставят възможност да се илюстрира как законите функционират на практика.

Децата могат да се запознаят както с герои, които спазват закона, така и с герои, които го нарушават. Чрез действията на тези герои децата могат да наблюдават последствията от нарушаването на закона в сравнение с неговото спазване. Например, герой, който спазва правилата за движение, може да избегне нараняване, докато герой, който ги нарушава, може да бъде наказан или да предизвика инцидент. Тези визуални и емоционални представяния помагат на децата да свържат собствения си живот с законите на обществото.

Различните закони могат да бъдат изследвани чрез ситуационни разкази в театъра. Например, една пиеса може да изобрази сценарий, в който героите трябва да спазват училищните правила, като честност по време на изпити, или може да изследва по-широки обществени закони, като законните права на индивидите. Чрез тези ситуации децата научават „защо“ съществуват законите – как те служат за защита на хората, поддържане на реда и насърчаване на справедливостта в обществото.

Преподаване на последствия и отговорност

Ключов аспект от изучаването на законите е разбирането на последствията от действията на човек. Театърът е особено ефективен в показването на децата на резултатите – както положителни, така и отрицателни – които произтичат от спазването или нарушаването на законите.

В театъра децата могат да станат свидетели на драматичното въздействие, което нарушаването на законите оказва върху живота на героите. Един герой може да открадне нещо, а последствията могат да варират от наказание до обтегнати отношения с семейството или приятелите. Тези последствия позволяват на децата да визуализират и да усвоят резултатите от неетични или незаконни действия, като подчертават важността на личната отговорност и социалния договор.

Темата за справедливостта – какво е справедливо, правилно или уместно – често е централна в театралните пиеси. Гледайки или разигравайки съдебни процеси, децата могат да научат за отговорността и как законите помагат за поддържането на реда и справедливостта. Герой, който краде, може да се изправи пред съдия, да бъде осъден или да бъде задължен да възстанови щетите на жертвата. Тези изображения илюстрират важността на отговорността за спазването на законите и гарантирането на справедливостта.

Насърчаване на емпатията и социалната отговорност

Театърът дава на децата възможност да съпреживеят героите, които са засегнати от законите, както положително, така и отрицателно. Това съпреживяване помага на децата да разберат човешката страна на закона и неговото влияние върху живота на хората.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Като играят или гледат герои, които се борят с правни и етични дилеми, децата са поканени да видят света през очите на другите. Дете, което играе ролята на герой, изправен пред правни последствия, може да разбере по-добре предизвикателствата на нарушаването на закона, като същевременно размишлява върху това как собственото му поведение може да повлияе на другите. Това насърчава емпатията, като помага на децата да усвоят социалната отговорност и справедливостта.

Театърът позволява изследване на социалната справедливост, като дава на децата възможност да обсъждат и размишляват върху въпроси като дискриминация, равенство и справедливост. Пиесите могат да изобразяват герои , които се борят със закони, които изглеждат несправедливи, или да изследват как законите могат да се използват за защита на маргинализирани групи. Тези дискусии насърчават децата да мислят критично за това как законите засягат отделните хора и общностите, като по този начин се насърчава по-дълбоко разбиране за ролята, която законите играят в оформянето на обществото.

Насърчаване на критичното мислене и решаването на проблеми

Театърът насърчава децата да мислят критично за действията и решенията на героите в пиесата. Докато гледат или участват в сцени, свързани с правни въпроси, децата са подтиквани да задават важни въпроси за справедливостта, честността и върховенството на закона.

Децата могат да анализират действията на героите в пиесата и да обсъждат дали тези действия са справедливи или законни. Например, едно дете може да гледа пиеса, в която герой е несправедливо наказан за дребно престъпление, което води до дискусии за справедливостта на правната система. Това насърчава критичното мислене за ролята на законите в обществото, как се прилагат и как могат да бъдат подобрени.

Чрез интерактивни упражнения на децата може да се даде задача, в която трябва да разберат как би се приложил законът. Например, може да възникне ситуация, в която герой е обвинен в престъпление, и децата трябва да решат как законът трябва да реагира на този сценарий. Решавайки тези задачи, децата научават за сложността на правните въпроси и важността на справедливото и равноправно вземане на решения.

Заключение

Театралните пиеси предлагат иновативна и ефективна методология за запознаване на децата с законите и етиката. Чрез интерактивно разказване на истории, водено от героите, децата могат да изследват сложността на правните системи, да изпитат последствията от нарушаването или спазването на закона и да развият умения за критично мислене, които са от съществено значение за вземането на етични решения. Като ангажира децата емоционално, интелектуално и социално, театърът не само ги обучава за важността на законите, но и възпитава у тях чувство за справедливост, честност и отговорност в обществото.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

2.3. ОПИСАНИЕ НА ИЗБРАНИТЕ СЦЕНАРИИ ЗА КАЗУСИТЕ

Въведение

Методът на казусите е образователен подход, който използва реални или симулирани сценарии, за да насърчи активното учене, критичното мислене и решаването на проблеми. Вместо пасивно да получават информация чрез лекции, на учениците се представя разказ или сценарий – често базиран на реални събития – който изисква анализ, вземане на решения и дискусия. Ето примери за сценарии на казуси за различни правни нарушения:

Сценарий № 1 КРАЖБА

Том е изчезнал

Герои:

Мама, Татко, Марко – син, Сашо – крадец, Тони – крадец, Мустафа – крадец, Мите – полицай

Бети – съдия

Реквизит и декор:

кола, котка, кошница за пикник, ограда на къща, дървета и храсти, съдебна зала – чук за съдията

Костюми:

детски дрехи, родителски дрехи, полицейски дрехи, съдийски дрехи, перука за съдията

Сцена 1:

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Рано сутринта семейство Марков – майка, баща и син, тръгват към езерото. Те оставят колата си, но забравят да се погрижат за домашния си любимец, котарака Том, който остава в градината им.

Сцена 2

Около обяд група момчета минават покрай къщата. Чуват мяукането на Том.

Сашо: Ей, момчета, чувате ли мяукане от градината?

Тони: Да, това е къщата на семейство Марков, те имат персийска котка. Как са я оставили навън?!

Мустафа: Каква красива котка!

Ще прескоча оградата и ще я взема. Те не са у дома, сутринта са тръгнали с колата си.

Сашо: Давай, вземи котката, ще се погрижим никой да не те види.

Сашо и Тони се уверяват, че никой не ги вижда, докато Мустафа взема котката. Всички избягват.

Сцена 3:

Семейството се връща у дома същата сутрин и синът търси котето.

Марко: Том, коте, ела тук!

Донесох ти риба! Къде си, Том?!

Марко не намира Том никъде и веднага вика родителите си, докато плаче.

Марко: Мамо! Татко! Не мога да намеря Том никъде!

Трябва да го намерим!

Мама: Как така Том го няма?

Той беше тук сутринта.

Татко: Да, беше тук. Нека да проверя камерите за сигурност и ще видим какво се е случило.

Всички гледат записите и осъзнават, че някои момчета са откраднали котката им.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Татко: Изглежда, че някои момчета са откраднали котката ни. Нека се обадя в полицията. Добър вечер, бих искал да съобщя за отвличането на рядко животно. Адресът ни е ул. „1 май” номер 7. Полицията идва и проверява записите.

Полицай Мите: Познавам тези деца, те са проблемни. Ще отида да върна котката ви.

Сцена 4:

Полицаят намира момчетата до едно дърво с котката. Те се карат за котката.

Полицай Мите: Добър вечер, момчета! Защо се карате? Откъде сте взели тази котка?

Сашо: Котката не е наша, господине. Мустафа я взе от една градина.

Мустафа: Аз я взех, но ти бях с мен.

Ние я откраднахме заедно.

Полицай Мит: Знам, видях всичко на камерите. Сега елате с мен в участъка, всички ще получите криминално досие.

Съдията ще реши наказанието ви и ще върнете котката.

Сцена 5:

Всички отиват в съдебната зала, съдия Бети вече е там.

Съдия Бети: След като прегледах досиетата ви, ще бъдете съдени за кражба. Налагам ви глоба от 12 000 динара. Ако повторите същото деяние, ще получите една година в поправителен дом.

СОБСТВЕНИЦИ НА ДОМАШНИ ЛЮБИМЦИ, ГРИЖЕТЕ СЕ ЗА ТЯХ КАТО ЗА ЧЛЕНОВЕ НА СЕМЕЙСТВОТО

Сценарий № 2 НАКАЗАТЕЛНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ СРЕЩУ ОБЩЕСТВЕНИЯ РЕД

„РАЗХОДКА В ПАРКА”

Герои:

Есма, Наде, Илина, Тони, Иле, Диме – деца, Симона – учителка, Мите – момчето с електрически скутер, Зора – полицайка, Али – съдията

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Сцена 1

Хубав слънчев ден. Учителката Симона и децата от детската градина, Есма, Наде, Илина, Тони, Иле и Диме, вървят в редица по тротоара и пристигат безопасно в парка.

Учителка Симона: Ето ни, деца! Вървяхме бавно и внимателно и стигнахме до парка. Сега можете да си играете свободно, но внимавайте как се държите.

Деца: Добре, госпожо, ще играем внимателно.

Сцена 2

Есма: Приятели, искате ли да си поиграем на една игра

„Котенцето минава покрай теб“?

Тони: Да, чудесно, Есма. Да изберем кой ще бъде котето с броилка.

Илина: Хайде, Тони, кажи ни любимата си римичка за броене.

Тони: Ени, мени, мини, мо,

Хвани тигъра за палеца.

Ако вика, пусни го,

Ени, мени, мини, мо.

Иле: Наде ще бъде котето, нека се наведем в кръг и да започнем играта.

Наде: Котето върви до теб, внимавай да не те одраска, пази мишката от котето ни. Хайде, Дайм, хвани ме!

(Дайм започва да гони Наде в кръг, а Наде сяда на мястото на Дайм)

Дайм: Сега аз съм котето в играта.

Сцена 3

Децата си играят весело, докато учителят ги наблюдава отстрани. Изведнъж в парка се появява Мите, каращ електрически скутер.

Мите кара бързо и не контролира скутера. Мите губи контрол над електрическия скутер и вместо да кара по пътя за превозни средства, започва да се движи по тревата, където играят децата.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Учителката Симона: (отива към него): Внимавай, момче, внимавай къде караш! Ще нараниш децата.

Сцена 4

Мите: О, уау, уау! Какво правите тук? Заради вас паднах! Глупави деца!

Учителка Симона: Ей, момче, внимавай как говориш. Ти си виновен и изложи на риск безопасността на децата.

Мите: Не е така. Вие не сте научили децата си как да се държат. Аз съм наранен, не децата. И скутерът ми също е счупен.

Учителка Симона: Явно преувеличаваш. Ти си добре и просто търсиш някого, когото да обвиняваш за собствената си небрежност. Може би трябваше да бъдеш по-внимателен, вместо да обвиняваш другите. Сега си иди вкъщи и се научи как да се държиш.

Мите тича ядосан към дома си, взема музикалната уредба от дома си и се връща в парка с шумна музика.

Полицайката Зора, която беше на служба в тази част на града, наблюдаваше цялата ситуация от далеч, когато реши да се приближи до тревата, където се разиграваше цялата кавга.

Полицайка Зора: Хайде, момче, можеш ли да намалиш малко музиката?

Мите: Не, не искам.

Полицайка Зора: Но ти нарушаваш обществения ред и спокойствие.

Мите: Но тази жена беше груба с мен, децата й счупиха скутера ми!

Полицай Зора: Да, но аз наблюдавах цялата ситуация. Вината е твоя и ще получиш наказание за застрашаване на обществената безопасност и нарушаване на обществения ред, за инцидента със скутера и инцидента с шумната музика.

Сцена 5

Учителката Симона, Мите, полицайката Зора и съдията Али са в съдебната зала.

Съдия Али: След налагане на наказанието за застрашаване на обществената безопасност и нарушаване на обществения ред, в съответствие със закона за налагане на наказания, съдът ще наложи парична глоба на лицето, което с поведението или действията си нарушава обществения ред и спокойствие на обществено място и застрашава безопасността на гражданите.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Ето защо, г-н Мите, ще ви бъде наложена глоба от 500 евро за поведението ви на обществени места, което е нарушило обществения ред и е застрашило безопасността на гражданите.

ЗА ТОВА ВСИЧКИ ТРЯБВА ДА БЪДАТ ВНИМАТЕЛНИ КЪМ ПОВЕДЕНИЕТО СИ НА ОБЩЕСТВЕНИ МЕСТА.

Заключение

ВСЕКИ Е ОТГОВОРЕН ЗА СОБСТВЕНАТА СИ БЕЗОПАСНОСТ И БЕЗОПАСНОСТТА НА ДРУГИТЕ ХОРА В ОБЩЕСТВЕНИТЕ МЕСТА

Сценарий № 3 „ПОДКУП И КОРУПЦИЯ“

Герои:

шофьор, 2 полицейски служители, съдия

Реквизит, декори и костюми:

2 полицейски униформи, 1 бърза кола, 1 полицейска кола, светофари, път, пешеходна пътека, затвор, белезници, голямо бюро за съдията

Чукче, фалшиви пари

Въведение

Шофьорите са от семейства, които имат бизнес и много пари. Един ден децата се качват в колата и започват разходка из града. Те се осмеляват да превишават ограничението на скоростта и не спазват правилата за безопасно движение по пътищата. Не спират на червени светофари, не спират на пешеходни пътеки и не спират на знаци „СТОП“.

Сцена 1

Деца – пеят в колата, по голям път, пътуват в слънчева сутрин

Полицай – вижда колата да се движи много бързо и да не спира на светофара

Сцена 2

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Полицейски служител спира колата

Полицай – Господине, излезте от колата и ми дайте документите

Деца – Съжалявам, господине, нямам шофьорска книжка

Полицейски служител – Карате много бързо без шофьорска книжка, което е опасно и е против закона, и трябва да платите глоба.

Децата – Моля ви, не ни налагайте глоба, ще ви дам повече пари – децата дават парите

Полицейският служител взема парите и казва: Благодаря, всичко е наред, довиждане.

Сцена 3

Децата си тръгват, но много бързо, и вторият полицай ги спира отново.

Полицай 2 - Карате много бързо, ще ви наложа глоба.

Децата – Моля ви, не ни давайте глоба, ще ви дадем още пари

Полицай 2: Какво сте направили, това не е правилно, незаконно е и ще отидете в затвора.

Децата – Защо не, другият полицай взе парите ми, вие също можете да ги вземете.

Полицай 2 – Това е нарушение на закона. Сега и двамата ще понесете наказание.

Вторият полицай арестува първия полицай и шофьорите и ги отвежда в съда.

Сцена 4

Полицейският служител отива при съдията с детето и другия полицейски служител.

Съдия – Добре дошли, ние сме тук, защото не сте спазили закона и сте взели незаконни пари от деца. Това е корупция, защото сте взели парите, за да не ги накажете. Това е незаконно, вие не зачитате професията си и ще трябва да отидете в затвора. Полицейският служител трябва да плати 2500 лева и да отиде в затвора за 6 години. Децата ще трябва да платят 500 лева и им отнемам правото да шофират за 2 години.

Децата получават глобата, полицаят им слага белезници.

Съдия – Това е корупция и е незаконно, и всички трябва да бъдат наказани и да се опитват да спазват правилата.

Съдията удря с чукчето и светлините угасват.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Сценарий № 4 „НАКАЗАТЕЛНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ СРЕЩУ БРАКА, СЕМЕЙСТВОТО И МЛАДЕЖТА”

Семейно насилие

(сценарий)

Герои:

Павле, съпругата му Мария, децата им Джорджи и Фани, полицаят Умут, съдията Нефес

Сцена първа (улицата пред къщата на Павел)

(Придружен от група музиканти, Павло, пиян, едва се движи по пътя към дома)

Павле: (пее)

Хик – хик

Пия вино или ракия

Яздя кон, неопитен.

Конът ме кара нагоре-надолу

Нагоре, надолу през полето.

Селянин...

То ме отведе на студено място

До три момичета между тях...

(Съпругата му Мария го посреща на входа на къщата)

Мария: (маха с пантофа си към главата му)

Девици, и то три. Ще ти дам момичета, пияница. Всяка вечер спиш в барове, нямаш ли жена и деца у дома?

Павле: (говори нервно, но заеква)

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Селяно... Махни се от пътя ми, жено! Коя си ти, че да ми четеш лекции!? Събери си дрехите и си тръгни, излез от къщата, змия!

(Започва борба с физически атаки – дърпане, ритане, удряне, на която присъстват и децата. Чуват се писъци и детски плач. Павле изритва Мария от къщата. Едно от децата, Джорджи, тайно вдига телефона и се обажда в полицията, натискайки тихо и набирайки номера 192.)

Джорджи: (плаче)

Ало, полиция! Нещо ужасно се случва на улица „Охридска“ номер 2. Татко бие мама. Помогнете!

(Малко след това пристига полицейска кола с двама полицаи и те ги намират да се карат.)

Полицай Умут: (след като вижда, че има физическа разправа, насочва пистолета)

Спрете! Спрете! Ръцете горе!

(Полицаят не позволява на Павле да продължи да малтретира жена си. Той се съпротивлява агресивно, но полицаите му слагат белезници и го отвеждат в полицейското управление.)

Сцена втора (Полицейско управление)

(Павле прекарва нощта в затвора. Полицията подава доклад до съда.)

Трета сцена (Съдебна зала)

Съдия Нефес: (чука)

След подадения доклад, предложените доказателства и показанията на свидетелите, този съд установява, че вие, Павле Стоянов, сте извършили физическо, психическо и вербално насилие срещу съпругата си Мария Стоянова, в алкохолно състояние и в присъствието на двете ви непълнолетни деца. По предложение на Министерството на вътрешните работи, съдът взе решение да наложи временни мерки за защита срещу домашно насилие.

- Забранява ви се да заплашвате с домашно насилие;

- Забранява ви се да тормозите и безпокоите съпругата и децата си;

- Забранява се да се приближавате до жилището на съпругата и децата си на разстояние по-малко от 100 метра;

- Налага се задължително лечение за вас поради злоупотреба с алкохол.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Временните мерки са с продължителност 12 месеца и при необходимост могат да бъдат удължени или прекратени.

Заключение:

- Никой не трябва да бъде жертва на насилие!

- Никой не трябва да причинява насилие, защото **това** се наказва!

Сценарий № 5 „НАРУШЕНИЯ НА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА“

(раса, пол, етническа принадлежност)

Герои:

Иво, Зара, Наоми, Димитри – деца, Георги – полицай

Въведение

Двете деца се срещат случайно в парка. Момичето Зара има тъмна кожа и различна коса. Тя е от Маракеш. (Различни външни характеристики).

Сцена първа:

Иво: Здрасти. Как се казваш?

Зара: Здрасти, казвам се Зара, а ти?

Иво: Аз се казвам Иво.

Зара: Искаш ли да си играем заедно?

Иво: О-о (Иво поглежда момичето и се замисля). Зара, ти си много странна и различна от мен. Ти си черна.

Зара започва да плаче, защото Иво я е обидил, че е различна и черна.

Зара: Мамо, ела. Иво ме обиди, защото съм черна и различна (детето е наранено и обидено).

Майката става ядосано от пейката, докато бащата на Иво наблюдава ситуацията.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Наоми: Хайде, Зара, ще попитаме бащата на Иво защо те е нарекъл така.

(майката хваща Зара за ръка)

Наоми: Здравейте.

Димитри: Здравейте.

Наоми: Защо детето ви обиди Зара?

Димитри: Защото не искаме да си тук в парка и да си играеш с нашите деца. Ти си различна. Иди да си играеш другаде. (Бащата вика и говори с висок тон).

Майката на Зара се чувства дискриминирана и обидена и вика полицията. Полицията пристига.

Георги (полицай): Здравейте! Какво се е случило?

Родителите на децата започват да крещят и да викат.

Георги: Моля, спрете да викате. Предупреждавам ви! Внимавайте!

Димитри бута Наоми с двете си ръце.

Георги (полицай): Господине, вие сте нарушили човешките права на тази дама. Използвали сте физическа и вербална агресия.

Полицаят поставя белезници на Димитри и го отвежда в полицейското управление.

Сцена втора

Димитри прекарва 24 часа в полицейското управление. Полицейският служител подава доклад в съда.

Сцена трета

Съдът решава, че Димитри е упражнил физическа и вербална агресия и ще бъде задържан в затвора за един месец.

Докато Димитри все още е в полицейския арест, Наоми подава сигнал до местната комисия за антисоциално поведение на общината. Комисията решава да накаже Димитри с парична глоба.

Заключение

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

- Никой няма право да дискриминира другите. Всички сме човешки същества и имаме равни права;
- Никой не трябва да бъде жертва на вербална или физическа агресия;

Сценарий № 6 „НАСИЛИЕ СРЕЩУ ТЯЛОТО И ЖИВОТА”

Просячество по улиците

(сценарий)

Герои:

майка и дете, дете просяк, възрастен, полицай, социален работник

Реквизит, декор и костюми:

маса, столове, чаши, паркинг, стари дрехи за бащата и детето, бутилка вино, фалшиви пари, костюм за социалния работник

Сцена първа (кафене в мол)

(Майка и детето й седят в кафене. Тя пие кафе, а детето пие сок. На заден план се чува музика. Изведнъж се появява дете просяк и започва да проси.)

Просякът:

Лельо, ако имате пари, моля, дайте ми малко. Майка ми е болна, имам нужда от пари за лекарства.

Майката:

Наистина ли? Шегуваш ли се?

Просяшкото дете:

Не, лельо. (започва да плаче.) Кълна се, казвам ти истината. Помилуй ме, дай ми малко пари!

Детето:

Мамо, моля те, дай пари на детето! Виж колко е тъжно! Ето, ще се откажа от новата играчка. (кукла, влакче, ...)

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Майката:

Добре, сине, ще те послушам, просто ми се струва, че детето не казва истината.

(Майката вади пари от чантата си и ги дава на детето просяк.)

Сцена втора (паркинга зад кафенето)

(Майката с детето става, за да си тръгнат. На паркинга, между колите, тя чува викове и плач. Възрастен мъж дърпа детето просяк за ушите.)

Възрастният мъж:

Само това? Какво е това? Не стига дори за една бира. Не ти ли казах да се държиш по-добре? Плачи, ако трябва! (дърпа го още по-силно за ушите, дори го удря и рита. Майката с детето вече е разбрала, че детето просяк е било принудено да проси, за да донесе пари на пияния си баща. За щастие, в този момент минава полицай.)

Майката:

Офицер, моля, предприемете действия! (посочва мъжа) Този мъж малтретира детето.

Полицаят: (обръщайки се към детето просяк)

Малко момче, кой е този човек за теб?

(Детето просяк поглежда възрастния мъж с уплаха в очите.)

Полицаят:

Аз съм тук, не се страхувай, говори свободно!

Детето просяк: (заеква)

Ами, това е баща ми. Всеки ден ме кара да ходя по кафенетата и да моля хората за пари. Кара ме да лъжа, че ми трябват пари за лекарствата на майка ми. И ме удря, когато не събера достатъчно пари, за да му дам.

(Полицаят докладва ситуацията на Центъра за социални услуги, след което пристига мобилен екип със социален работник.)

Сцена трета (Център за социални услуги)

Социалният работник: (обръща се към родителя)

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Господине, осъзнавате ли какво сте направили? Вместо да изкарвате прехраната на семейството си, вие малтретирате детето си за свои неоправдани цели. Като компетентна институция, ние сме длъжни да ви посочим последствията, ако продължавате да карате детето си да проси или да го използвате за просия, тогава Центърът за социални услуги временно ще ви отнеме детето и ще започне процедура за лишаване от родителски права пред компетентен съд и ще повдигне наказателно обвинение срещу вас като родител за злоупотреба и неспазване на родителските ви права, като по този начин нарушавате правата на детето си.

Заключение:

Човешките права и свободи са за всеки от нас, където и да сме, когато и да сме. Никой не трябва да има правото да ги нарушава, ако го направи, го очаква тежко **НАКАЗАНИЕ.**

Сценарий № 7 „ПРЕСТЪПЛЕНИЯ СРЕЩУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ПРИРОДАТА”

Герои:

Децата Йован и Алекс, горски, родителите и полицейските служители

Въведение

Действието се развива в природата, докато семейството е на излет. Докато родителите приготвят храната и правят барбекю, Йован и Алекс си играят наоколо. Йован наблюдава баща си, докато той приготвя барбекюто, и заедно с брат си Алекс се сещат да си направят свое собствено барбекю.

Сцена 1

Йован: Алекс, да отидем да съберем клони.

Алекс: Защо?

Йован: Ще си направим наше собствено барбекю.

Алекс: Ей! Това е страхотна идея! Но как?

Йован: Видях къде мама е оставила запалката. Ще я взема и ще тръгнем!

Алекс: Дааа!!!... ще бъде интересно.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Докато все още режеха клонки, те се отдалечиха от родителите си. За кратко време запалиха клонките и огънят пламна. Наблизо беше гората в неговата къща. Той имаше малка градина пред къщата, която беше оградена с красива дървена ограда.

Горският пазач забеляза огъня и веднага се затича към тях. Пламъкът беше голям и Алекс и Йован се уплашиха. Огънят се разпространи и обхвана част от оградата на градината.

Горски: Деца, какво сте направили? Махнете се оттам! Той взе лопатата от къщата си и започна да хвърля пръст върху огъня, който угасна за кратко време.

Горски: Не трябва да правите такива неща! Разбрахте ли? Не е позволено да палите огън в гората!

Алекс и Йован: Просто искахме да си играем.

Горски: С кого сте тук? Сами ли сте, има ли възрастни с вас?

Йован и Алек: С родителите ни!

Горски: Къде са те?

Междувременно родителите забелязаха, че Йован и Алек са изчезнали и отидоха да ги търсят. Чуха се гласове... Йован, Алек, къде сте?

Йован и Алек: Ето ни, татко и мамо. Тук сме!!!

Когато ги видяха, веднага се затичаха към тях. Горският им разказа какво се е случило.

Родителите: Добре, че всичко свърши добре!! Благодаря ти, горски! А вие двамата, това, което направихте, не трябва да се повтаря. Опасно е да си играете така.

Горски: Запомнете!!! Не трябва да повтаряте нещо подобно в бъдеще. Това е опасно за вас и може да унищожи цялата гора, ако изгори, и няма да имаме повече дървета. Такива неща се наказват! Но тъй като все още сте малки, родителите ви ще платят глоба. Йован и Алек слушаха внимателно.

Горски: Ще трябва да се обадя в полицията и да съобщя за това.

Горският стражар се обади и полицията пристигна за кратко време.

Полицай 1: Какво се е случило тук? Кой е запалил огъня?

Родители: Децата ни. Играеха си и искаха да си направят барбекю и така се случи това.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Родител 2: За щастие горският пазач беше наблизо и всичко завърши добре. Много сме му благодарни.

Полицай 2: Няма нищо лошо в това. Добре е, че той е бил тук и й е помогнал. Но това престъпление се наказва. Трябва да съставим протокол.

Децата са непълнолетни, но вие, като техни родители, ще трябва да платите глоба за случилото се. Полицията написа протокола и го даде на родителите, като ги предупреди още веднъж да бъдат по-внимателни следващия път.

Йован и Алек видяха и чуха всичко това. Бяха малко уплашени, но научиха, че в бъдеще трябва да бъдат много внимателни и че за подобно деяние ще бъдат наказани според закона.

Сценарий № 8 „ПРЕСТЪПНИ ПРАВОНАРУШЕНИЯ СРЕЩУ ОБЩЕСТВЕНАТА БЕЗОПАСНОСТ В ДВИЖЕНИЕТО”

„Червената светлина”

Герои:

Анна, Джим, полицай, лекар, съдия

Декори и реквизит:

Реквизит и декорации:

Две коли, светофар, линейка, чанта на лекар, съдебна палата, мобилен телефон

Костюми:

ежедневни дрехи за Анна и Джим, лекарски дрехи, съдийски дрехи

Сцена 1 – На улицата, сутрин

Анна кара колата си. Телефонът й звъни

Анна: Здравейте! Да, шефе, на път съм за работа... Да, знам, че имаме важна среща... Ще дойда възможно най-скоро

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

В този момент се включва червената светлина и се появява друга кола, шофирана от Джим. Анна не вижда червената светлина и колите се сблъскват.

Джим излиза от колата уплашен и ядосан, държейки се за ръката.

Джим: Какво правиш? Не видя ли червения светофар?

Анна излиза от колата, куцайки и също много уплашена.

Анна: Много съжалявам...

Джим: Съжаляваш? Виж ръката ми! Боли ме! И колата ми е унищожена!

Анна: Знам, и моята кола е разбита, а кракът ми е наранен. Не исках да се случи нищо от това...

Джим (държейки ръката си): AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Анна: Веднага ще се обадя на линейка! (Взема телефона си и се обажда за помощ)

Джим: А аз ще се обадя на полицията! (Взема телефона си и се обажда на полицията)

Сцена 2 – Същото място, няколко минути по-късно

Линейката пристига с лекаря.

Доктор: Добро утро, хора.

Джим: За мен не е толкова добро утро. Боли ме ръката. Можете ли да я прегледате, моля?

Доктор: Разбира се. Моля, седнете.

Лекарят проверява ръката му.

Доктор: Боя се, че имам лоши новини... Имате фрактура на костта.

Джим: КАКВО?????? Вижте какво сте направили! Ще пропусна големия тенис турнир!

Анна: Ти си тенисист? И имаш турнир? О... Много съжалявам за всичко... (започва да плаче)

Доктор: Моля, госпожице, седнете, защото трябва да прегледам и вас. Изглеждате също така ранена.

Анна, все още плачеща, позволява на доктора да я прегледа.

Анна: Е, докторе?

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Доктор: Лоши новини и за вас... И вие имате фрактура...

Анна (обръща се към Джим): Съжалявам за турнира ти, но аз също ще пропусна танцовото състезание, за което се подготвях през последната година...

Джим: Съжалявам за теб, но трябва да платиш за действията си.

Сцена 3 – Полицаят

Полицай: Добро утро на всички! Или може би за вас не е толкова добро утро... Каква е ситуацията тук?

Джим: Господин полицай, тази дама премина на червено. Колата ми е унищожена, освен това съм ранен и сега ще пропусна тенис турнира си.

Полицай: Госпожо, това вярно ли е?

Анна: Да, така е. Но бързах за работа. Шефът ми ме притискаше да стигна по-бързо за важна среща... И сега пропускам танцовото състезание, а освен това ще трябва да работя през почивните дни, за да наваксам загубеното време.

Джим: Знам, че се чувствате зле заради инцидента, но трябва да понесете последствията. Съдия!!!!!!!

Сцена 4 – Съдията

Съдията влиза

Съдия: Моля, дами и господа, приближете се.

Всички се приближават към него.

Съдия: Г-це Анна, вие сте преминала на червено, причинили сте автомобилна катастрофа и нараняване на г-н Джим. Какво ще кажете в своя защита?

Анна: Трябва да призная, че съм виновна.

Съдия: Благодаря. Тогава ето вашето наказание. Ще платите за колата на г-н Джим и ще ви отнемем шофьорската книжка за 3 месеца! Делото е приключено!

Полицай: Добре, госпожо, дайте ми шофьорската си книжка.

Анна му подава документа. С музика и малка хореография сцената се променя.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Сцена 5 – епилог

Съдията е сам на сцената.

Съдия: Наказателни престъпления срещу безопасността на обществения транспорт

Участник в движението на обществения транспорт, който не спазва правилата и по този начин застрашава обществения транспорт, като излага на опасност хора или имущество в значителен мащаб, и поради това лицето ще бъде физически наранено или ще претърпи значителни имуществени щети, ще бъде наказано с глоба или лишаване от свобода до три години.

3. ОПИСАНИЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПОДХОД ЗА СПРАВЯНЕ С ФЕНОМЕНА НА ПОВИШЕНА АГРЕСИВНОСТ ПРИ ДЕЦА ОТ ДЕТСКА ГРАДИНА

Иновативни педагогически техники за справяне с агресията при деца в предучилищна възраст

За да се справи ефективно с агресията в предучилищна възраст, е от решаващо значение педагозите да действат на три нива: превенция, интервенция и рехабилитация. Всеки от тези подходи има своята специфична роля и значение за създаването на положителна и безопасна среда за учене. Ето как тези три нива могат да бъдат приложени на практика:

Ниво 1: Превантивна работа

Превантивната работа има за цел да създаде среда, която предотвратява агресивното поведение, преди то да се прояви. Това може да се постигне чрез развиване на социални, емоционални и асертивни умения, както и емоционална интелигентност у децата.

Развитие на социални умения:

Кооперативни игри: включват игри и дейности, които насърчават сътрудничеството и работата в екип. По този начин децата ще се научат да работят заедно и да споделят ресурси.

Обсъждане на социални ситуации: провеждайте редовни дискусии за различни социални ситуации и как те могат да бъдат разрешени по положителен начин.

Развитие на емоционални умения:

Емоционални дневници: насърчавайте децата да водят дневници, в които да записват емоциите си и как са се справили с тях.

Карти с емоции: използвайте цветни карти, които представят различни емоции, за да помогнете на децата да разпознават и назовават чувствата си.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Развитие на умения за самоутвърждаване:

Ролеви игри: организирайте ролеви игри, в които децата да се упражняват да изразяват своите желания и нужди по уверен и уважителен начин.

Моделиране на поведение: демонстрирайте асертивно поведение чрез собствен пример и насърчавайте децата да го имитират.

Ниво 2: Интервенции

Когато агресията вече е налице, е важно да се реагира бързо и ефективно. Интервенциите трябва да включват както даване на добър пример, така и предлагане на алтернативи за разрешаване на конфликти.

Даване на добър пример:

Реагирайте спокойно: Когато възникне агресивна ситуация, реагирайте спокойно и с въздържаност, за да покажете на децата как да се държат в такива моменти.

Позитивна комуникация: използвайте позитивен език и насърчавайте децата да правят същото.

Предлагане на алтернатива:

Говорете с детето: обсъдете с детето какво е предизвикало агресивното поведение и предложете алтернативни начини за справяне със ситуацията.

Позитивни стратегии: Предложете конкретни стратегии за справяне със стреса и конфликтите, като дълбоко дишане, броене до 10 или използване на „тихо място“.

Посредничество при конфликти:

Решаване на проблеми: включете децата в процеса на разрешаване на конфликти, като им помогнете да идентифицират проблема, предложете решения и изберете най-доброто.

Ниво 3: Рехабилитация

След агресивен инцидент рехабилитацията е ключова за подпомагане на децата да се възстановят и да научат по-позитивни начини за взаимодействие.

Дискусия и размисъл:

Сесии за размисъл: провеждайте индивидуални или групови сесии, в които децата обсъждат инцидента, какво са научили от него и как могат да се справят по-добре в бъдеще.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Емоционално изразяване: насърчавайте децата да изразяват чувствата и мислите си за инцидента и да споделят какво би могло да се направи по друг начин.

Подкрепящи дейности:

Терапевтична игра: използвайте игри и дейности, които насърчават емоционалното възстановяване и укрепват социалните връзки.

Групови проекти: включете децата в групови проекти, които изискват сътрудничество и взаимна помощ, за да възстановите положителната динамика в групата.

Обучение за родители:

Семинари за родители: организирайте семинари и работни срещи за родители, за да обсъдите стратегии за подкрепа на децата у дома.

Подкрепа у дома: предоставете ресурси и материали, които родителите могат да използват, за да подкрепят социално-емоционалното развитие на децата у дома.

Работата на три нива – превенция, интервенция и рехабилитация – е от съществено значение за ефективното справяне с агресията в предучилищна възраст. Чрез създаване на положителна среда, бърза и адекватна реакция на агресивни ситуации и предоставяне на подкрепа след инциденти, педагозите могат значително да подобрят социалното и емоционалното благополучие на децата.

За да се намали ефективно агресията и дискриминацията и да се насърчи толерантността, е необходимо да се използват специфични техники и системи от техники на всяко от тези три нива. В следващите раздели ще бъдат представени пет примерни техники и системи от техники, които педагозите могат да прилагат в практиката си, за да постигнат тези цели. Тези примери ще илюстрират как превенцията, интервенцията и рехабилитацията могат да бъдат интегрирани в ежедневната учебна среда и как всяко дете може да бъде подкрепено по най-добрия възможен начин.

3.1. „ИГРОВА ТЕРАПИЯ ЗА СОЦИАЛНА ХАРМОНИЯ“

Въведение

Игровата терапия е доказан метод за работа с деца, който използва играта като основно средство за изразяване и обработка на емоции (ITSH) и съчетава игровата терапия със социално-емоционалното учене и насърчаването на емпатия и толерантност. Тази техника е специално разработена за работа с деца в предучилищна възраст и има за цел да намали агресията и дискриминацията чрез структурирани игрови сесии.

3.1.1. Основни принципи на ITSH

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Цел: Игрите са внимателно подбрани и структурирани, за да насърчават сътрудничеството, разрешаването на конфликти и разбирането на различията.

Включване на емпатия и толерантност: всяка игра включва елементи, които насърчават децата да се поставят на мястото на другите и да уважават техните чувства и различия.

Активно участие на учителите: учителите играят активна роля като фасилитатори на игровите сесии, наблюдавайки поведението на децата и направлявайки дискусиите след играта.

3.1.2. Структура на ITSH

Въведение и подготовка:

Учителят представя играта и обяснява правилата.

Децата се насърчават да споделят своите очаквания и чувства преди да започнат играта.

Игра:

Игрите включват съвместни задачи, ролеви игри и симулации, които изискват децата да работят заедно и да решават проблеми съвместно.

Примери за игри:

Кръгове на доверие: Децата се разделят на двойки и трябва да водят партньора си със завързани очи през различни препятствия, което насърчава доверието и сътрудничеството.

Ролева игра с емоции: децата играят роли, в които трябва да изразяват и разпознават различни емоции. Например, едно дете играе ролята на тъжен приятел, а другото трябва да намери начин да му помогне.

Дискусия и размисъл:

След всяка игра учителят организира дискусия, в която децата споделят своите преживявания и мисли.

Въпроси за дискусия:

Как се почувствахте, когато играхте заедно?

Какво направихте, за да помогнете на партньора си?

Как можете да приложите наученото в ежедневието си?

Ежедневна практика:

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Учителите интегрират принципите на ITSH в ежедневните дейности и взаимодействия в детската градина.

Децата се насърчават да използват уменията за емпатия и толерантност, които са научили, в реални ситуации.

3.1.3. Примери от практиката

Пример 1: В детска градина учителите представят играта „Кръгове на доверие“. След играта децата казват, че се чувстват уверени и щастливи, когато партньорите им ги водят нежно. Те обсъждат как доверието и вниманието към другите могат да направят играта по-забавна и безопасна.

Пример 2: В друга група децата играят ролева игра, в която трябва да утешат „разстроено“ дете. Учителите наблюдават как децата използват различни техники, като предлагат помощ, прегръдки или споделят играчки, за да помогнат на приятелите си. След играта децата разбират, че могат да използват тези техники, когато видят, че някой е тъжен или ядосан.

3.1.4. Заключение

„Игровата терапия за социална хармония“ е иновативен подход, който използва силата на играта, за да насърчи емпатията, толерантността и сътрудничеството сред децата в предучилищна възраст. Тази техника не само намалява агресията и дискриминацията, но и създава положителна и подкрепяща среда за учене. Чрез структурирани игрови сесии и активна роля на учителите, ITSH предлага практичен и ефективен начин за справяне с предизвикателствата в предучилищните заведения.

3.2. ТЕХНИКА ЗА ПОДКРЕПА ОТ ВРЪСТНИЦИ

Въведение

Техниката за подкрепа от връстници включва създаването на система, в която по-големите или по-опитни деца играят активна роля в подпомагането и подкрепата на по-малките или по-непривилегировани свои връстници в справянето с конфликти и агресия

3.2.1. Основни принципи на техниката за подкрепа от връстници

Емпатия и солидарност: По-големите деца се научават да разбират емоциите и нуждите на по-малките си връстници и да им оказват подкрепа и разбиране.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Лидерство и отговорност: По-големите деца развиват лидерски умения, като насърчават по-малките си връстници да се ангажират в конструктивни и положителни дейности.

Сътрудничество и уважение: Тази техника насърчава сътрудничеството и уважението между децата, създавайки по-хармонична и подкрепяща среда в детската градина.

3.2.2.Структура на процеса

Обучение от връстници:

По-големите деца се обучават от учители или възрастни да помагат на по-малките си връстници да се справят с конфликти и агресивно поведение.

Създаване на менторски дуети:

Съучениците се разпределят в менторски двойки, като всяка двойка се състои от по-голямо и по-малко дете. Те работят заедно в този формат, за да помагат на по-малките да се справят с конфликти.

Ежедневни срещи и проверки:

Съучениците се срещат ежедневно, за да обсъждат случаи на конфликти и агресия, които са се случили в детската градина. Те обменят опит и намират съвместни решения на проблемите.

3.2.3.Примери от практиката

Пример 1: На по-големите деца се преподава как да бъдат ефективни ментори и как да помагат на по-малките си връстници. Те се научават как да слушат и разбират емоциите на другите и как да оказват подкрепа и помощ.

Пример 2: Двойки от връстници работят заедно в различни игри и дейности, които насърчават сътрудничеството и емпатията. Те си помагат взаимно да разрешават конфликти и да се справят с агресията, като същевременно развиват връзки на приятелство и доверие.

3.2.4 Заключение

Техниката за подкрепа от връстници е иновативен и ефективен подход за справяне с агресията в детските градини. Тази техника насърчава емпатията, солидарността и сътрудничеството между децата, като същевременно развива лидерски умения и отговорност.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

3.3. ТЕХНИКА ЗА РОЛЯТА НА МИРОТВОРЕЦ

Въведение

Техниката „Ролята на миротворец“ се основава на игрови сценарии, които предизвикват децата да използват своите социални умения и емоционална интелигентност, за да разрешават конфликтни ситуации и да създават мирни решения.

3.3.1 Основни принципи на техниката

Развиване на емпатия: Децата се поставят в ролята на различни герои или герои, които имат различни мотивации и нужди. Това им помага да разберат емоциите и гледните точки на другите.

Сътрудничество и решаване на проблеми: чрез игра децата се научават да работят заедно, за да намерят мирни и конструктивни решения на конфликтни ситуации. Те се насърчават да споделят идеи и да търсят компромиси.

Уважение и толерантност: всеки герой в играта е уникален и всеки има право да бъде уважаван и забелязан. Децата се научават да се отнасят към разликите между себе си и другите с толерантност и уважение.

3.3.2 Процес на внедряване

Избор на казуси:

Учителите или възпитателите избират сценарии на игри, които симулират различни конфликтни ситуации, с които децата могат да се сблъскат в реалния живот.

Играене на роля:

Децата поемат ролите на различни герои и пресъздават сценария на играта. Те използват своите социални умения, за да се справят с конфликта и да намерят мирно решение.

Размисъл и дискусия:

След като играта приключи, децата се събират, за да обсъдят преживяванията си. Те разглеждат какво са научили от играта и какви стратегии за управление на конфликти могат да приложат в бъдеще.

3.3.3 Примери от практиката

Пример 1: „Ролева игра за Разбирателство“ Децата играят ролите на различни животни, които се намират в конфликтни ситуации в гората /Възможно е да се използват познати сценарии от

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

приказки – „Вълкът и седемте козлета“, „Червената шапчица“, „Пчелната пита“, „Вълкът, щъркелът и лисицата“/. Те трябва да намерят мирно решение, което да задоволи всички.

Пример 2: „Екип за мир и сътрудничество“ Децата получават роли на участници в конкретен официален екип (персонал на детска градина или строителна бригада) с познат сюжет, в който трябва да решават различни проблеми, като например споделяне на ресурси или разрешаване на проблем/конфликтна ситуация между участниците.

3.3.4 Заключение

Техниката „Ролята на миротворeца“ е иновативен и забавен начин за справяне с агресията в детските градини. Тази техника насърчава емпатията, сътрудничеството и толерантността, като същевременно развива социалните умения на децата.

3.4. СИСТЕМА ОТ ТЕХНИКИ – КРЪГОВЕ НА ПРИЯТЕЛСТВОТО

Въведение

В днешното общество, изправено пред много предизвикателства, свързани със социалната динамика, развитието на толерантност и уважение към различията е от съществено значение. Особено важно е това развитие да започне в ранна възраст, когато се формират основите на моралните и социалните нагласи на децата. В предучилищния етап децата усвояват не само основни академични умения, но и социално взаимодействие и емоционална интелигентност. За да подпомогнат учителите в изграждането на толерантна и приобщаваща среда за учене, психолозите разработиха иновативния образователен подход „Кръгове на приятелството“. Тази техника не само насърчава емпатията и социалните умения, но и служи като ефективна форма на превенция и интервенция срещу агресията, нетърпимостта и дискриминацията. На следващите страници ще разгледаме как „Кръговете на приятелството“ могат да бъдат успешно приложени в предучилищната програма, за да се създаде по-добра и по-справедлива среда за всички деца.

3.4.1. Цели на техниката

Развитие на емпатия и социални умения у децата.

Насърчаване на приобщаването и приемането на различията.

Предотвратяване на агресивно поведение и дискриминация.

Създаване на положителна и приобщаваща среда за учене.

3.4.2. Описание на техниката: кръгове на приятелството

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Кръговете на приятелството са поредица от структурирани дейности и игри, които насърчават децата да изграждат положителни социални взаимоотношения и да се научат на емпатия и уважение към различията. Ето как се прилагат:

Създаване на кръг на приятелството:

Съберете децата в кръг, така че всички да могат да се виждат и чуват. Обяснете, че кръгът е място, където всички са равни и се подкрепят взаимно.

Представяне и споделяне:

Започнете всеки ден с кратко споделяне, при което всяко дете може да разкаже нещо за себе си – любима играчка, интерес, чувство или преживяване. Това насърчава децата да се опознаят и да се свържат помежду си.

Игри за емпатия:

Използвайте игри, които насърчават емпатията и разбирането на различията. Например, „В обувките на другия“ – всяко дете си представя, че е в „обувките“ на друго дете и разказва как се чувства и какво би направило в дадена ситуация.

Ролеви игри и сценарии:

Провеждайте ролеви игри, които показват ситуации на дискриминация или агресия, и насърчавайте децата да намират решения чрез сътрудничество и разбиране. Това помага за развиване на умения за разрешаване на конфликти и уважение към различията.

Творчески дейности:

Организирайте художествени проекти и групови задачи, които изискват сътрудничество и творчество. Децата могат да рисуват, моделират или създават колажи заедно, което насърчава взаимното уважение и приемане.

Обсъждане на емоциите:

Включете редовни дискусии за емоциите, където децата могат да споделят как се чувстват и да се научат да разпознават и уважават емоциите на другите. Използвайте карти с емоции или кукли, за да улесните тези дискусии.

Книга за приятелството:

Създайте „Книга на приятелството“, в която децата могат да записват и рисуват моменти на приятелство и доброта, които са преживели или видели. Това насърчава положителните поведения и ги прави видими за всички.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

3.4.3 Заключение

Кръговете на приятелството са иновативна техника, която може да промени учебната среда и да помогне за предотвратяване и намеса при агресия, нетърпимост и дискриминация при деца в предучилищна възраст. Чрез насърчаване на емпатията, разбирането и сътрудничеството вие създавате основите за едно по-толерантно и приобщаващо общество.

3.4.4 Препоръки за учителите

Бъдете търпеливи и упорити в прилагането на техниката.

Насърчавайте всички деца да участват активно в дейностите.

Обръщайте внимание на индивидуалните нужди и емоции на всяко дете.

Включете родителите в процеса, като ги информирате за целите и дейностите на кръговете на приятелството.

Празнувайте успехите и положителните промени в поведението на децата.

С тази техника не само ще подкрепите развитието на социалните и емоционални умения у децата, но и ще създадете по-спокойна, подкрепяща и толерантна среда за учене.

3.5. ТЕХНИКА НА ИГРА

„Емоционални цветове“ е игра, която помага на децата да разпознават и изразяват емоциите си, както и да разбират и уважават емоциите на другите.

3.5.1 Материали:

Цветни карти, всяка от които представлява различна емоция (например червено за гняв, синьо за тъга, жълто за радост и зелено за спокойствие) /за по-малките деца могат да включват емотикони, а за по-големите деца – надпис с името на емоцията/

Снимки или изображения на различни ситуации.

3.5.2. Инструкции:

Въведение в цветовете и емоциите:

Учителят представя цветните карти на децата и обяснява коя емоция представлява всеки цвят.

Учителят демонстрира как да се използват картите, например показва червената карта и казва: „Когато сме ядосани, можем да използваме червения цвят.“

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Разпознаване на емоциите:

Учителят показва картинки с различни ситуации и пита децата какви емоции могат да се свържат с тези ситуации.

Децата избират подходящата цветна карта за всяка ситуация и обясняват защо са избрали този цвят.

Изразяване на емоции:

Учителят насърчава децата да споделят свои ситуации, в които са изпитали силни емоции, и да изберат цветната карта, която най-добре представя чувствата им.

Децата могат да опишат какво са почувствали и защо, като по този начин се научават да изразяват емоциите си вербално.

Управление на емоциите:

Учителят представя техники за управление на емоциите, като дълбоко дишане, броене до 10 или рисуване.

Децата практикуват използването на тези техники, когато изпитват силни емоции.

Ролева игра:

Децата участват в ролеви игри, в които разиграват различни ситуации на конфликт или радост и използват цветни карти, за да изразят емоциите си.

Учителят насочва децата към конструктивни начини за справяне със ситуации.

3.5.3. Ползи от техниката „Емоционални цветове”

Развива емоционалната осъзнатост и способността да се изразяват емоции.

Намалява агресивното поведение, като предоставя алтернативни начини за изразяване на гняв.

Повишава толерантността и разбирането към емоциите на другите деца.

Подобрява комуникацията и взаимоотношенията в групата.

3.5.4. Заключение

„Емоционални цветове“ е ефективна техника за работа с деца в предучилищна възраст, която подпомага развитието на емоционалната интелигентност и социалните умения. Чрез разпознаване, изразяване и управление на емоциите децата се научават да се справят с

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

агресията и нетърпимостта по положителен начин. Тази техника може лесно да бъде интегрирана в ежедневната работа на детските учители и психолози като част от по-широка програма за социално-емоционално учене.

4. ОПИСАНИЕ НА НАЙ-ДОБРИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНИ МЕТОДИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА НИВОТО НА ТОЛЕРАНТНОСТ И ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ДИСКРИМИНАЦИЯТА СРЕД ДЕЦАТА В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

4.1. ТОЛЕРАНТНОСТ – СЪЩНОСТ, ОСНОВНИ АСПЕКТИ И СПЕЦИФИКА В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

Толерантността е социална и морална добродетел, която играе ключова роля в съвременните общества. Тя е способността на хората да приемат и уважават различията между хората, независимо дали става дума за различия в расата, културата, религията, пола, вярванията или други аспекти. В контекста на предучилищното образование толерантността е от особено значение, тъй като децата са в процес на формиране на своите социални умения и ценности.

Ключови аспекти на толерантността

1. Приемане на различията. Толерантността започва с разбирането и приемането, че хората са различни и че тези различия са нормални и естествени. Децата трябва да се научат да виждат ценността в разнообразието и да разбират, че всеки индивид е уникален и ценен.

2. Уважение към другите. Това означава да се отнасяме към всеки с достойнство, независимо от различията му. В предучилищната възраст това може да се насърчи от възрастните, които дават пример за уважително поведение, както и чрез игри и дейности, които насърчават уважението.

3. Емпатия. Емпатията помага на децата да разберат и оценят чувствата и гледните точки на другите, което може да намали вероятността от конфликти и дискриминация.

История, изследвания и автори, свързани с толерантността на децата

Изследванията върху толерантността и нейното развитие в детството имат дълга история, започваща в началото на 20-ти век. Психолози и педагози са проучвали как децата развиват социални и морални умения и как тези умения могат да бъдат подкрепяни и насърчавани в образователната среда.

Пионерски изследвания:

Жан Пиаже: Швейцарският психолог Жан Пиаже е един от първите, които изучават развитието на моралното мислене при децата. Според Пиаже децата преминават през различни етапи на

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

морално развитие, започвайки с егоцентричен подход и постепенно развивайки способността да разбират и уважават правилата и правата на другите.

Лорънс Колберг: Работата на Лорънс Колберг върху развитието на моралното мислене разширява теориите на Пиаже. Колберг идентифицира етапите на моралното развитие, като подчертава, че децата преминават през предконвенционален, конвенционален и постконвенционален етап, докато се научават да разбират и прилагат морални принципи в социален контекст.

Съвременни изследвания:

Елиът Турил: Съвременният изследовател Елиът Турил проучва как децата разбират социалните норми и моралните принципи. Турил изследва как децата разграничават моралните, социалните и личните правила и как тези различия влияят на тяхната толерантност и справедливост. В своето изследване той достига до няколко важни заключения:

1. **Ранно развитие на морално и етично разбиране:** Децата развиват морално разбиране и чувство за справедливост от ранна възраст. Те могат да правят разграничение между справедливо и несправедливо поведение и проявяват желание за справедливост и равенство.
2. **Социални категории и предразсъдъци:** Децата осъзнават социалните категории като раса, пол и етническа принадлежност сравнително рано. Те могат също да усвоят предразсъдъци и стереотипи от социалната си среда, включително родители, учители и медии.
3. **Влияние на средата:** Социалната и културната среда играят ключова роля в формирането на толерантност и предразсъдъци у децата. Положителните взаимодействия с различни социални групи могат да насърчават толерантността.
4. **Ролята на образованието:** образователните програми, които насърчават емпатията и разбирането на различията, могат ефективно да намалят предразсъдъците и да увеличат толерантността сред децата. Учителите играят важна роля в моделирането на толерантно поведение и създаването на приобщаваща среда за учене
5. **Емпатия и морално мислене:** развиването на емпатия и способността за морално мислене са от решаващо значение за насърчаването на толерантността. Децата, които могат да се поставят на мястото на другите и да разберат техните чувства и нужди, са по-склонни да проявяват толерантно поведение.
6. **Групова динамика и идентичност:** груповата идентичност и принадлежност могат да повлияят на толерантността. Децата, които се идентифицират силно с дадена група, могат да бъдат по-малко толерантни към членовете на други групи, но могат също така да развият чувство за справедливост и равенство в рамките на своята група.

Изследването на Турил подчертава важността на ранното детство като критичен период за формирането на толерантни нагласи и показва, че интервенциите, насочени към развиване на емпатия и разбиране, могат да имат дългосрочен положителен ефект върху обществото.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

1. **Густаво Карло и Алекс Пиловар** са изследователи, които също са допринесли значително за изучаването на толерантността и моралното развитие на децата. Изследванията им доведоха до няколко ключови заключения:
2. **Развитие на просоциално поведение:** Карло и Пиловар подчертават, че развитието на просоциално поведение, като помагане, споделяне и сътрудничество, е тясно свързано с толерантността. Децата, които проявяват повече просоциални действия, са по-склонни да бъдат толерантни към другите.
3. **Влияние на личностните черти:** Личностни черти като емпатия и алтруизъм играят важна роля в насърчаването на толерантността. Децата с по-високи нива на емпатия и алтруистични наклонности са по-склонни да проявяват толерантно поведение.
4. **Стил на възпитание и родителски грижи:** Стилът на възпитание и родителските грижи са критични фактори в развитието на толерантността. Родителите, които насърчават отвореност, емпатия и социална осведоменост, имат деца, които са по-склонни да бъдат толерантни.
5. **Културни и етнически влияния:** Културният и етническият контекст също играят важна роля в развитието на толерантността. Различните култури могат да имат различни норми и очаквания за толерантност, които влияят на поведението на децата.
6. **Влияние на връстниците:** връстниците и социалните групи на децата оказват значително влияние върху развитието на толерантността. Положителните взаимодействия с връстници от различни социални групи могат да насърчават толерантността и разбирането на различията.
7. **Ролята на образованието и интервенциите:** образователните програми и интервенции, насочени към насърчаване на просоциално поведение и емпатия, могат да бъдат ефективни за повишаване на толерантността сред децата. Включването на социално-емоционалното учене в учебната програма е особено полезно.
8. **Емоционално и морално развитие:** емоционалното и моралното развитие са взаимосвързани и играят решаваща роля в толерантността. Децата, които могат да регулират емоциите си и да разбират емоциите на другите, са по-способни да проявяват толерантно поведение.

Карло и Пиловар подчертават сложността на факторите, които влияят върху толерантността на децата, като акцентират върху важността на комбинацията от личностни черти, семейна среда, социални взаимоотношения и културни контексти. Изследванията им подкрепят идеята, че толерантността може да се насърчава чрез целенасочени усилия в ранното детство и в рамките на образователната система.

Принос на водещи психолози и педагози, които са се занимавали с темата за толерантността

1. Алфред Адлер: Според Адлер, възпитаването на социални чувства у децата е ключ към развитието на толерантност и емпатия.

2. Карл Роджърс: Той вярва, че децата, които се чувстват приети и разбрани, са по-склонни да проявяват толерантност към другите.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

3. Ури Бронфенбреннер: Той подчертава, че толерантността може да се насърчава чрез положителни взаимодействия в семейството, училището и общността.

Толерантността е ключова добродетел, която трябва да се развива в ранното детство. Като приемат различията, уважават другите и развиват емпатия, децата могат да се научат да живеят и работят хармонично с всички около себе си. Историята и изследванията върху толерантността на децата показват, че положителното социално и емоционално образование е основата за създаването на толерантни и справедливи общества. Педагозите и психолозите играят ключова роля в този процес, като предоставят насоки и подкрепа, за да помогнат на децата да развият тези важни умения.

4.2. ПСИХОЛОГИЧЕСКА СПЕЦИФИКА НА ПРЕДУЧИЛИЩНАТА ВЪЗРАСТ И НЕЙНАТА ВРЪЗКА С ТОЛЕРАНТНОСТТА

Развитие на децата в предучилищна възраст (3-6 години)

Децата в предучилищна възраст (3-6 години) са в критичен период на бързо и многостранно развитие. Този период се характеризира с интензивно развитие на когнитивни, емоционални и социални умения. Спецификата на това развитие има пряко влияние върху способността на децата да развиват толерантност.

1. Когнитивно развитие: Жан Пиаже в своята теория за когнитивното развитие подчертава, че децата на тази възраст са в преход от предоперационалния етап към конкретно-операционалния етап. През този период децата започват да разбират причинно-следствените връзки и могат да приемат, че различни хора могат да имат различни мисли и чувства.

2. Емоционално развитие: Даниел Гоулман, в своята работа върху емоционалната интелигентност, подчертава важността на този период за формирането на емоционална осъзнатост и управление на емоциите, което е основа за развитието на емпатия и толерантност.

3. Социално развитие: Според Ури Бронфенбреннер социалното развитие на децата е силно повлияно от контекста на тяхната среда, включително семейството, училището и по-широката социална среда. Той подчертава важността на тези взаимодействия за формирането на социални норми и умения.

Връзката между развитието на детето и толерантността

Толерантността се формира чрез взаимодействието на различни аспекти на развитието в предучилищна възраст:

1. **Развитие на емпатия:** Емпатията е ключов компонент на толерантността. Развитието на емпатията започва в ранното детство, когато децата започват да разпознават и разбират емоциите на другите. Това умение се развива чрез социалните взаимодействия и модели на поведение, които децата наблюдават около себе си. „Емпатията се развива, когато децата

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

могат да виждат света през очите на другите“, казва Карл Роджърс, който подчертава важността на емпатията за развитието на социалните умения.

2. Социални умения и игра: Чрез играта децата научават сътрудничество, споделяне и разрешаване на конфликти. Според Лев Виготски социалното взаимодействие е от решаващо значение за когнитивното развитие на децата, а играта предоставя контекст, в който децата могат да експериментират с различни социални роли и да развиват толерантност.

3. Моделиране на поведение: Възрастните играят ключова роля в моделирането на толерантно поведение, като демонстрират уважение и приемане към всички хора. „Децата се учат повече от действията, отколкото от думите“, отбелязва Албърт Бандура в своята теория за социалното учене, подчертавайки важността на наблюдението и имитацията в процеса на учене.

Причини за липса на толерантност

Липсата на толерантност в предучилищна възраст може да бъде резултат от взаимодействието на множество фактори на индивидуално, семейно, училищно и социално ниво. Разбирането на тези причини е ключово за разработването на ефективни стратегии за насърчаване на толерантността и предотвратяване на дискриминацията и агресията.

1. **Егоцентризъм и когнитивни ограничения**

„Мисленето на детето в предоперационалния етап е ограничено от егоцентризъм, който възпрепятства способността му да разбира и уважава гледните точки на другите “**Жан Пиаже**“ (Piaget, 1954).

- Егоцентризъм: Децата в предучилищна възраст често проявяват егоцентрично мислене, което е естествен етап от когнитивното развитие, описан от Жан Пиаже. Егоцентризмът означава, че децата имат затруднения да разберат гледните точки на другите и често мислят, че всички виждат света по същия начин, по който го виждат те. Това ограничава способността им да проявяват емпатия и да приемат различията.

2. **Липса на социални умения**

„Моралното развитие и социалните умения вървят ръка за ръка; липсата на социални умения често води до морални и етични затруднения“ **Лоурънс Колберг** (Kohlberg, 1981).

- **Недостатъчно развитие на социални умения:** социалните умения като сътрудничество, споделяне и разрешаване на конфликти се развиват постепенно. Децата, които не са развили тези умения, могат да проявяват нетолерантно поведение, защото не знаят как да взаимодействат положително с връстниците си.

Пример: дете, което не знае как да изразява чувствата и нуждите си по подходящ начин, може да реагира агресивно или нетолерантно, когато не получи това, което иска.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

3. **Негативни социални модели**

„Децата научават повече от действията, отколкото от думите. Наблюдението и имитацията играят ключова роля в социалното учене“ Алберт Бандура (Bandura, 1977).

- Влияние на родителите и връстниците: децата често имитират поведението на възрастните и връстниците, които са важни за тях. Ако станат свидетели на нетолерантно или дискриминационно поведение у дома или в училище, те могат да възприемат и възпроизвеждат тези модели.

Пример: дете, което вижда родителите си да се държат дискриминационно към хора от друга етническа група, може да приеме това поведение за нормално и да го повтаря в отношенията си с връстниците си.

4. **Липса на емпатия**

„Емпатията е съществен компонент на емоционалната интелигентност, който е ключов за изграждането на здрави социални връзки и толерантност“ **Даниел Гоулман** (Goleman, 1995).

- **Недоразвита емпатия:** Емпатията е способността да разпознаваш и разбираш емоциите на другите. Децата, които не са развили достатъчно тази способност, може да имат затруднения да проявяват толерантност, защото не разбират или не се интересуват от чувствата на другите.

Пример: дете, което не може да се постави на мястото на друго дете, което се чувства изолирано или различно, е по-склонно да проявява нетърпимо поведение към него.

5. **Културни и социални влияния**

„Социалният контекст и културните норми оказват дълбоко влияние върху развитието на децата и социалните им нагласи“ **Урие Бронфенбренър** (Bronfenbrenner, 1979).

- **Социални норми и предразсъдъци:** Социалните и културните норми могат да окажат значително влияние върху поведението на децата. Децата, които растат в среда с силни предразсъдъци или стереотипи, могат да възприемат тези нагласи и да ги проявяват в поведението си.

Пример: в култури, в които има ясни расови или етнически предразсъдъци, децата могат да проявяват дискриминационно поведение към връстници от различни етнически групи.

6. **Емоционални и поведенчески проблеми**

„Емоционалните травми в детството могат да доведат до поведенчески проблеми и затруднения в социалната адаптация“ Анна Фройд (Freud, 1965).

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

- **Емоционални разстройства и травми:** Децата, които са преживели травма или страдат от емоционални разстройства, могат да имат по-големи затруднения да проявяват толерантност. Те могат да проявяват агресия и враждебност като начин да се справят с вътрешни конфликти.

Пример: дете, което е било свидетел на домашно насилие, може да проявява агресивно и нетърпимо поведение към връстниците си като начин да изрази своята травма.

Липсата на толерантност в предучилищна възраст е сложно явление, което може да бъде повлияно от различни фактори, свързани с когнитивното, емоционалното и социалното развитие на децата. Разбирането на тези причини е от съществено значение за разработването на ефективни стратегии за насърчаване на толерантността. Педагозите, психолозите и родителите трябва да работят заедно, за да създадат подкрепяща и положителна среда, в която децата да могат да развиват социални умения, емпатия и уважение към различията.

Програми и изследвания, свързани с толерантността при деца в предучилищна възраст

Изследванията и програмите, насочени към насърчаване на толерантността при деца в предучилищна възраст, са от съществено значение за създаването на положителна и подкрепяща среда за учене. Тези програми често се основават на теории и подходи, разработени от водещи психолози и педагози, които изучават социалното и емоционалното развитие на децата.

1. Програми за социално-емоционално учене (SEL)

- **Социално-емоционалното учене (SEL)** е подход, който се фокусира върху развитието на ключови социални и емоционални компетенции у децата. Концепцията на SEL включва изграждането на умения за самосъзнание, саморегулация, социална осведоменост, управление на взаимоотношенията и отговорно вземане на решения. Чрез интегрирането на тези умения в учебната програма децата се научават как да разпознават и управляват емоциите си, да установяват и поддържат положителни взаимоотношения и да вземат етични и конструктивни решения.

Пример: Програма за социално-емоционално учене за деца в предучилищна възраст може да включва ежедневни кръжоци за споделяне, в които децата обсъждат своите чувства и преживявания, както и ролеви игри, които им помагат да развият умения за разрешаване на конфликти и сътрудничество. Изследванията показват, че децата, които участват в такива програми, демонстрират по-добри социални умения, по-високи нива на емпатия и по-ниски нива на агресия.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Цитат: „Социално-емоционалното учене е от съществено значение за цялостното развитие на децата, като им помага да изграждат здрави взаимоотношения и да станат по-толерантни и състрадателни личности“ (Durlak et al., 2011).

2. Програма „Приятели, а не тормозчии“

- **„Приятели, а не тормозчии“** е програма, насочена към насърчаване на приятелствата и предотвратяване на тормоза чрез положителни социални взаимодействия и изграждане на подкрепяща училищна общност. Програмата включва дейности и уроци, които учат децата как да бъдат добри приятели, да разпознават и да реагират на тормоза и да подкрепят своите връстници.

Пример: В предучилищната възраст децата участват в дейности, които насърчават работата в екип и сътрудничеството, като съвместно създаване на проекти или участие в групови игри, които подчертават важността на приятелството и подкрепата. Децата също така се научават как да разпознават и да реагират на тормоза, като използват стратегии за намаляване на конфликтите и защита на уязвимите си връстници.

Цитат: „Програми като „Приятели, а не тормоз“ играят ключова роля в изграждането на положителна училищна култура, която насърчава толерантността и състраданието сред децата“ (Olweus, 1993).

3. Програми за междукултурно образование

- **Междукултурното образование** има за цел да насърчава уважението и разбирането към различни култури и етнически групи. Тези програми включват учебни материали и дейности, които представят културното многообразие и насърчават децата да уважават и приемат различията.

Пример: програмата „Културни мостове“ включва уроци за различни култури, празници и традиции, както и дейности, които насърчават децата да споделят своите културни преживявания. Това помага на децата да развият толерантност и уважение към различията.

Цитат: „Междукултурното образование е ключ към насърчаването на толерантност и културна осведоменост у децата, като им помага да се адаптират и да взаимодействат положително в мултикултурна среда“ (Banks, 2009).

4. Изследвания и ефективност на програмите

- **МЕТОДОЛОГИЯ И РЕЗУЛТАТИ:** Много изследвания са фокусирани върху оценката на ефективността на програмите за насърчаване на толерантността и социално-емоционалното учене. Тези изследвания често използват методи като наблюдения, анкети и интервюта, за да оценят промените в поведението и нагласите на децата.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Пример: изследване, проведено от Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL), показва, че децата, участващи в програми за социално-емоционално учене, демонстрират значително подобрение в социалните си умения, академичните си постижения и намаляване на проблемното поведение.

Цитат: „Резултатите от нашето проучване показват, че програмите за социално-емоционално учене имат значително положително въздействие върху поведението и нагласите на децата, като насърчават толерантността и намаляват агресивното поведение“ (CASEL, 2013).

5. Програма за образование за мир

- **Образованието за мир** е програма, насочена към насърчаване на мирните отношения и разрешаването на конфликти чрез обучение в ненасилствена комуникация и медиация. Програмата включва уроци и дейности, които учат децата на мирни начини за разрешаване на конфликти и уважение към другите.

Пример: В предучилищната група децата участват в ролеви игри и дискусии за разрешаване на конфликти, където се научават да слушат, да изразяват своите нужди и да уважават гледните точки на другите.

Цитат: „Образованието за мир е от съществено значение за изграждането на толерантност и умения за разрешаване на конфликти у децата, като им помага да създават по-мирни и положителни социални взаимоотношения“ (Harris & Morrison, 2012).

В заключение, програмите и изследванията, насочени към насърчаване на толерантността при децата в предучилищна възраст, са показали значителни ползи за тяхното социално и емоционално развитие. Тези програми и подходи подчертават важността на развиването на емпатия, социални умения и културна осведоменост, като същевременно предоставят конкретни стратегии и дейности за насърчаване на толерантността и уважението към различията.

4.3. ДИСКРИМИНАЦИЯТА И ЛИПСАТА НА ТОЛЕРАНТНОСТ КАТО ФОРМИ НА АГРЕСИЯ

Дискриминацията и липсата на толерантност са два феномена, които не само нарушават социалната хармония, но често се проявяват като форми на агресия. При децата в предучилищна възраст тези прояви могат да имат дългосрочни отрицателни последици за тяхното социално и емоционално развитие. Анализът на тези форми на агресия е от съществено значение за разбирането и разработването на ефективни методи за справяне с тях в образователната среда.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

4.3.1 Същност на дискриминацията и липсата на толерантност

Дискриминацията е негативно или несправедливо отношение към лица или групи въз основа на различни характеристики като раса, пол, възраст, социален статус, религия и др. В контекста на предучилищното образование дискриминацията може да се прояви като изключване от игри, подигравки или агресивни действия към деца, които се възприемат като различни.

Липсата на толерантност е нежеланието или неспособността да се приемат и уважават различията между хората. Това може да включва културни и етнически различия, както и индивидуални характеристики като външен вид или поведение. Липсата на толерантност в средата на децата често води до конфликти и агресия.

4.3.2. Дискриминацията като форма на агресия

- **Дискриминацията** може да се разглежда като форма на агресия, тъй като включва действия, целящи да навредят или да унижат другите. Тя може да бъде явна (физически или вербални атаки) или скрита (изключване, игнориране). Децата, които са жертви на дискриминация, често изпитват чувства на изолация, понижено самочувствие и тревожност.

Цитат: „Дискриминацията в детството е особено вредна, защото формира основата на бъдещите социални и лични взаимоотношения. Децата, които са обект на дискриминация, често развиват агресивни модели на поведение като начин да се справят със стреса“ (Sue, 2010).

Пример: в група в предучилищна възраст може да възникне ситуация, в която едно дете е изключено от играта поради различен етнически произход. Това води до напрежение и агресивни реакции както от страна на изключеното дете, така и от страна на дискриминиращата група.

4.3.3. Липса на толерантност като форма на агресия

Липсата на толерантност често води до агресивни действия, защото децата, които не могат да приемат различията, често реагират с враждебност. Неспособността да се поставят на мястото на другите и да разберат техните чувства и гледни точки води до конфликти и агресивно поведение.

„Нетолерантността е в основата на много форми на агресия. Когато децата не са обучени да разбират и уважават различията, те са по-склонни да реагират агресивно към онези, които не отговарят на техните очаквания или стандарти“ (Allport, 1954).

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Пример: в детската градина може да възникне ситуация, в която дете с различни способности или нужди е обект на подигравки и агресивно поведение от страна на други деца. Тази липса на толерантност води до повишена агресия и създаване на враждебна среда за учене.

4.3.4. Връзката между дискриминация, липса на толерантност и агресия

Дискриминацията и липсата на толерантност са взаимосвързани явления, които често водят до агресия. Когато децата не са научени да приемат и уважават различията, те са по-склонни да използват агресивни методи, за да се справят с несъгласието или страха от неизвестното.

- **Цитат:** „Агресията често е резултат от неспособността на децата да разберат и приемат различията. Образователните програми, насочени към насърчаване на толерантността и емпатията, могат значително да намалят агресията в детска възраст“ (Bandura, 1973).

4.4.ПРАКТИЧЕСКИ ТЕХНИКИ

4.4.1.Програми и подходи за справяне с дискриминацията и липсата на толерантност

1. **Програми за обучение в толерантност:** програмите, насочени към насърчаване на толерантността, като междукултурно образование и социално-емоционално учене, играят ключова роля за намаляване на дискриминацията и агресията.

Пример: програмата „Peaceful Kids“ включва уроци и дейности, които учат децата на умения за мирна комуникация, емпатия и разрешаване на конфликти. Децата се научават да разпознават и уважават различията, което намалява дискриминацията и агресията.

2. Включване на родителите и общността

Включването на родителите и общността в процеса на обучение за толерантност е от съществено значение. Родителите могат да подкрепят усилията на учителите, като насърчават положителни социални модели у дома.

- **Цитат:** „Участието на родителите и общността е ключово за успешното насърчаване на толерантността и намаляването на агресията сред децата. Когато всички са активно ангажирани в процеса, резултатите са много по-устойчиви и дълготрайни“ (Epstein, 2001).

Пример: организирането на съвместни събития и тържества, които подчертават културното многообразие, може да спомогне за създаването на по-толерантна и подкрепяща общност

В заключение, дискриминацията и липсата на толерантност са форми на агресия, които могат да имат дълбоки негативни последствия за децата в предучилищна възраст. Чрез прилагането

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

на подходящи образователни програми и участието на родителите и общността можем да насърчаваме толерантността и да намалим агресивните прояви в детската среда.

4.4.2. Образование в ценности, емпатия и асертивност

1. Общи характеристики

Образованието в ценности, емпатия и асертивност играе ключова роля в цялостното развитие на децата и тяхното социално и емоционално благополучие. Чрез процеса на възпитание децата усвояват основни морални принципи, развиват способността си за съчувствие и се научават да изразяват своите нужди и чувства по здравословен начин.

- **Ценности:** ценностите са основни принципи, които ръководят поведението на индивида и отношенията му с другите. Образованието в ценности като честност, уважение, отговорност и толерантност е от основно значение за развитието на етичен и морален човек. **Лоурънс Колберг**, в своята теория за моралното развитие, подчертава важността на етапите на моралното разсъждение и как образованието може да насърчи прехода към по-високи нива на морално съзнание.
- **Емпатия:** Емпатията е способността да разбираме и споделяме чувствата на другите. Развитието на емпатията е от решаващо значение за социалната компетентност и способността да се изграждат здрави взаимоотношения. Според **Мартин Хофман** емпатията играе централна роля в моралното развитие и формирането на съзнание.
- **Асертивност:** Асертивността е способността да изразяваш мислите, чувствата и нуждите си по отворен и честен начин, без да нарушаваш правата на другите. **Алберт Бандура** отбелязва важността на социалното учене и как децата могат да научат асертивни умения, като наблюдават и моделират поведението на възрастните.

2. Образование за ценности, емпатия и асертивност в контекста на дискриминацията и толерантността

Дискриминация: преподаването на ценности като толерантност и уважение към различията е от решаващо значение за предотвратяването на дискриминацията. Чрез развиването на тези ценности децата се научават да приемат и уважават различията между хората, което намалява предразсъдъците и дискриминационното поведение. Елизабет Гершоф подчертава, че инклюзивната среда в детската градина може да намали дискриминационните нагласи и да насърчи положител

Толерантност: възпитанието в ценности и емпатия насърчава толерантността, като помага на децата да разберат и уважават различията между хората. Толерантността е важен аспект на социалната компетентност и допринася за изграждането на хармонични взаимоотношения. Хауърд Гарднър, в своята теория за множествената интелигентност, подчертава важността на

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

междуличностната интелигентност, която включва способността да се разбират и взаимодействат с другите.

3. Образователната функция на детската градина

Детската градина играе решаваща роля в социалното и емоционалното възпитание на децата. Тя осигурява структурирана среда, в която децата могат да научават ценности, да развиват емпатия и самоувереност чрез целенасочени дейности и ежедневни взаимодействия. Учителите са ключови фигури в този процес, като дават пример за положително поведение и създават възможности за социално-емоционално учене.

3.1. Структурирани програми, добри практики и дейности: образователните програми, специално разработени за социално-емоционално учене, като „Втори стъпка“ и „Корени на емпатията“, играят важна роля в развитието на ценности, емпатия и увереност.

1) **Програма „Second Step“:** тази програма се фокусира върху обучението на децата на социални и емоционални умения. Чрез интерактивни уроци децата научават емпатия, управление на емоциите и разрешаване на конфликти. Например, учителите използват кукли и ролеви игри, за да демонстрират конфликтни ситуации и да покажат подходящи начини за тяхното разрешаване. Изследвания показват, че децата, които са участвали в тази програма, демонстрират подобрени социални умения и намалено агресивно поведение.
2) **Програма „Roots of Empathy":** тази програма включва редовни посещения на бебе и неговата майка в класната стая, което помага на децата да развият емпатия и разбиране. Децата наблюдават взаимодействията между бебето и майка му, което стимулира дискусии за емоциите и нуждите на другите. Експерименти показват, че децата, които участват в програмата, демонстрират повишени нива на емпатия и намалена агресия.
3) **Ежедневни взаимодействия и моделиране на поведение:** учителите в детската градина имат възможност да моделират положително поведение чрез ежедневни взаимодействия с децата. Това включва използване на подходящи техники за комуникация, проява на уважение и толерантност и насърчаване на децата да изразяват чувствата и нуждите си по здравословен начин.

- **Пример за моделиране на поведение:** когато възникне конфликт между две деца, учителят може да им помогне да разберат чувствата си и да намерят компромисно решение. Например, ако две деца се карат за играчка, учителят може да ги насърчи да изразят чувствата си и да предложи да я използват поред, като по този начин демонстрира важността на споделянето и справедливостта.

4) **Създаване на подкрепяща и приобщаваща среда:** детската градина трябва да създаде атмосфера, която насърчава чувството за принадлежност и приемане на всички деца, независимо от техните различия. Това включва активно насърчаване на толерантност и уважение към различията в културата, религията, способностите и семейните структури.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

- **Пример за приобщаваща практика**: организиране на мултикултурни дни, в които децата и техните семейства представят своите култури чрез храна, облекло, музика и танци. Тези дейности насърчават разбирането и уважението към културните различия и създават възможности за децата да научат повече за света около тях.

5) **Интегриране на ценности в процеса на учене:** учителите могат да интегрират ценностното образование в различни аспекти на процеса на учене. Това може да включва дискусии за морални дилеми, четене на истории, които подчертават важността на ценностите, и проекти, които насърчават сътрудничеството и взаимопомощта.

- **Пример за интегриране на ценности**: използване на детски книги, които илюстрират важността на честността, приятелството и емпатията. След прочитането на историята учителят може да организира дискусия с децата за това как са действали героите и как те самите могат да приложат тези ценности в ежедневието си.

Превантивната работа и интервенциите в детската градина са от съществено значение за насърчаване на ценностите, емпатията и асертивността у децата. Чрез структурирани програми и моделиране на положително поведение учителите могат да създадат подкрепяща и приобщаваща среда, която насърчава положителното развитие на децата и намалява негативните поведения като агресия и дискриминация.

Цитирани източници и препратки:

Лоурънс Колберг, „Философията на моралното развитие“

Мартин Хофман, „Емпатия и морално развитие: последици за грижата и справедливостта“

Албърт Бандура, „Теория на социалното учене“

Ричард Е. Тремблей, „Развитие на физическата агресия от ранното детство до зрелостта“

Елизабет Гершоф, „Ролята на училищата в насърчаването на положителни взаимоотношения между връстници и предотвратяването на тормоза“

Хауърд Гарднър, „Рамки на ума: теорията за множествената интелигентност“

Кимбърли Шонерт-Райчъл и др., „Повишаване на социалната и емоционалната компетентност при малките деца“

4.4.3. Възможности за превантивна работа и интервенции в детската градина

Превантивната работа и интервенциите в детската градина са от съществено значение за насърчаване на положителното развитие на децата и намаляване на агресията и

дискриминацията. Ето някои стратегии и добри практики, подкрепени от изследвания и примери:

- Обучение в социални умения: на децата могат да се преподават ефективни социални умения като споделяне, сътрудничество и разрешаване на конфликти. Кимбърли Шонерт-Райчъл и нейните колеги в своите изследвания подчертават важността на социално-емоционалното учене за развитието на социални компетенции и намаляването на агресивното поведение .
- Насърчаване на емпатията: Чрез ролеви игри и дискусии учителите могат да насърчават децата да развиват емпатия и да се поставят на мястото на другите. Изследванията на Мартин Хофман подчертават важността на емпатията за моралното развитие и намаляването на агресията .
- Интервенции за управление на агресията: програми като Second Step са създадени, за да помогнат на децата да управляват емоциите си и да развият умения за самоконтрол. Изследванията показват, че тези програми могат значително да намалят агресивното поведение в детската градина .
- Създаване на приобщаваща среда: учителите трябва да създадат среда, която насърчава толерантността и уважението към различията. Елизабет Гершоф и нейните колеги подчертават, че приобщаващите образователни среди могат да намалят дискриминационните нагласи и да насърчат положителните социални взаимодействия
- Участие на родителите: сътрудничеството с родителите е ключово за успешното управление на агресията и дискриминацията. Информирането на родителите за важността на емоционалната подкрепа и положителното родителство може да подобри поведението на децата както у дома, така и в детската градина.

Разбирането на психологическите характеристики на децата на 5-6 години и свързването им с агресията, дискриминацията и толерантността е от съществено значение за ефективната работа на учителите в детската градина. Чрез превантивна работа и подходящи интервенции учителите могат да създадат подкрепяща и приобщаваща среда, която насърчава положителното развитие на децата и намалява негативните поведения.

Цитирани източници и препратки:

Жан Пиаже, „Езикът и мисленето на детето“

Ерик Ериксон, „Детството и обществото“

Албърт Бандура, „Теория за социалното учене“

Ричард Е. Тремблей, „Развитие на физическата агресия от ранното детство до зрелостта“

Мартин Хофман, „Емпатия и морално развитие: последици за грижата и справедливостта“

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Кимбърли Шонерт-Райчъл и др., „Повишаване на социалната и емоционалната компетентност при малките деца“

Елизабет Гершоф, „Ролята на училищата в насърчаването на положителни взаимоотношения между връстници и предотвратяването на тормоза“

5.ПРИЛОЖЕНИЕ НА ООР, ПОДХОДЯЩИ ЗА ДЕЦА В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

5.1. Приложение на ООР, подходящи за деца в предучилищна възраст

Въведение в отворените образователни ресурси (ООР) в ранното детско образование

Отворените образователни ресурси (OER) са безплатни, достъпни и с отворен лиценз учебни материали, които могат да бъдат използвани, адаптирани и споделяни от педагози и институции в подкрепа на обучението на всички нива. В контекста на ранното детско образование ООР предоставят гъвкав и иновативен начин за въвеждане на сложни социални и емоционални концепции по интересен и подходящ за възрастта начин. Чрез използването на ООР педагозите могат да насърчават приобщаващи, културно чувствителни и подходящи за развитието на децата преживявания, като същевременно насърчават сътрудничеството между учители от различни региони.

Проектът „Децата и законите“ използва ООР, за да подкрепи развитието на правна осведоменост, емоционална интелигентност, толерантност и уважение към правата на човека сред децата в предучилищна възраст. Тези ресурси съчетават разказване на истории, интерактивни дейности, визуални помагала и сценарии от реалния живот, за да осигурят смислено учене. Като се фокусират върху ценности като справедливост, емпатия и сътрудничество, ООР, използвани в този проект, предоставят основни житейски умения, които децата ще пренесат в началното образование и отвъд него.

Освен това, адаптивността на ООР означава, че преподавателите могат да модифицират съдържанието, за да отговаря на разнообразните нужди в класната стая, да се приспособят към различни стилове на учене и да отразяват културните и езиковите различия. Отвореният им характер също така насърчава транснационалното сътрудничество, като позволява споделянето на най-добри практики между различни страни и образователни системи.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

5.2. Разбиране и управление на емоциите: развиване на емоционална интелигентност

Емоционалната интелигентност (EI) е способността да се разпознават, разбират и управляват собствените емоции и емоциите на другите. За деца на възраст от 5 до 6 години развитието на EI е от съществено значение за насърчаване на емоционалната сигурност, просоциалното поведение и здравите взаимоотношения с връстниците. ООР „Развитие на емоционална интелигентност: разбиране и управление на емоциите“ е специално разработено, за да помогне на децата да изградят емоционална грамотност и стратегии за регулиране чрез ангажиращи

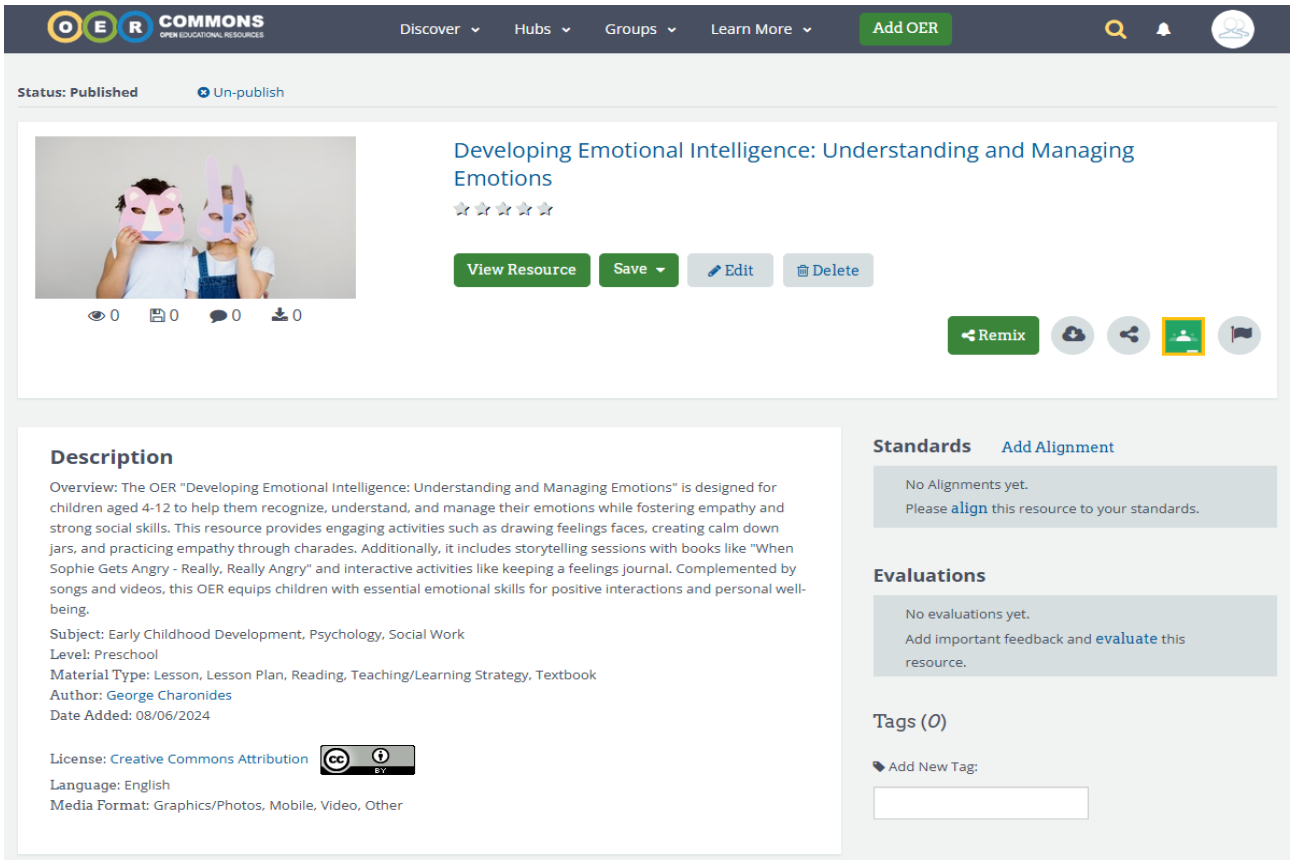
и достъпни дейности. Този ресурс въвежда концепцията за емоциите като вътрешни преживявания, които влияят на нашите действия. Децата се насочват да изследват собствените си чувства чрез конкретни преживявания, като например:

- Рисуване на емоционални лица и упражняване на изражения пред огледало.
- Водене на „дневник на чувствата“, за да проследяват емоционалните си възходи и падения.
- Създаване на успокояващи средства като бурканчета с блестящи частици и сензорни бутилки.
- Участие в игри на пантомима, които учат на емпатия и четене на езика на тялото.

В допълнение към тези дейности, ресурсът предоставя структурирани подсказки за дискусия, които помагат на децата да изразят чувствата си и да разберат тези на своите съученици. Ролевите игри и сесиите за разказване на истории позволяват безопасното изследване на емоции като гняв, страх, щастие и тъга. Този процес създава среда в класната стая, в която емоционалното изразяване е нормализирано и подкрепяно.

Учителите, които използват този OER, са наблюдавали значителни подобрения в атмосферата в класната стая. Децата проявяват по-голяма саморегулация, подобрени умения за разрешаване на конфликти и по-силни връзки с съучениците си. Многофункционалността на ресурса позволява и интегрирането му в ежедневните рутинни дейности, засилвайки неговите принципи през целия учебен ден.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Можете да откриете повече тук:
https://oercommons.org/courseware/lesson/118761/student/438892

5.3. Разбиране на гнева и как да се справяме с него

Гневът, макар и нормална и естествена емоция, често представлява трудност за малките деца, които все още развиват езиковите си умения и самоконтрол. ООР „Разбиране на гнева и как да се справяме с него“ предоставя на предучилищните педагози структурирани стратегии за обучение на децата за гнева по здравословен и конструктивен начин.

OER започва с дефиниране на гнева с разбираеми термини и предлага ярки примери, с които децата се сблъскват, като конфликти при споделяне на играчки или фрустрация по време на игри. Децата се научават да разпознават признаците на гнева – стиснати юмруци, висок глас или коремни болки – и след това да свързват тези сигнали с конкретни провокатори.

Ключовите техники, които се представят, включват:

Дихателни упражнения като „помириши цветето, духни свещта“.

Визуални термометри на гнева, с които децата да опишат емоционалната си интензивност.

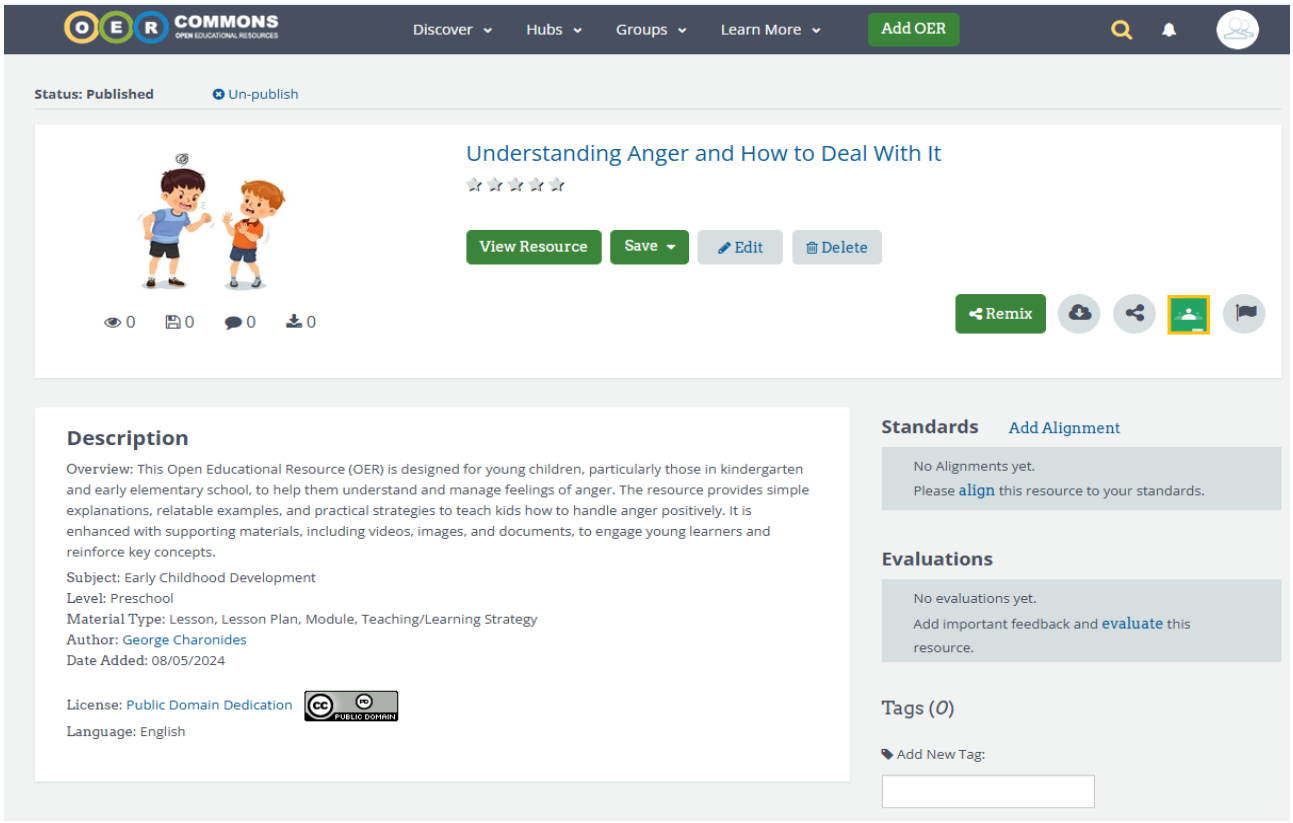
Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Истории за решаване на проблеми и куклени представления за изследване на причината и следствието.

Обособени „кътчета за мир“ в класните стаи с успокояващи средства.

Групови дейности като „Кръгът на чувствата“, които позволяват на децата да обсъждат емоциите в структурирана и подкрепяща среда. Учителите се насърчават да дават пример за здравословно изразяване на емоциите и да насочват децата към мирно разрешаване на конфликтите с връстниците. С течение на времето децата научават, че гневът може да се контролира чрез обмислени действия, а не чрез агресивни реакции.

Този ООР не само подпомага емоционалната регулация на детето, но и дава възможност на педагозите да прилагат систематичен подход за управление на поведението в класната стая и насърчаване на емпатията сред учениците.

Можете да откриете повече тук:
https://oercommons.org/courseware/lesson/118727/student/438892

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

5.4. Разбиране и борба с дискриминацията

Дискриминацията, изключването и несправедливото отношение могат да се затвърдят в ранното детство, ако не се предприемат проактивни мерки. ООР „Разбиране и борба с дискриминацията“ има за цел да възпитава справедливост, равенство и приобщаване, като запознава децата в предучилищна възраст с понятието „разлики“ и важността да се отнасяме към всички с уважение.

Ресурсът използва интерактивни, подходящи за възрастта методи, за да научи децата на:

- Расовите различия и уважението към всички цветове на кожата.
- Стереотипите, свързани с пола, и свободата да избират всякаква дейност.
- Физически и когнитивни увреждания и приобщаващо поведение.

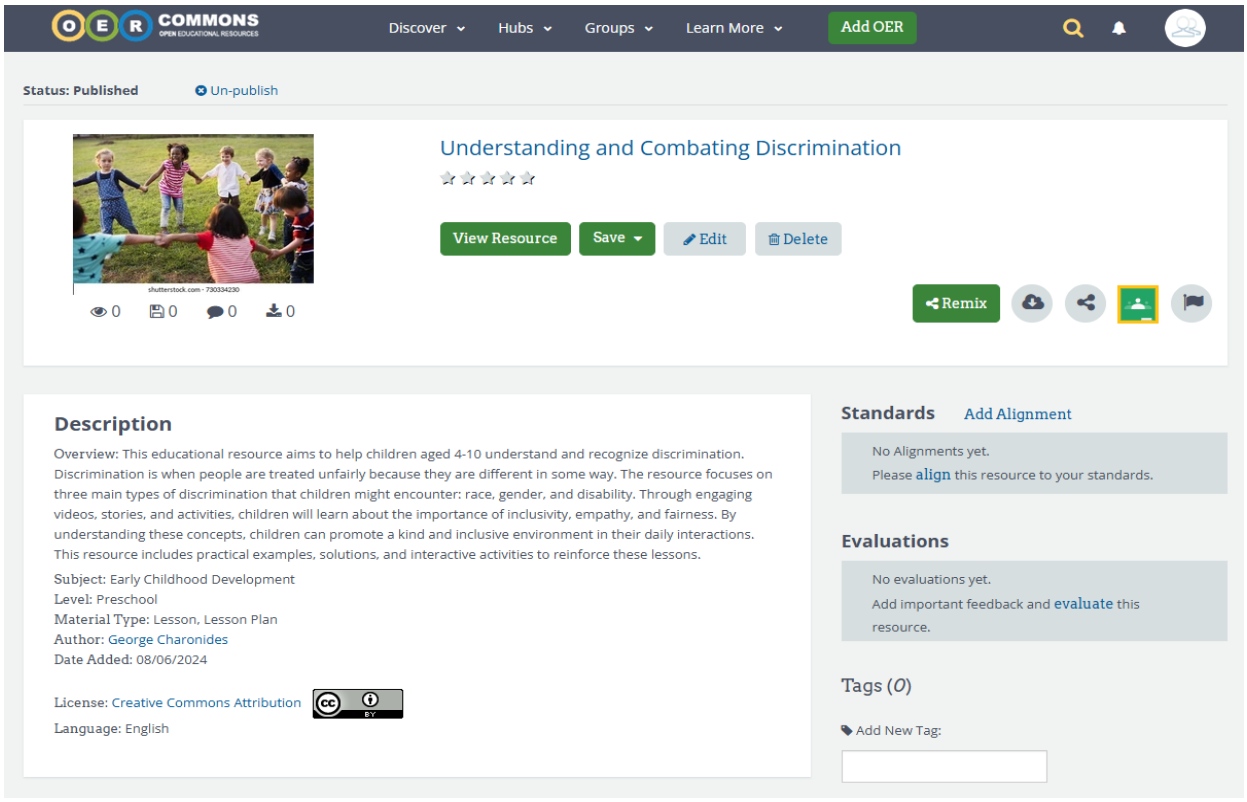
Дейностите включват:

- Четене на приказки с разнообразни герои и приобщаващи общности.
- Ролеви игри, представящи сценарии на изключване и доброта.
- Арт проекти, които отпразнуват личната и груповата идентичност.
- Игри, адаптирани за включване на всички способности.

На учителите се предоставят сценарии и визуални помощни средства, за да водят дискусии, които разграждат стереотипите и насърчават емпатията. Тези уроци се подсилват от правила в класната стая, които наблягат на добротата, справедливостта и споделената отговорност. Децата научават, че всеки заслужава да бъде третиран с достойнство, независимо от това как изглежда, как се движи или как говори.

Прилагането на този ООР е показало, че увеличава приобщаването по време на игра, намалява тормоза и подигравките и дава възможност на децата да бъдат съюзници на своите връстници. То играе жизненоважна роля в полагането на основите на демократичните ценности, социалната справедливост и гражданското участие по-късно в живота.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Можете да откриете повече тук:
https://oercommons.org/courseware/lesson/118760/student/438892

6. ОПИСАНИЕ НА ПЛАТФОРМАТА ETWINNING И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ, КОИТО ТЯ ПРЕДЛАГА ЗА ТРАНСФЕР НА ДОБРИ ПРАКТИКИ И ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВО С КОЛЕГИ ОТ ДРУГИ СТРАНИ

6.1 ПЪРВИ СТЪПКИ С ETWINNING: ИНСТРУМЕНТИ ЗА УЧИТЕЛИ ОТВЪД ГРАНИЦИТЕ

6.1.1 Какво е eTwinning?

eTwinning е онлайн платформа, предоставена от Европейския съюз за учители и училища, за да си сътрудничат през границите и да подобрят преподаването и ученето чрез работа по дигитални проекти. Тя е част от програмата Erasmus+ и е отворена за учители и училища в Европа и партньорските страни.

Основни характеристики на eTwinning:

- Позволява на учителите да намират партньори, да създават и реализират съвместни образователни проекти.

- Предлага безопасна и сигурна виртуална среда за реализация на проекти.
- Подкрепя изучаването на езици, културното съзнание и интердисциплинарното образование.
- Насърчава творчеството, иновациите и използването на цифрови инструменти в образованието.

Основни предимства:

- Насърчава международното сътрудничество между училищата.
- Повишава мотивацията на учениците чрез връзки с реалния свят.
- Предлага възможности за професионално развитие на преподавателите.
- Насърчава ценностите на приобщаването, толерантността и разнообразието.

Фигура1: eTwinning

6.1.2 Създаване и управление на вашия eTwinning акаунт

Ръководство за регистрация стъпка по стъпка:

Създаването на акаунт в eTwinning е първата стъпка към сътрудничество с учители от цяла Европа и участие в общи образователни проекти. Следвайте тези стъпки, за да се регистрирате и да създадете своя профил:

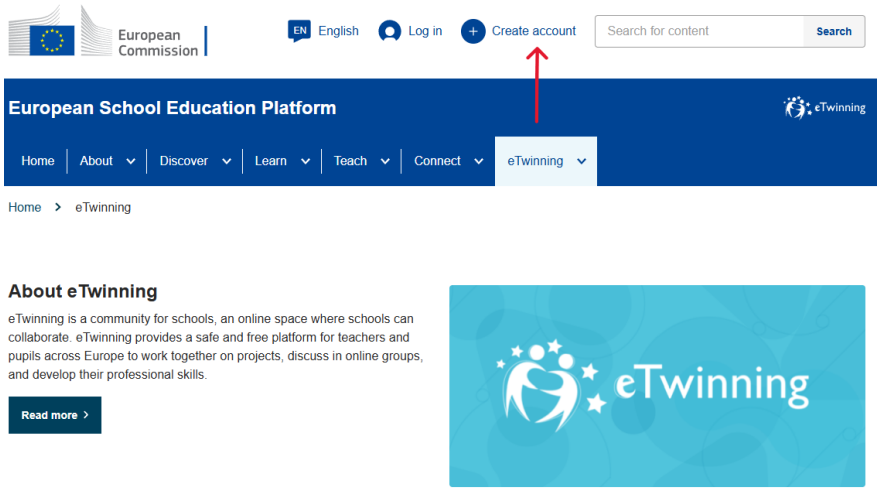
Стъпка 1: Посетете уебсайта на eTwinning

Отидете на официалния уебсайт на eTwinning:

https://school-education.ec.europa.eu/en/etwinning

Стъпка 2: Регистрирайте нов акаунт

Кликнете върху бутона **„Създаване на профил“** в горния десен ъгъл, за да започнете процеса на регистрация.

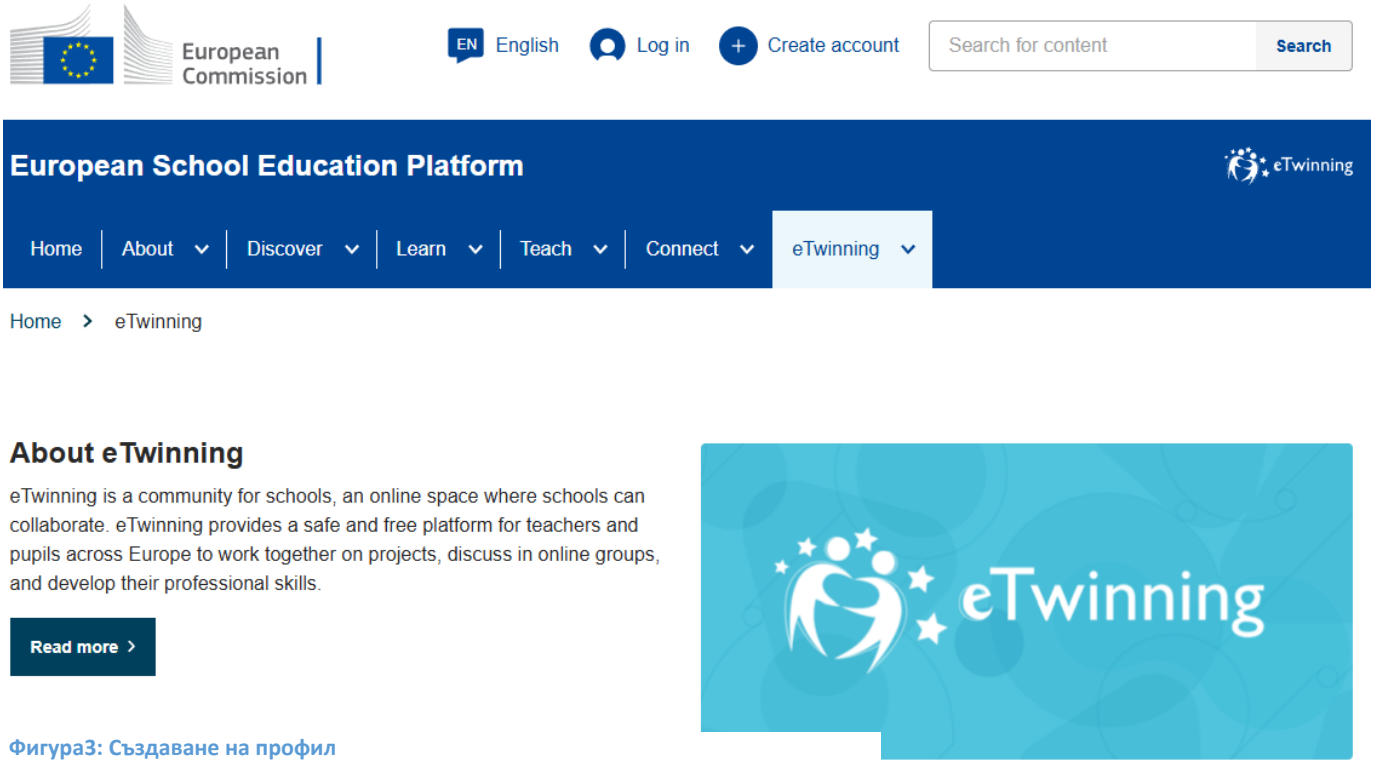

Фигура2: Начална страница на eTwinning

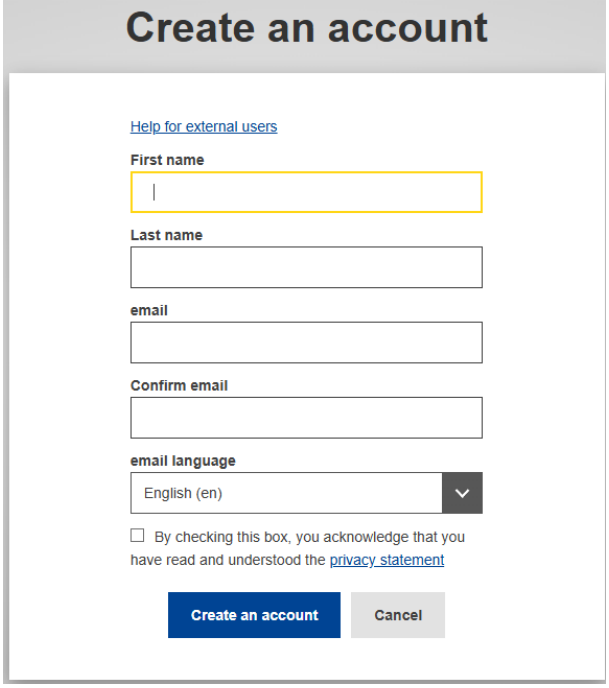
Попълнете необходимата информация:

Пълно име: Въведете вашето име и фамилия.

Имейл адрес: Използвайте имейл адрес, който проверявате редовно.

Фигура3: Създаване на профил

Фигура4: Формуляр за регистрация

Стъпка 3: Потвърждение по имейл

След като завършите регистрацията, ще получите имейл за потвърждение.

Отворете пощенската си кутия и кликнете върху линка, за да активирате профила си.

Стъпка 4: Попълнете профила си

След като потвърдите имейла си, влезте в акаунта си в eTwinning.

Попълнете профила си, като добавите:

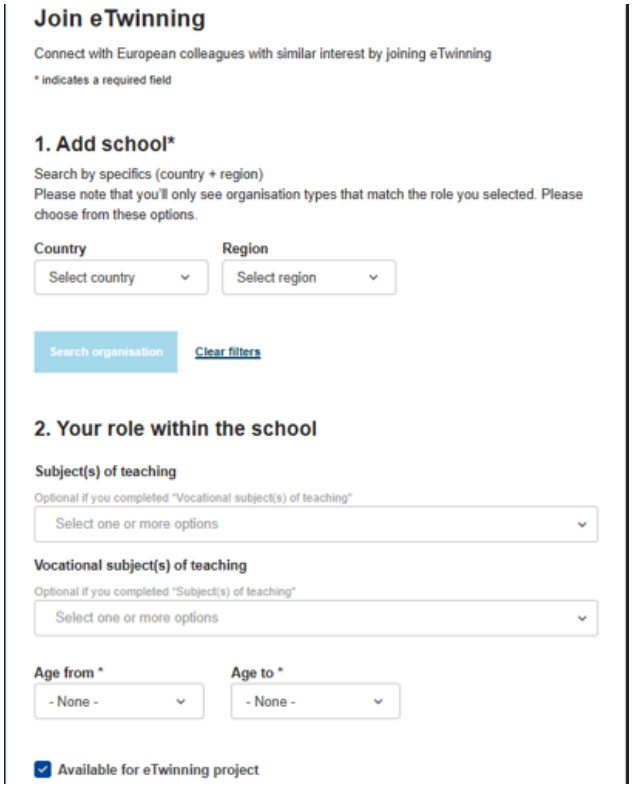
Вашата **роля** в училището.

Образователното ниво, на което преподавате.

Наименованието на **училището**, в което работите.

Предметите, които преподавате.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Фигура5: Стъпки за попълване на профила ви

Стъпка 5: Потвърдете данните в профила си и финализирайте регистрацията си

Стъпка 6: Станете eTwinner

В края на регистрационната форма е много важно да **отбележите квадратчето, което показва, че искате да станете eTwinner**. Ако пропуснете тази стъпка, профилът ви няма да бъде потвърден.

Кликнете върху **„Изпрати“,** за да изпратите заявката си за валидиране.

Потвърждаване на акаунта

След като изпратите регистрацията си:

Вашата местна или национална служба за поддръжка на eTwinning (NSS) ще прегледа вашия акаунт.

Възможно е да получите имейл с молба за допълнителна информация или потвърждение от училището.

След потвърждаване ще получите имейл с потвърждение.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Вече можете да влезете в **eTwinning Live** и да започнете да създавате или да се присъединявате към проекти.

6.1.3 Как да започнете и управлявате проект

Преди да започнете

Свържете се с поне един партньор-учител от друга страна, която отговаря на условията.

Обсъдете идеята си за проект с потенциални партньори.

Решете основната тема, целите, задачите и инструментите.

Уверете се, че всички партньорски учители имат валидни eTwinning акаунти.

Създаване на проект

Отидете на **eTwinning** > **Проекти** > **Създаване на проект**

Попълнете формуляра, включващ:

Заглавие и резюме на проекта

Цели и очаквани резултати

Планирани дейности и инструменти, които ще се използват

Участващи учители и предмети

Методи за оценка и оценяване

Изберете партньора/партньорите си от контактите си.

Подайте заявката си за одобрение.

Фигура6: Стъпки за създаване на нов проект

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Активиране на проекта и TwinSpace

След като проектът бъде одобрен, автоматично се създава специален **TwinSpace**.

Всички одобрени партньори се добавят като администратори.

Използвайте TwinSpace, за да структурирате и изпълните проекта си.

Съвети за поддържане на проекта

Редовно добавяйте актуализации и ресурси.

Ангажирайте учениците с разнообразни задачи.

Комуникирайте с партньорите и често оценявайте напредъка.

6.1.4 Навигация в TwinSpace: инструменти, раздели и функции

TwinSpace е централното пространство за съвместна работа за всички одобрени проекти. То е частно, сигурно и достъпно само за участниците в проекта.

Фигура7: Функции на Twinspace

Основни раздели и функции:

Начало

Разделът **Начало** е централният център на вашия проект. Той ви дава обща представа за всичко, което се случва във вашия TwinSpace.

Общ преглед на проекта: Ще видите обобщение на вашия проект, включително ключови подробности като името на проекта, описание и основни цели.

Последни дейности: В този раздел се показват последните актуализации, като нови публикации, качени файлове и събития.

Предстоящи събития и крайни срокове: Преглеждайте и проследявайте важни дати, като крайни срокове, срещи или етапи от проекта.

Бърз достъп: Оттук можете бързо да преминете към други части на TwinSpace, като разделите „Страници“, „Форум“ или „Материали“.

Страници

Разделът **„Страници“** ви позволява да създавате и организирате съдържанието на вашия проект по структуриран начин. Тук можете да споделяте подробна информация, актуализации и резултати по организиран начин.

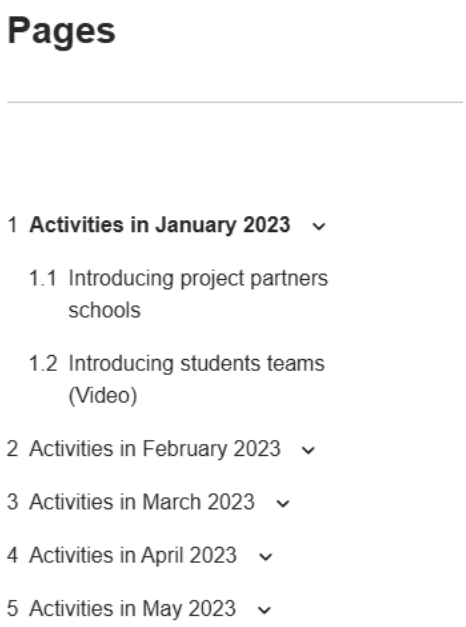
Създаване на страници: Можете да създавате различни страници за конкретни части от проекта, като „Въведение в проекта“, „Резултати“ или „Резултати от проучването“.

Редактиране и организиране: Страниците могат да се редактират в реално време от членовете на екипа, така че можете да пишете и проектирате съдържанието съвместно.

Мултимедийно съдържание: Добавете снимки, видеоклипове или дори интерактивни елементи, за да направите страниците си по-атрактивни. Това помага за ясното представяне на проекта пред други учители и ученици.

Навигация: Страниците са достъпни от главната лента за навигация и могат да бъдат групирани в раздели за по-лесен достъп, като „Ресурси“, „Подробности за проекта“ или „Съвместна работа“.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Фигура8: Примери за страници на платформата eTwinning, където партньорите по проекта могат да организират и документират своите дейности за всеки месец

Материали

Разделът **„Материали“** е мястото, където можете да качвате, организирате и споделяте документи, файлове и други учебни материали, свързани с вашия проект.

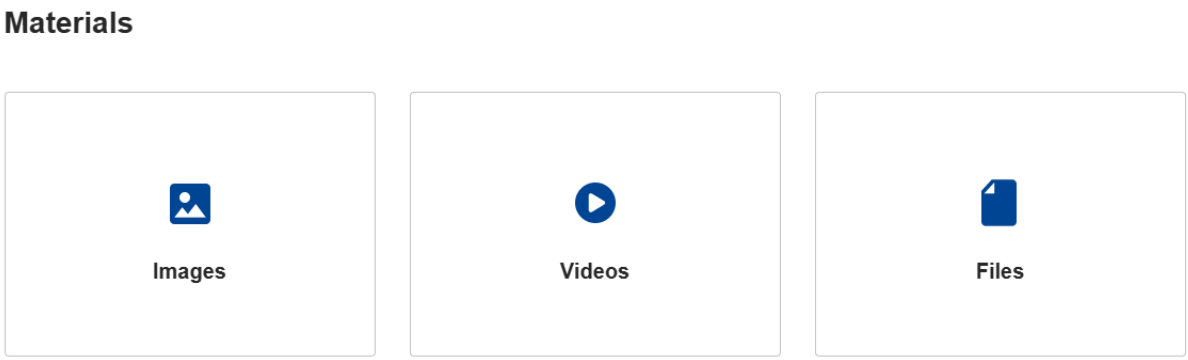
Качване на файлове: Можете да качвате документи (Word, PDF, PowerPoint и др.), изображения и видеоклипове, които да се използват от вашите партньори по проекта.

Файлове за съвместна работа: Някои файлове могат да се редактират съвместно, в зависимост от инструментите, интегрирани в TwinSpace (като Google Docs или Padlet). Това е полезно за съвместна работа в реално време върху документи по проекта.

Библиотека с ресурси: Всички качени материали се съхраняват тук, което улеснява намирането и повторното им използване. Можете да категоризирате файловете в папки, например „Урочни планове“, „Доклади“, „Изследвания“ или „Работа на учениците“.

Контрол на достъпа: Можете да контролирате кой има разрешение да преглежда или редактира определени файлове. Например, можете да разрешите само на ръководителите на проекта да редактират определени документи, докато другите членове могат да ги преглеждат.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Фигура9: Маркиране на различни типове съдържание, които могат да бъдат качвани

Форум

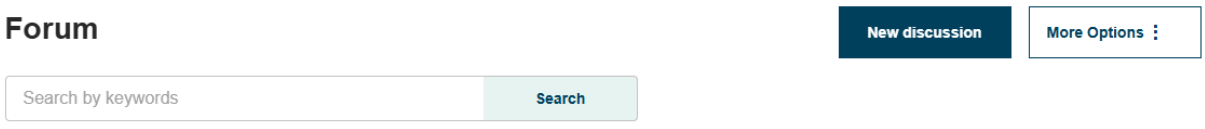
Форумът е основен инструмент за текущи дискусии, споделяне на идеи и решаване на проблеми в рамките на вашия проект. Това е място, където учителите и учениците могат да задават въпроси, да споделят опит и да обсъждат напредъка на проекта.

Създаване на теми за дискусия: Можете да създавате нови теми във форума за различни аспекти на проекта, като планиране, обратна връзка или конкретни етапи на проекта.

Публикувайте и отговаряйте: Членовете на екипа могат да публикуват съобщения или да отговарят на другите. Това създава продължителна дискусия за проекта, което улеснява проследяването на обратната връзка и идеите.

Организирайте теми: Форумът обикновено е организиран в различни секции, така че можете да фокусирате дискусиите си. Например, една секция може да бъде посветена на „Идеи за проекти“, друга на „Предстоящи събития“ и трета на „Техническа помощ“.

Функция за търсене: Можете да търсите във форума конкретни дискусии или ключови думи, за да не пропуснете важни съобщения.

Фигура10: Показване на опцията за създаване на нова дискусия

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Онлайн срещи

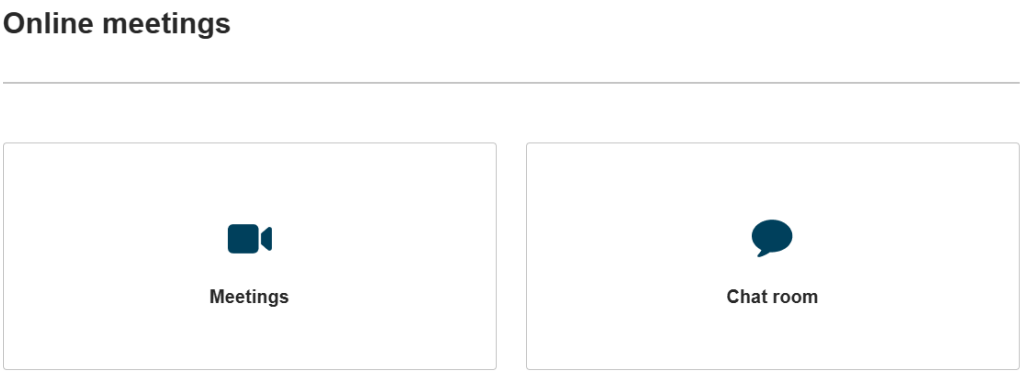
Функцията **„Онлайн срещи“** ви позволява да планирате и провеждате виртуални срещи с вашите партньори по проекта директно в TwinSpace. Това е особено полезно за международни проекти, при които партньорите могат да се намират в различни страни.

Планиране на срещи: Настройте виртуални срещи чрез функцията за календар. Можете да изберете дата и час, които са удобни за всички, и да изпратите покани на всички участници.

Видеоконференции: Провеждайте видеоразговори с вашите партньори. Можете да обсъждате идеи, да правите презентации или да провеждате дискусии в екип в реално време.

Споделяне на екран: По време на онлайн срещите можете да споделяте екрана си, за да представяте документи, слайдове или други материали, които могат да улеснят дискусията.

Бележки от срещите: Следете ключовите точки, обсъдени по време на срещите. Някои срещи могат да имат функция за водене на бележки, за да се гарантира, че всички участници са на една и съща страница след сесията.

Фигура11: Показване на интерфейса на срещата и чат стаята

Членове

В раздела **„Членове“** управлявате участниците, включени във вашия проект. Тук можете да преглеждате, каните и присвоявате роли на членовете.

Добавяне на членове: Можете да каните други учители, ученици или дори външни експерти да се присъединят към проекта ви, като им изпратите линк за покана. Щом я приемат, те стават част от проекта.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Присвояване на роли: Можете да присвоявате различни роли на членовете в зависимост от техните отговорности. Например, един член може да бъде ръководител на проекта, създател на съдържание или изследовател.

Преглед на профили: Всеки член има профил, в който можете да видите неговата контактна информация, ролята му в проекта и дейността му в TwinSpace.

Управление на разрешенията: Можете да контролирате кой има достъп до определени секции на TwinSpace. Някои членове могат да имат пълен достъп за редактиране на съдържание, докато други могат само да разглеждат материалите.

Поддръжка

Разделът **„Поддръжка“** предлага достъп до ресурси и помощ, за да ви помогне да разрешите проблеми или да научите как да използвате платформата по-ефективно.

Център за помощ: Достъп до широка гама от уроци, често задавани въпроси и ръководства за използването на платформата. Това е отличен ресурс за получаване на бързи отговори на често задавани въпроси.

Свържете се с поддръжката: Ако срещнете технически проблеми или се нуждаете от по-персонализирана помощ, можете да се свържете с екипа за поддръжка на eTwinning чрез портала за поддръжка. Те предоставят помощ при проблеми с влизането, технически проблеми или въпроси относно конкретни функции.

Материали за обучение: В допълнение към центъра за помощ, ще намерите ресурси за обучение като видеоклипове, уебинари и статии, които ви насочват как да използвате TwinSpace и други инструменти на eTwinning.

Форум на общността: Общувайте с други преподаватели във форума на общността eTwinning. Тук можете да задавате въпроси, да споделяте идеи и да получавате съвети от опитни ръководители на проекти.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

6.1.5 Роли и разрешения на потребителите в TwinSpace

Роля	Права
Администратор	Пълен контрол над всички функции, потребители и съдържание на проекта
Учител	Създаване/редактиране на страници, модериране на форуми, добавяне на материали, насочване на учениците
Ученик	Ограничени права за допринасяне на съдържание, преглед на страници, публикуване, ако е разрешено
Гост	Достъп само за преглед, идеален за външни оценители или родители

Администраторите могат да присвояват и променят роли чрез раздела **„Членове**“.

6.1.6 Как да общуваме и да си сътрудничим в TwinSpace

Основни инструменти за комуникация:

Форуми: За писмени дискусии, споделяне на идеи и асинхронна комуникация.

Блог: Използва се като дневник или новинарски канал за споделяне на важни събития по проекта.

Live Tool: За виртуални срещи и презентации.

Коментари: Позволяват даване на обратна връзка директно на страници и публикации в блога.

Съобщения: Частни съобщения между членовете в eTwinning Live.

Идеи за съвместни дейности:

Конкурси за дигитални плакати (Canva, Genially)

Съвместни викторини с Kahoot или Quizizz

Споделени документи чрез Google Docs

Многоезично разказване на истории

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Културни презентации („Моят град/моето училище“)

6.1.7 Качване и управление на медийни файлове и файлове

Поддържани типове файлове

Документи: .docx, .pdf, .pptx

Изображения: .jpg, .png, .gif

Видеоклипове: .mp4, вградени клипове от YouTube

Аудио: .mp3, .wav

Най-добри практики:

Организирайте файловете в папки по тема/дата

Означете файловете ясно (напр. „Student_Poster_TeamA.pdf”)

Използвайте само съдържание без авторски права или създадено от студенти

Поддържайте размера на файловете под 20 MB

Съвети за медийно сътрудничество:

Създавайте дигитални изложби или времеви линии

Насърчавайте учениците да записват аудио/видео

Използвайте TwinSpace, за да покажете крайните продукти

6.1.8 Цифрова безопасност, поверителност и онлайн етикет

Правила за безопасност

Използвайте псевдоними или прякори за учениците

Не споделяйте публично снимки на учениците без тяхното съгласие

Наблюдавайте взаимодействието между учениците и съдържанието

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Настройки за поверителност

TwinSpace е видим само за поканени потребители

Администраторите контролират видимостта на страниците/публикациите

Направете само избрани страници публични (по избор)

Съвети за онлайн етикет

Използвайте учтив и уважителен език

Давайте конструктивна обратна връзка

Уважавайте културните различия

6.1.9 Отстраняване на проблеми и често задавани въпроси

Чести проблеми и решения:

Проблем	**Причина**	**Решение**
Не мога да кача файл	Файлът е прекалено голям или не се поддържа	Променете размера или конвертирайте файла
TwinSpace не е достъпен	Проектът все още не е одобрен	Проверете таблото на eTwinning Live
Форум/блог не се запазва	Проблем с кеша на браузъра	Изчистете кеша или използвайте режим на инкогнито
Учениците не могат да влязат в системата	Грешно потребителско име/парола	Възстановете чрез раздела „Членове“
Инструментът на живо не работи	Настройки на браузъра	Активиране на разрешения за камера/микрофон
Вграденият инструмент не работи	Блокиран от училищната мрежа	Опитайте с външно устройство или се свържете с ИТ отдела
Не мога да добавя партньор	Партньорът не е потвърден	Помолете партньора да провери статуса на профила си
Страниците не се запазват	Слаба връзка или изтекла сесия	Опреснете и опитайте отново

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

6.1.10 Национален знак за качество

Националният знак за качество (NQL) е официално признание, присъждано от Националната служба за подкрепа (NSS) на дадена страна на eTwinning проекти, които са показали изключителни резултати в планирането, изпълнението, сътрудничеството и постигнатите резултати. То признава работата на учители и ученици, които са допринесли значително за даден проект.

Какво е националният знак за качество?

Цифрово сертификат, присъждано на учители, участващи в висококачествени eTwinning проекти.

Признава усилията в области като педагогически иновации, интегриране в учебната програма и въздействие върху учениците.

Служи като стъпка към кандидатстване за **Европейския знак за качество** и **наградите eTwinning**.

Защо да кандидатствате за национален знак за качество?

Потвърждава образователната стойност на вашия проект.

Мотивира учителите и учениците.

Повишава репутацията на вашето училище и проект.

Увеличава шансовете ви да спечелите национални или европейски награди.

Критерии за присъждане на националния знак за качество

Проектите се оценяват въз основа на:

Педагогическа иновация – творчески методи на преподаване.

Интеграция в учебната програма – съгласуваност с учебните цели.

Комуникация и сътрудничество – между партньорските училища.

Използване на технологии – ефективни и безопасни цифрови инструменти.

Резултати, въздействие и документация – качество на резултатите и участие на учениците.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Как да кандидатствате за национален знак за качество

Завършете проекта си в TwinSpace.

Уверете се, че всички материали, дейности и резултати от проекта са добре документирани.

Влезте в eTwinning.

Отидете на **Проекти** > **Моите проекти**.

Изберете съответния проект.

Кликнете върху **„Кандидатстване за знак за качество“** (ако е видим – достъпен само за валидирани партньори).

Попълнете формуляра за оценка, като опишете:

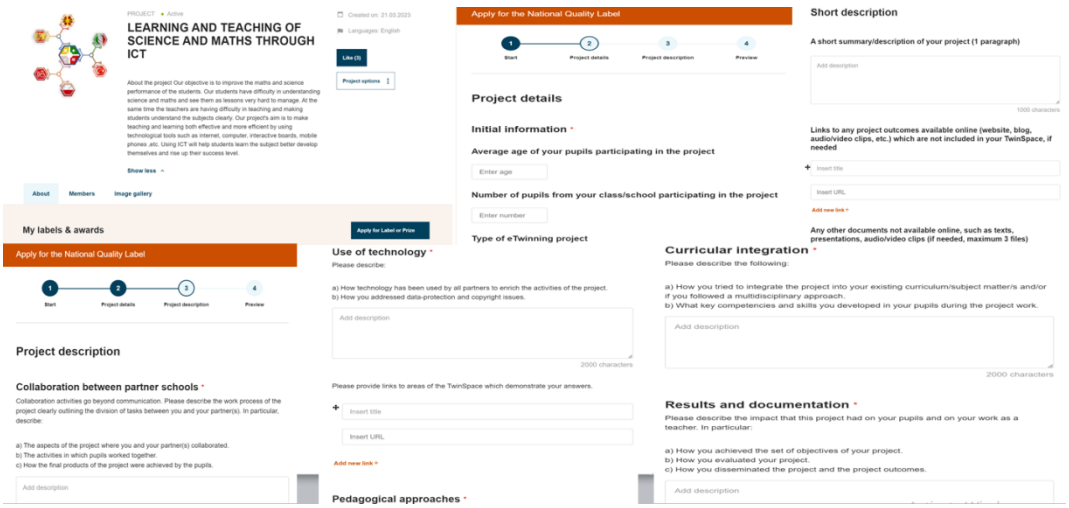
Целите на проекта и как са били постигнати.

Сътрудничеството между учители и ученици.

Примери за работата на учениците.

Доказателства за въздействието върху учащите.

Подайте заявлението си.

Фигура12: Формуляри, необходими за кандидатстване за националния знак за качество

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Съвети за силна кандидатура

Подчертайте участието и ангажираността на учениците.

Покажете ясни доказателства за сътрудничество (съвместни продукти, срещи, споделени страници).

Включете мултимедийни материали (видеоклипове, плакати, интерактивно съдържание).

Позовавайте се на оценката на проекта и обратната връзка.

След подаване

Вашата национална служба за подкрепа ще оцени заявлението.

Ако бъде одобрена, сертификатът за знак за качество ще се появи във вашия профил.

Възможно е да се свържат с вас за разяснения или обратна връзка.

6.1.11 Референции

Съдържанието на това ръководство за потребителя се основава предимно на лични знания и опит, придобити при използването на платформата eTwinning. Не са цитирани директно външни източници, но ръководството отразява прозрения, наблюдения и практически знания, придобити чрез редовното използване на платформата.

Освен това, официалната платформа eTwinning беше активно използвана като референция по време на създаването на това ръководство, за да се гарантира точността и уместността му.

За повече подробности или актуална информация, моля, вижте следното:

Официален уебсайт на платформата eTwinning:

https://school-education.ec.europa.eu/en/etwinning

Помощ и поддръжка за eTwinning: Достъпна в интерфейса на платформата за помощ на потребителите и отстраняване на проблеми.

За допълнителни ресурси или актуализации, винаги проверявайте официалната документация на eTwinning или форумите на общността.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

ПРИЛОЖЕНИЕ: СЪЗДАДЕНИ СА 24 ПОДГОТВИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ ЗА 25-МИНУТНИ УРОЦИ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПОДХОД „КАЗУСИ“ (ОПИСАНИЕ НА ПРАКТИЧЕСКА РАБОТА С УЧЕНИЦИ В РЕДОВНИ ПРЕДУЧИЛИЩНИ КЛАСОВЕ)

УРОК 1 – екип 1 – 2 урок 1, урок 3

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	30
ПРЕДМЕТ *Темата на урока*	*Всички са равни – всички са различни*
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	*Разлика, приятелство, неравенство, дискриминация, толерантност*
ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	Създаване на екипна работа, дискусия, игра, разказване на истории, рисуване
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	
Запознаване и въвеждане на децата в понятия като: толерантност, партньорство, уважение, приемане, права на децата и др.	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	Въведение в темата, проучване на нагласите на децата, обяснение от страна на учителя и оценка
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	Контакт и запознаване на децата с понятия като толерантност, партньорство, уважение, приемане, права на децата.
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока*	Приказки, песни, карти с правата на детето (https://www.living-democracy.com/textbooks/volume-5/part-3/documents-and-teaching-material-4/)

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

– декор, костюми, други материали и консумативи и др.	

ПРОВЕЖДАНЕ НА УРОКА

Въвеждаща част:

Учителката сяда с децата в кръг и им разказва следната история, сякаш е в собствената си класна стая, когато е била дете в училище:

Нако е ново дете в класа от Нигерия, което все още не говори добре гръцки. По време на часа, докато учителката пише на дъската, Георги и Спирос драскат по тетрадките му и му взимат моливите. Нако знае, че родителите му едва ли могат да му осигурят необходимите тетрадки и моливи, защото работата им все още не е стабилна. Нако се опитва да се обърне към съученик, за да сподели страха си, но никой не иска да говори с него.

Учителката пита децата какво мислят за тази история. Тя пита защо според тях другите деца са се държали така с Нако.

След това тя въвежда термина „имиграция“ (= напускане на страната и дома ни, защото вече не можем да живеем там, а не защото искаме) и „ксенофобия“ (= страх от чужденците, които идват в страната ни и са различни от нас).

Изследваща част:

Децата се събират в кръг и слушат песента: Детски хор „Спирос Ламбру“ – „Ако всички деца на Земята“ | Официално аудио видео (HQ) – https://www.youtube.com/watch?v=XIYWyxQvdhQ

и се чудят какво би се случило, ако всички деца на земята се хванат за ръце и какъв би бил детският свят.

Какво имаме предвид, когато казваме „Всички различни, всички равни”?

Част „Обяснение“:

Учителите им четат историята: „Елмер, партянският слон” https://www.slideshare.net/slideshow/elmer-the-elephant-ppt/75247842#3

След това се иска от тях да отговорят на въпроси като: всички ли в класа имаме един и същ цвят, едни и същи външни характеристики? Харесваме ли едни и същи неща? Какъв би бил нашият свят, ако всички бяхме еднакви? Бихме ли искали това?

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

След това учителят говори за разнообразието (= разнообразие от хора с различен цвят на кожата, културен произход, религия, начин на живот). Познават ли децата някого, който е различен? Познават ли различни страни, религии, начини на живот?

Разработване:

Учителката се връща към Нако, детето от Нигерия. Разказва им, че са станали приятели и са научили от него истории за Африка, нови видове храна и облекло, както и игри. Тя казва колко щастлива се е чувствала, че той е бил неин приятел.

След това говори за правото на Нако да бъде част от класа. Всеки има права. Знаят ли децата какви са техните права? Тя раздава карти с правата на детето на децата, те ги разглеждат, описват, опитват се да проследят правото и накрая се опитват да го представят с мимика.

Оценка:

Сега децата са запознати с термините имиграция, ксенофобия, разнообразие и права.

Всички повтарят „ВСИЧКИ СМЕ РАЗЛИЧНИ, ВСИЧКИ СМЕ РАВНИ” и танцуват на песента Spyros Lambrou Children's Choir - If All the Children of the Earth | Official Audio Video (HQ) - YouTube.

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 години
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	30 минути
ПРЕДМЕТ *Темата на урока*	*Агресия*
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	Физическа агресия Вербална агресия Релационна агресия

УРОК 2 – екип 1 – урок 2, урок 4

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

ДЕЙНОСТ *Използвани методи и техники на работа*	Методи – визуални и вербални: Дискусия, Ролеви игри
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	
Учениците ще научат: – Какво е агресия, – Да разпознават различни видове агресивно поведение, – Да разбират последствията, – И да разработват стратегии за управление и реагиране на агресията по положителен начин	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	Въведение в темата, проучване на нагласите на децата, обяснение от страна на учителя и оценка
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	Емпатия, разрешаване на конфликти и умения за позитивна комуникация.
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока – декор, костюми, други материали и консумативи и др.*	Сценарии за ролеви игри Видео за агресията Хартия за диаграми и маркери (за изброяване на стратегии)

Сценарий */Въведете конкретния ход на урока. Дайте примерни въпроси, действия, реплики за всяка от планираните роли/*

Участвайте в частта:

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Учителят поздравява учениците и представя темата на урока: „Днес ще говорим за агресията. Ще научим какво е тя, как да я разпознаваме и какво да правим, когато я видим.“

Попитайте учениците дали знаят какво означава „агресия“.

Дайте проста дефиниция: „Агресия е, когато някой се държи по начин, който може да нарани или уплаши другите. Тя може да бъде с думи, действия или дори жестове.“

Изследваща част:

 Обсъдете различните видове агресия:

- **Физическа агресия:** Удряне, бутане, ритане.
- **Вербална агресия:** обиди, крещене, заплахи.
- **Релационна агресия:** изключване на някого, разпространяване на слухове.

 Помолете учениците да дадат примери за всеки вид.

Ролева игра:

- Разделете класа на малки групи.
- Дайте на всяка група сценарий за разиграване, който включва агресия. Например:
  - ➔ Ученик бута друг ученик в опашката.
  - ➔ Някой нарича друг ученик с обидно име.
  - ➔ Група деца изключва някого от игра.
- След всяко ролево представление обсъдете с класа какъв вид агресия е била показана и как се са почувствали хората, участвали в нея.

Групова дискусия:

Обсъдете какво може да се случи, когато някой е агресивен. Говорете за чувствата (например, болка, гняв, страх) и социалните последствия (например, загуба на приятели, проблеми). **2. Време за приказки:**

- Покажете видео, в което герой научава за последствията от агресивното поведение.

Ядосаният елф/контрол над гнева

https://www.youtube.com/watch?v=bJTz2J1BUHM

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

- Обсъдете историята с децата, като се фокусирате върху това, което героят е научил и как е променил поведението си.

Част с обяснения:

Научете децата на прости стратегии за управление на собствената им агресия и за реакция към другите:

- Да дишат дълбоко.
- Да се отдалечат, за да се успокоят.
- Използване на изрази с „аз“, за да изразят чувствата си (напр. „Чувствам се разстроен, когато ме буташ.“).
- Потърсете помощ от учител или възрастен.

Разработване:

- Накарайте децата да практикуват тези стратегии по двойки. Едното дете се преструва, че е агресивно, а другото практикува стратегия за справяне с това.
- Сменете ролите, за да може всеки да има възможност да упражни и двете части.

Част за оценка:

- Учителят моли децата да споделят едно нещо, което са научили за агресията и как да се справят с нея.
- Напомнете на децата, че е нормално да се чувстват ядосани или разстроени, но е важно да се справят с тези чувства по начин, който не наранява другите.
- Насърчавайте децата да се ангажират да използват научените стратегии, когато се чувстват агресивни или когато виждат, че някой друг е агресивен.

УРОК 3 – отбор 1 – урок 1

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	25-30
ПРЕДМЕТ	„Различни, но приятели“

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Темата на урока	
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	Индивидуалност, разлика, приятел, дискриминация и толерантност

ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	**Методи – визуални и вербални –** дискусия, лекция; **Информативни – обяснение;** Обяснение **Техники** – практически, игри, демонстрация от учителя и демонстрация от детето;
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	
Цели: – Потвърждаване на индивидуалността на децата при сравнение с другите; – Развиване на умения за разпознаване на прилики и разлики между хората; – Приемане на културните различия; – Демонстриране на толерантност към различни хора;	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	**Цели:** – Демонстриране на толерантност към тези, които са различни от нас; – Да се развият знания за етническата принадлежност; – Разбиране и свързване на принадлежността на децата към етническа общност; **<u>Ценности</u>**:

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

	Лични – проявяване на съпричастност към другите; ***Морални*** – утвърждаване на индивидуалността на децата в сравнение с други деца; ***Етични*** – установяване на приятелски отношения между различни деца – приемане, уважение и съпричастност
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	**Толерантност** - търпение, уважение към различията на другия човек, подкрепа, разбиране **Дискриминация –** ограничаване или отказване на човешки права на базата на цвят, език **Индивидуалност** - Всеки от нас има отличителни качества - характер, различни физически и умствени черти.
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока – сценична декорация, костюми, други материали и консумативи и др.*	Костюм, имитиращ различен цвят на кожата, перука с къдрава коса, мултимедия, знамена с „да/не“ или усмихнат/намусен човек.

<u>ПРОВЕЖДАНЕ НА УРОКА</u>

Въвеждаща част:

Въвеждаща част: /5 мин./

Запознаваме децата с темата чрез песен за децата по света. Връзка към песента:

/ https://www.youtube.com/watch?v=cD1O-gk_Lqs

След като са изслушали песента, задавам уточняващи въпроси и започваме дискусията. Мога да ги попитам: Хареса ли ви песента или стихотворението? Разбрахте ли кои са героите в

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

песента? Знаете ли за празника на всички деца по света? Помните ли кога празнуваме Деня на детето? В кой месец? И на коя дата? Къде празнувахте тогава? Как се чувствахте? Бяхте ли щастливи? Обичате ли този празник?

Изследваща част: /8 мин./

След като разговорът приключи, каня нашите гости (играчки) – героите – момче на име Иво и момиче на име Зара. Използвам две кукли за скеча. Те започват да говорят:

И: Здравей, Зара! Как си?

З: Здравей, Иво. Добре съм.

И: Зара, дойде ли вчера в детската градина за първия ден?

З: Да, Иво, мама и татко ме докараха.

И: Знаеш ли, веднага те забелязах, много си хубава.

Х: Благодаря, Иво.

И: Но нещо ми направи силно впечатление и ще те попитам... Ах, защо кожата ти е тъмна като шоколад? Различна ли си от останалите?

Х: Не, Иво, просто имам тъмна кожа, а мама и татко са от негро-австралоидната раса. Не съм различна, просто съм като теб, хлапе. Обичам да си играя, да рисувам, да танцувам, да карам колело. А ти обичаш да правиш всички тези неща, нали?

И: Да, също много обичам да рисувам.

Х: Аз съм от Мароко и роднят ми град е описан в „Приказките от хиляда и една нощ“, името му е Маракеш.

Аз: Колко хубаво! Аз съм от България и роднят ми град е Велинград.

Х: Да, Иво, благодаря. Точно така. Въпреки че имам различен цвят на кожата и косата, искам да бъдем приятели и да си играем заедно.

И: Да, Зара, и аз искам да бъда твоя приятелка, защото като мен искаш да си играеш, имаш приятели, обичаш семейството си и обичаш да рисуваш като мен.

Х: Тогава да си играем заедно.

Обяснение – /5 мин./

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Учител: Деца, как мислите, как се е почувствала Зара, когато я попитали дали е различна от другите деца? Зара се е почувствала тъжна и обидена? Или се е успокоила и е отговорила спокойно на своя приятел Иво? Деца, разбирате ли сега, че понякога хората изглеждат различно, но ние винаги трябва да бъдем толерантни и любезни към техните различия – те имат различен цвят на кожата, различна коса, различни черти на лицето и говорят различни езици. Може ли някой от вас да ми каже какво означава да бъдем толерантни един към друг? Ако децата не могат да отговорят, ще им дам подсказка, като ги попитам отново. Според вас, Иво и Зара се караха ли в разговора си или бяха толерантни един към друг?

Тук учителят обяснява понятието „толерантност“.

Разликите на Зара са само във външния вид, тъй като всички сме хора и приятели и не трябва да дискриминираме или да избягваме тези, които са различни от нас. Сега ще ви попитам: знаете ли какво е дискриминация? Ако децата се затрудняват, ще ги попитам: ако, да речем, Иво и Георги са с тъмна кожа, а Митко е със светла кожа и Иво и Георги не искат да си играят с Митко, защото има различен цвят на кожата, според вас това дискриминация ли е? Ако не могат да отговорят, учителят се намесва и обяснява понятието дискриминация. Приятели като Иво и Зара са много богати, защото заедно са винаги мили и позитивни – играят заедно, рисуват заедно и могат да научат много интересни неща за своите градове, забележителности и празници. И не забравяйте, че всеки човек на нашата планета Земя е индивидуален по свой собствен начин. Сега нека кажем какво означава индивидуален и обясним термина индивидуален. Знаете ли, че всеки от вас е индивидуален? Какво означава да си индивидуален? Всеки от вас е индивидуално красив. Мими има много красиви очи; Гошко има много красиви очи. Всеки от вас има индивидуални способности – Ивон може да пее много добре; Ванка може да рисува; Всеки от вас е добър в нещо; Това означава индивидуалност;

Разработване: /5 мин./

В края на урока учителят е подготвил игра за вас (презентация с картинки, на които има различни деца с различен цвят на кожата, различни очи, различна коса и говорят различни езици, дете в инвалидна количка). Показвам всяка от картинките и питам децата дали трябва да бъдем толерантни към тези деца? Трябва ли да ги приемаме с техните различия? Трябва ли да си играем с тях или да ги избягваме? Защо? Какво мислите? Когато отговарят, децата могат да изберат коя от двете знаменца да вдигнат с „да“/„не“ или „усмихнато“/„намусено“ лице. Аз съм подготвила и раздала знаменцата на децата предварително.

Оценка: /2 мин./

Браво, деца! Справихте се чудесно, сега знаете, че има хора-деца, които изглеждат по различен начин, говорят различни езици, живеят в различни страни, но всички сме приятели и искаме да си играем и да общуваме заедно. Не забравяйте да бъдете мили, да общувате и да

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

помагате, да бъдете толерантни към децата, които са различни от нас. И най-важното – никога не ги отблъсквайте и не ги дискриминирайте, защото те са ваши приятели.

УРОК 4 екип 1- урок 3 урок 2

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	25-30 минути
ПРЕДМЕТ *Темата на урока*	„Моето семейство в добри и лоши моменти“
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	Семейство, права в семейството, модели на поведение и наказания

ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	Методи – визуални и вербални – дискусионна сцена, лекция; Информативни – обяснение; Техники – практически, игри, демонстрация от учителя и демонстрация от детето;
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?* **<u>Цели:</u>** - Да се изгради знание за правата и отговорностите в семейството; - Идентифициране на положителни и отрицателни модели на поведение в семейството;	

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

<table>
<tr><td colspan="2">- Обобщаване на знанията за членовете на семейството и взаимните отношения в семейството;</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН

Основни точки и роли в сценария на урока</td><td><u>Ценности:</u>

Лични – проявяване на разбиране към членовете на семейството, придобиване на знания за правата и отговорностите в семейството;

Морални - утвърждаване на семейното единство;

Етични – установяване на добри положителни семейни отношения, уважение, обич и съпричастност

Цели

- Разграничаване на членовете на семейството;

- Разбиране и използване на положителни модели на поведение в семейството;

- Разбиране, че в семейството има отговорности, които трябва да се спазват;</td></tr>
<tr><td>ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ

Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения</td><td>Семейство – група от хора, които живеят заедно, ангажирани един с друг и грижещи се един за друг;

Права в семейството – регулиране на правата и задълженията, произтичащи от семейните отношения.

Задължения в семейството – членовете на семейството имат</td></tr>
</table>

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

	възложени задачи, които трябва да изпълняват **Поведение –** характер на дела, действия, постъпки; **Наказание –** налагане на нещо негативно или неприятно на дадено лице
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока „ ” – сценография/декорации, костюми, други материали и консумативи и др.*	кукли на конци/кукли за игра/театрални кукли – майка, баща и деца от „ “); карти с илюстрации на правата и задълженията в семейството;

ПРОВЕЖДАНЕ НА УРОКА

Въвеждаща част:

Въвеждаща част: /5 мин./

Чрез скеч с поканени герои – членове на семейството – майка, дете, баща, като кукли на конци/кукли за игра/театрални кукли.

Изследваща част: /8 мин./

След това учителят покани нашите герои да излязат напред: Мони: Здравей, Мони.

Татко: Здравей, татко

Майка: Когато се прибра от училище, защо не си подреди стаята?

Д: Не знам, не ми се искаше да подреждам.

М: Обеща ми, че ще ги подредиш.

Д: Да, мамо, но сега не искам.

М: Да, но обещанията се спазват.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Д: Няма проблем, утре ще ги подредя.

М: Тогава ти забранявам да излизаш, да гледаш детски филми и да си играеш с играчките.

Д: О, не, мамо.

Т: Чакай малко, мисля, че Мони вече е голямо и послушно момче и трябва да подреди играчките си.

Д: Ее, татко, не ми се подрежда сега.

Т: Но, Мони, виж, това са твоите играчки. Ти си си играл с тях. Хайде да съберем играчките и да ги подредим. Не мислиш ли, че като подредим играчките, стаята ще изглежда по-просторна и по-хубава.

Д: Добре, татко, да се залавяме за работа.

Б: Направихме чудесна работа, защото подредихме всичко заедно. Ние сме едно семейство и един отбор, затова трябва да си помагаме, а не да се нараняваме с думи или действия. Сега никой вече не е нещастен и всеки от нас е успял да установи подходящи и добри правила за поведение в семейството. В нашето семейство вече има установени правила, които трябва да спазваме и да не нарушаваме.

Обяснение – 5 мин.

Те говорят объркано, след което учителят се намесва и ги пита какво се е случило. Започва дискусия – Кои са те? Какво правят у дома? Помагат ли си един на друг? С какво си помагат? Помагат ли си само когато някой е в беда или винаги? /Всеки член обяснява за какво е отговорен у дома, какво прави, спазва ли правилата у дома или не, обяснява понятията за права и задължения в семейството.

Започваме кратка дискусия с децата за това кой какво е направил? Правилно ли е? Чувства ли се детето по-добре сега, когато стаята е подредена? Правилно ли е майката да накаже детето? Как се е почувствало детето, когато е получило наказанието? Как се е почувствало детето, когато стаята е била подредена? Даде ли бащата, като глава на семейството, добро решение на случая? Имали ли са и двамата родители едно и също мнение? У дома често ли се случва двамата родители да имат различно мнение? И трябва ли да са на едно и също мнение? Защо?

Разработване: /5 мин./

Учителят предложи игра с илюстрирани карти за правилата и отговорностите на членовете на едно семейство. (Илюстрация на картите – майка, която крещи на детето си; дете, което хвърля играчки; подредена детска стая;) Всеки тегли карта, казва какво е нарисувано на нея и преценява дали е правилно или погрешно да се прави това у дома и в семейството.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Оценка: /2 мин./

Браво, деца! Справихте се чудесно, сега знаете какви са ролите на членовете на едно семейство, кой какво прави. Знаете какви са правата и задълженията в едно семейство. Знаете, че е добре да ги спазвате и уважавате, за да има мир и любов във всяко семейство. Не забравяйте, че трябва да спазвате правилата и да носите отговорност за действията си, в противен случай ще трябва да...

УРОК 5 – екип 2 – урок 1

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	25
ПРЕДМЕТ *Темата на урока*	*Агресия*
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	*Емоции, самоконтрол, уважение, екип, помощ, приятелство, приемане*

ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	Видео, дискусия, ролеви игри, пантомима, рисунки
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и уважавани?*	
Емоционално развитие и признание, поставяне на мястото на другите, работа в екип, приятелство, взаимопомощ, емоционален контрол	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	Дискусия, гледане на видео, работа в екип, използване на материали за презентацията https://youtu.be/qvmBbdNzJJU?feature=shared

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	**Приемане:** действието на разбиране, обичане и включване на другите такива, каквито са, без да се опитваме да ги променим, изключим или третираме по лош начин **Толерантност**: способността или желанието да се толерира съществуването на мнения или поведение, които не харесваме или с които не сме съгласни. **Самоконтрол**: способността да се контролираш, по-специално емоциите и желанията си, особено в трудни ситуации **Уважение**: поведение, което позволява на другите да се чувстват свободни да изразяват емоциите и мненията си, и отношение, при което не се обиждат, а се третират равнопоставено. **Дискриминация**: лошо отношение към различни категории хора, обикновено поради тяхната етническа принадлежност, религия, възраст, (не)способности и т.н. **Агресия**: чувства на гняв, водещи до враждебно или насилствено поведение. **Доброта**: качеството да бъдеш приятелски настроен, щедър и внимателен
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока – сценична декорация, костюми, други материали и консумативи и др.*	Един лаптоп/компютър 6 цвята и 2 листа хартия за екипа на преподавателите, които ще рисуват Карти с емоции и действия, които изразяват: – щастие – тъга – гняв – ревност – страх – самота

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

	6 човешки кукли

ПРОВЕЖДАНЕ НА УРОКА

Участие: Децата седят в кръг и разговарят за основните човешки емоции, дават примери и ги изразяват с израженията на лицата си. След това седят на столовете си и гледат видеоклип за агресивното поведение. Учителят също участва в процеса на гледане на видеоклипа.

Изследване: След видеото децата се връщат в кръга и едно по едно казват какво са разбрали, задават въпроси, а учителят или отговаря сам, или оставя другите деца да отговорят и да споделят какво мислят по темата. Те могат също да кажат дали някога са преживели някое от тези поведения, как са се почувствали и как са се опитали да се справят с него.

Някои от въпросите на учителя могат да бъдат:

„Какви емоции забелязахте по време на видеото?“

„Кои от тях бяха негативни и кои положителни?“

„Изпитвали ли сте някога някоя от тях? И какво направихте с негативните?“

„Кои от действията според вас бяха агресивни?“

„Изпитвали ли сте някога някоя от тези агресивни прояви? Какво направихте, за да помогнете на себе си или на другите?“

Част с обяснения: Учителят обяснява на децата с думи, изображения, карти и примери какво означава агресия и как можем да я избегнем и да контролираме емоциите си. Освен това им дава съвети как могат да си помагат взаимно, за да контролират лошите и силни чувства или да се справят с агресивното поведение на друг човек.

Видове агресия: физическа, емоционална, вербална, психическа, тормоз

Как да се справяме с агресивно поведение:

- Да потърсим помощ от хора, на които имаме доверие, например учители, родители, братя и сестри или други роднини, приятели

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

- Ако нещо или някой ни притеснява, можем да се опитаме да останем спокойни, да изразим недоволството си с прости думи, да говорим за това как се чувстваме и да предложим решение
- Ако гневът, който изпитваме, е много силен, нека намерим безвреден начин да го изразим:

а) Отидете на тихо място и изкрещете

б) Стиснете силно ръцете си и бройте до 10

в) Ударете топка, балон или нещо друго меко, което е безвредно за всички

г) Вземете молив и хартия и нарисувайте нещо бързо и силно

д) Напуснете мястото и отидете сами на тихо място

Избягвайте агресията:

- Включително и „прегръдки“
- Приемане и уважение
- Добри действия, работа в екип и помагане
- Поставяне на мястото на другите

Разработване: В края на занятието децата се разделят на групи по 2 и учителят решава по какъв начин ще представят агресивното поведение и решението на този проблем. Една трета от децата ще рисуват, една трета ще играят ролеви игри, а последната трета ще играят пантомима.

Част за оценка: Накрая всички обсъждат как са се почувствали по време на тези дейности, какво са научили и как могат да приложат положителните и социални поведения в класната стая. Учителят може да разбере оценката на този проект, ако види положителна енергия, доброта, усмивки, радост, ученици, които играят заедно или в групи и т.н.

УРОК 6 – екип 2 – урок 6 урок 2

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	20-25

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

ПРЕДМЕТ *Темата на урока*	*Толерантност*
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	**Приемане**: действието да разбираш, обичаш и включваш другите такива, каквито са, без да се опитваш да ги променяш, изключваш или третираш по лош начин **Уважение**: поведение, което позволява на другите да се чувстват свободни да изразяват емоциите и мненията си, и отношение, при което не се обиждат, а се третират равнопоставено **Толерантност**: способността или желанието да се толерира съществуването на мнения или поведение, които не харесваме или с които не сме съгласни **Дискриминация**: лошо отношение към различни категории хора, обикновено поради тяхната етническа принадлежност, религия, възраст, (не)увреждания и т.н.

ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	Разговор, рисуване
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	
Приятелство, емоционално развитие, отборен дух	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	Децата играят в групи и си помагат взаимно
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ	Приемане, разбиране, уважение

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения	
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за урока – декор, костюми, други материали и консумативи и т.н.*	Една хартия, една четка за рисуване и пет цвята за всяко дете за рисуване, 3 топки

ПРОВЕЖДАНЕ НА УРОКА

Въвеждаща част: Децата седят в кръг и учителят споменава значението на разликата и дискриминацията, така че всички заедно могат да говорят за многото разлики между хората, например цвят на кожата, увреждания, религия, пол, тяло, ръст, емоционални изрази и т.н.

Изследваща част: Децата се оглеждат и забелязват разликите помежду си и обсъждат как се чувстват по отношение на всяка от тях. Те обсъждат и някои положителни или отрицателни преживявания, които може да са имали, разликите, които имат, и как те са ги накарали да се чувстват.

Част „Обяснение“: След това се разделят на двойки и единият трябва да се престори, че има някаква увреждaност или разлика, която може да му създаде затруднения при извършването на дадено действие, а другият трябва да му помогне. Действията могат да бъдат:

- Да си нисък и да се опиташ да вземеш топка от висок рафт
- Да танцуваш, без да можеш да чуваш
- Рисуване без ръце
- Преструване на противоположния пол, докато ходиш
- Ходене без зрение

След това, един по един, те седят на земята и рисуват на хартия как са се почувствали по време на тази помощна дейност. Едните ще изразят чувствата си въз основа на опита, че са помогнали, а другите – че са били подпомогнати.

Разработване: Те ще покажат рисунките си на всички класове и ще обяснят защо се чувстват по този начин. Освен това трябва да забележат разликите между тези преживявания и емоции и да ги обсъдят.

Накрая учителят говори за важността и ценността на разнообразието, приемането, помагането, работата в екип, толерантността и за това, че в края на краищата всички хора имат едни и същи чувства и нужди.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Част за оценка: Като цяло всички заедно говорят за това как всички тези дейности са ги накарали да се чувстват и да мислят, какви нови ценности са научили и какви идеи са имали децата за това как можем да увеличим толерантността в нашето училище.

УРОК 7 – екип 3 – урок 12 урок 4

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 години
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА максимална продължителност в минути	15
ПРЕДМЕТ **Тема на урока**	*Насилие и тормоз от страна на учител в детска градина*
ДОПЪЛНЕНИЕ **Ключови думи и аспекти на темата**	*Насилие, агресия, тормоз, чувства*

ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники*	1. Създаване на проблемна ситуация – учителят отива при децата и започва да вика и да ги наказва. 2. Обсъждане на ситуацията – Как се почувстваха децата? Чувстваха ли се виновни за поведението на учителя? Беше ли правилно поведението на учителя към децата? Какво накара учителя да се държи по този начин? – Изграждане на чувство за съпричастност – поставяне на себе си на мястото на другия човек. 3. Игра: „Кажи ми, за да те разбера“ – едно дете говори за чувствата си, а друго се опитва да разбере и обясни защо детето се е почувствало така и как може да промени настроението си.
ПОСТИЖЕНИЯ/РЕЗУЛТАТИ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които се стремим да подобрим у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Изграждане на представа за агресията и тормоза над друг човек като неприемливо и осъдително поведение. Формиране на разбиране за собствените чувства и чувствата на другите. Формиране на разбиране за толерантност и емпатия.	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Ключови моменти и роли в сценария на урока*	• Агресивно поведение и тормоз над дете от страна на учител • Демонстрация на толерантност и емпатия
ИДЕИ И ДУМИ, КОИТО СЕ ПОСТИГАТ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	Насилие – агресивно поведение към друго човешко същество Толерантност – толерантност и уважение към различията като акт на подкрепа и разбиране Емпатия – способност да се съпричастничиш с емоциите, чувствата и мислите на другите.
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на необходимите материали за урока – декор, костюми, други материали и консумативи*	Няма

ПРОВЕЖДАНЕ НА УРОКА

1. Създаване на проблемна ситуация - учителят идва с куклата и започва да вика и да я наказва.

2. Обсъждане на ситуацията – Как се чувства куклата? Чувстват ли се виновни, че учителят постъпва така? Правилно ли е поведението на учителя спрямо децата? Какво накара учителя да се държи по този начин? Какво е почувствал учителят, за да се държи по този начин с куклата? Какво са почувствали децата и къде в тялото си са почувствали промяна, когато са наблюдавали такова нежелано поведение? Чувствали ли сте нужда, желание да се намесите в ситуацията, която сте наблюдавали? Какво са искали да направят? Какво друго поведение би могъл да прояви учителят? - Изграждане на чувство за съпричастност – поставяне на себе си на мястото на другия човек.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

3. Игра: „Кажи ми, за да те разбера“ – едно дете говори за чувствата си, а друго се опитва да разбере и да обясни защо детето се е почувствало така и как може да промени настроението си.

УРОК 8 – екип 3 – урок 11, урок 3

ПРОЕКТЕН ЕКИП – Право	*Насилие*
ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 години
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	15
ТЕМА **Тема на урока**	*Агресия между деца*
ДОПЪЛНЕНИЕ **Ключови думи и аспекти на темата**	*Агресия, тормоз, толерантност, чувства*

ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники*	1. Разговор с децата за емоциите и чувствата. Какви емоции познават, как се чувстват в различни ситуации. Как трябва да се отнасяме един към друг. Какво е агресия между деца. Какво ни кара да бъдем агресивни. 2. Представяне – различни ситуации между деца в парка и в детската градина. Децата трябва да разкажат ситуацията чрез картинка и да обяснят действията на децата – дали са правилни или погрешни, защо се държат по този начин и какво ги е накарало да се държат така. 3. Игра – „Покажи ми как се чувстваш” – Създаване на проблемна ситуация, върху която децата трябва да размишляват – с помощта на нарисувани лица, изразяващи различни емоции, децата трябва да опишат чувствата си и да кажат какво ги е накарало да се чувстват така.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

ПОСТИЖЕНИЯ/РЕЗУЛТАТИ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които се стремим да подобрим у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	
Изграждане на разбиране за различните чувства и видове емоции, които можем да изпитаме в дадена ситуация. Изграждане на разбиране за агресията и тормоза над друг човек като неприемливо и осъдително поведение. Да се формира разбиране за собствените чувства и чувствата на другите. Формиране на разбиране за толерантност и емпатия.	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Ключови моменти и роли в сценария на урока*	1. Познаване на собствените чувства и емоции; 2. Разграничаване на правилни и погрешни действия, дължащи се на емоционалното състояние; 3. Агресивно поведение и тормоз над дете; 4. Толерантно поведение към различията.
ИДЕИ И ДУМИ, КОИТО СЕ ПРИДОБИВАТ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	Чувства – отношението на индивида към околната среда. Чувствата могат да бъдат положителни, отрицателни и безразлични. Емоции – различно психическо състояние на индивида, повлияно от даден предмет или обстоятелства. Агресия – поведение, насочено към нанасяне на вреда на друг или на себе си. Толерантност – толерантност и уважение към различията на другите
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на необходимите материали за урока – декор, костюми,*	Снимки с различни действия между деца, Нарисувани лица, изразяващи различни емоции

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

други материали и консумативи	

ПРОВЕЖДАНЕ НА УРОКА

1. Разговор с децата за емоциите и чувствата. Какви емоции познават, как се чувстват в различни ситуации. Как трябва да се отнасяме един към друг. Какво е агресия между децата? Какво ни кара да бъдем агресивни?

2.Презентация - различни ситуации между децата в парка и в детската градина. Децата трябва да разкажат ситуацията чрез картинка и да обяснят действията на децата - дали са правилни или погрешни, защо се държат по този начин и какво ги е накарало да се държат така.

3.Игра – „Покажи ми как се чувстваш“ – Създаване на проблемна ситуация, върху която децата трябва да размишляват – с помощта на нарисувани лица, изразяващи различни емоции, децата трябва да опишат чувствата си и да кажат какво ги кара да се чувстват така.

УРОК 9 – екип 3 – урок 10, урок 2

ПРОЕКТЕН ЕКИП – Право	*Насилие*
ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 години
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА максимална продължителност в минути	15
ТЕМА	*Насилие и тормоз в семейството*
ДОПЪЛНЕНИЕ *Ключови думи и аспекти на темата*	*Насилие, агресия, тормоз, чувства*

ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники*	1. Снимки на различни семейства, показващи действия на родители към деца. 2. Дискусия по снимките – децата разказват какво е показано на снимката, дали е правилно или

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

	погрешно. Какви чувства предизвикват снимките у тях? 3. Игра „Правилно – неправилно“ – Учителят имитира различни действия, а децата трябва да обяснят защо са правилни или неправилни. 4. Разговор. Защо не трябва да проявяваме агресия и насилие? Защо насилието и агресията са наказуеми действия? 4. Игра – „Добро поведение“ – игра с топка. Децата седят в кръг, детето, което държи топката, казва нещо мило на детето, което стои от едната страна, и му подава топката.
ПОСТИЖЕНИЯ/РЕЗУЛТАТИ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които се стремим да подобрим у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	
Изграждане на представа за агресията и тормоза над друг човек като неприемливо и осъдително поведение. Формиране на разбиране за собствените чувства и чувствата на другите. Формиране на разбиране за толерантността.	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Ключови моменти и роли в сценария на урока*	1. Агресивно поведение и тормоз над дете 2. Правилни и погрешни действия в отношението на родителите към детето. 3. Положително отношение и проява на толерантност.
ИДЕИ И ДУМИ, КОИТО СЕ ПОСТИГАТ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	Агресия – нанасяне на вреда на друг, за да го накара да се почувства зле.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

	Тормоз – умишлено причиняване на психическа или физическа болка на някого чрез действията на физически по-силен човек. Насилие – агресивно поведение с цел да се причини вреда.
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на необходимите материали за урока – декор, костюми, други материали и консумативи*	Снимки на действия на родител спрямо дете. Топка

ПРОВЕЖДАНЕ НА УРОКА

1. Снимки на различни семейства, показващи действия на родители към деца.

2. Дискусия по снимките – децата разказват какво е показано на снимката, дали е правилно или погрешно. Какви чувства предизвикват снимките у тях?

3. Игра – „Правилно – неправилно“ – Учителят имитира различни действия, а децата трябва да обяснят защо са правилни или неправилни.

4. Разговор. Защо НЕ трябва да се държим агресивно и да използваме насилие? Защо насилието и агресията са наказуеми действия? Учителят започва дискусия за това как да приемаме гнева като основна емоция, без да го изразяваме чрез насилие и агресия към себе си и другите. Дават се примери за изразяване на гнева по ненасилствен начин.

5. Игра – „Добро поведение“ – игра с топка. Децата седят в кръг, детето, което държи топката, казва нещо мило на детето, което стои от едната страна, и му подава топката. Учителят трябва да насърчава децата да търсят, виждат и изразяват положителни неща/страни/черти/характеристики.

Изводът е, че насилието и агресията наранява нас самите и другите. В трудни ситуации трябва да потърсим и да поискаме помощ, за да се справим с гнева, да приемем ситуацията и да потърсим най-добрия и най-здравословния начин да изразим негативните чувства и емоции.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

УРОК 10 – екип 3 – урок 9 урок 1

ПРОЕКТЕН ЕКИП – Право **Законът, към който се обръщате Закон**	Корупция
ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 години
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА максимална продължителност в минути	15 – 20 мин
ПРЕДМЕТ **Тема на урока**	Корупция, незаконна дейност, закон, наказание, правосъдие, морални ценности
ДОПЪЛНЕНИЕ **Ключови думи и аспекти на темата**	Говорете с децата за незаконните дейности и техните последствия. Обяснете темата за правата на хората и спазването на закона. Какво трябва да направим, ако станем свидетели на незаконно действие? Какво е моралът като качество на човека? Покажете снимки като представяне на законни и незаконни дейности. Ситуация – учител взема играчка от едно дете и предлага на друго дете, свидетел на незаконното действие, да му даде нещо, а в замяна детето да мълчи. Дискусия с децата за ситуацията и осъждане на незаконното и неподходящо действие на детето. Как е постъпило детето? Как трябва да постъпи детето, свидетел на инцидента? Как се чувства детето, от което е отнета играчката?

ПОСТИЖЕНИЯ/РЕЗУЛТАТИ НА ДЕЦАТА

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Конкретни знания, умения и компетенции, които се стремим да подобрим у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?	
Изграждане на разбиране за понятията „корупция”, „незаконна дейност”, „справедливост”, „закон”, „морални ценности”? Формиране на отрицателно отношение към незаконни дейности и злоупотреби Формиране на положително отношение към моралните ценности и справедливостта	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН **Ключови моменти и роли в сценария на урока**	1. Незаконни дейности с цел печалба, използване на власт или измама 2. Правата и задълженията на човека и тяхното спазване. 3. Незаконни дейности и последващо наказание, когато бъдат извършени. 4. Морални ценности и етично поведение.
ИДЕИ И ДУМИ, КОИТО СЕ УЧАВАТ **Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения**	Корупция – злоупотреба с власт за лична изгода Закон – правила за поведение Справедливост – средства за защита и правосъдие Наказание – налага се при извършване на престъпление Морални ценности – правилно разграничаване на правилни и погрешни действия, постъпки, решения и вземане на правилни решения. Означава правота и доброта
МАТЕРИАЛИ **Пълен списък на материалите, необходими за урока – декор, костюми, други материали и консумативи**	Снимки на правилни и неправилни дейности

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

ПРОВЕЖДАНЕ НА УРОКА

Говорете с децата за незаконните дейности и техните последствия. Обяснете темата за правата на хората и спазването на закона.

Какво трябва да направим, ако станем свидетели на незаконно действие? Какво е моралът като качество на човека?

Покажете снимки като презентация на законни и незаконни дейности.

Ситуация – учител взема играчка от едно дете и предлага на друго дете, свидетел на незаконното действие, да му даде нещо, а в замяна детето да мълчи.

Дискусия с децата за ситуацията и осъждане на незаконното и неподходящо действие на детето. Как е постъпило детето? Как трябва да постъпи детето, свидетел на инцидента? Как се чувства детето, от което е отнета играчката?

УРОК 11 – екип 4 – урок 13

ПРОЕКТЕН ЕКИП – ЗАКОН *Законът, с който се занимавате*	Закон за обществения транспорт
ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 години
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	25
ПРЕДМЕТ *Тема на урока*	„Как да се държим в автобуса”
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	Грубост, агресия, емпатия, толерантност

ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	Методи: куклен етюд, разговор, игри; Техники: устни насочващи въпроси, инструкции, частична и обобщаваща оценка.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

	Методологични инструменти – демонстрация пред учителя, демонстрация пред децата.
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	
Знания, умения и компетенции. – Формиране на знания за правилно поведение, умения за уважително отношение към хората в съответствие с моралните норми; – Предотвратяване на агресивно поведение у детето; – Утвърждаване на положителни модели на поведение в дух на съпричастност и толерантност; – Подхранване на положително отношение и уважение към всички пътници в автобуса.	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	Въведение в темата, проучване на нагласите на децата, обяснение от страна на преподавателя, оценка.
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	Грубост – невъзпитаност, Агресия - действия, които причиняват вреда. Толерантност – подкрепа, разбиране, уважение. Емпатия – способност да се разбира болката на другите.
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока – сценична декорация, костюми, други материали и консумативи и др.*	Параван за куклен театър, кукли - 3 броя - момче, момиче, жена; за играта „Бъди уважителен пътник“ - униформа на шофьор, кондуктор, билети

ПРОВЕЖДАНЕ НА УРОКА

Въвеждаща част: 10 мин.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Учител: Деца, знам колко много обичате гатанки. Слушайте и отгатнете - Каква странна къща пътува, носи гумени обувки и яде бензин, какво е това? - /автобус/. Браво, отгатнахте. А сега ще ви представя куклен спектакъл за инцидент в автобуса, гледайте го и след това ще го обсъдим.

„Един ден Никол и Жан решиха да се возят с автобуса. Когато автобусът пристигна на спирката, Жан се втурна вътре, блъсна една възрастна жена, хвана Никол за ръка, качиха се и седнаха. След малко възрастната жена с бастуна бавно успя да се изправи и помоли Жан да й отстъпи мястото си. Моля те, кракът ми много ме боли, мога ли да седна. Жан стана неохотно и извика грубо: „Ако не можеш да ходиш, защо не си останала вкъщи?“. Жената се натъжи и заплака, погледна Никол, но тя също не я защити.

Изследване: 3 мин.

Учител: Деца, хареса ли ви историята? Виждам, че някои от вас се натъжиха?

Разговор:

- Какви грешки в поведението на децата открихте?
- Защо се държат така, какви са те?
- Как се е почувствала старицата?
- Смятате ли, че действията на Жан и Никол са правилни?
- А вие как бихте постъпили?

Обяснение: 2 мин.

Учител: Днес ще научим как да бъдем мили един към друг, да се подкрепяме, да разбираме болката на другия, да не бъдем груби, да не нараняваме, да си помагаме.

Разработване: 9 мин.

Учител: Ще играем играта „Бъди уважителен пътник”. Ще построим автобус и всеки ще заеме място, така че двама от нас ще направят седалки. Ще изберем шофьор и кондуктор, който ще продава и проверява билетите. Ето правилата на играта – когато се качите в автобуса, трябва да сте внимателни, да не бутате и да не викате. Ако някой се почувства зле, предложете му място отпред. Кондукторът минава и всяко дете купува билет, за да бъде редовен пътник. По моя сигнал автобусът тръгва, никой не става от мястото си, пътува културно, държи се учтиво, не вика и не обижда. /Следва конкретна оценка от учителя относно правилата на играта/.

Оценка: 1 мин.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Деца, браво! Спазихте правилата на играта, показахте, че уважавате съотборниците си, подкрепяте се, помагате си, не сте груби, внимателни и грижовни сте. Не забравяйте, когато видите възрастни или болни хора в автобуса – помагайте им, кажете им мили думи, за да им повдигнете настроението.

УРОК 12 – отбор 4 – урок 14 урок 2

ПРОЕКТЕН ЕКИП – ЗАКОН *Законът, с който се занимавате*	
ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	30
ПРЕДМЕТ *Темата на урока*	Толерантност
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	Приемане и зачитане на различията, работа в екип, сътрудничество

ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	Създаване на колективно произведение на изкуството, използване на игри с балони за сътрудничество, театрални игри за комуникация
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и уважавани?*	

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Разбиране на значението на това да си различен Развиване на социални умения Приемане на всяка форма на различност Уважаване на разликите и опит за сътрудничество с различни хора	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	Въведение в темата, проучване на нагласите на децата, обяснение от страна на учителя и оценка
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	Различност, сътрудничество, приемане, уважение, опит за съвместна работа, създаване на колективно произведение на изкуството Да бъдеш уникален в групата
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока – декор, костюми, други материали и консумативи и т.н.*	Балони, половината от броя на децата, музика, хартия, колкото е броят на децата, бои (маркери или пастели в различни цветове), лепило

ПРОВЕЖДАНЕ НА УРОКА

Въвеждаща част: Учителят моли децата да се погледнат един друг и да видят как се различават. Провежда се дискусия за това как хората могат да се различават, говори се за езици, цвят на кожата, физически и умствени увреждания. В същото време, за всяка разлика децата се опитват да имитират разликите с тялото и гласа си.

Изследвателна част: Учителят моли децата да се разделят на двойки. Всяка двойка взема по един балон. Те поставят балона в корема си и се опитват да се движат заедно, без балонът да падне. Те правят това, докато звучи музика (όταν I'm Still Standing - Taron Egerton | Sing: Original Motion Picture Soundtrack). Когато музиката спре, учителят дава различни указания. Например, единият от двойката е по-нисък от другия, единият от двойката има само един крак, единият от двойката е сляп, единият от двойката не понася много контакт с други хора, единият от двойката не може да спре да се движи и т.н. Играта продължава, докато всяко дете не изпита трудностите на дадено увреждане.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Обяснение: Учителят разговаря с децата и ги моли да разкажат за преживяването си, колко им е било трудно и как са се справили. Той/тя казва, че всякакъв вид разлика е като говоренето на различен език. Нека направим малка театрална игра, за да го разберем. Отново на двойки учителят дава тайна мисия на едно дете (например да поиска портокалов сок), но ги моли да говорят помежду си на неразбираем език. Целта е да се разберат един друг.

Разработване: След като сме приели разликите си, е време да създадем нещо заедно. Децата седят в кръг и всяко от тях има лист хартия и бои. Темата на картината е ЗАЕДНО. Те започват да рисуват. Когато учителят удари звънеца, те предават рисунката си на следващото дете и продължават да рисуват. Проектът приключва, когато кръгът е завършен. Учителят може да използва музика, за да вдъхнови децата (https://www.youtube.com/watch?v=wnacdOIoTBQ)

След като приключат, те залепват картините си върху по-голям лист хартия и решават как да озаглавят своето произведение на изкуството.

Оценка: Учителят пита децата как са се почувствали, когато са видели, че картината им се рисува и от другите. Как се чувстват, че всички са част от по-голяма картина с всички тези различия и колко красиво им се струва тяхното произведение. Ето колко красив е нашият свят с всички тези различни хора.

УРОК 13 – екип 4 – урок 15, урок 3

ПРОЕКТЕН ЕКИП – ЗАКОН *Законът, който разглеждате*	КРАЖБА
ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	30
ПРЕДМЕТ *Темата на урока*	„Мое и чуждо”
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	Лична собственост, чужда собственост, кражба, наказание

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	Методи – оценка; разговор; игри; Техники – практични, игри; Прийоми – устни/насочващи въпроси, инструкции, частична оценка, обобщаваща оценка; Методологични инструменти – демонстрация от страна на учителя, разкриване на тайните пред децата.
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие ( ). Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	
Знания, умения, компетенции: децата осъзнават разликата между „мое“ и „чуждо“; формиране на идеалите на децата за понятията „честност“ и „лъжа“; свикване с спазването на правила; анализиране на социалното поведение и поведението на другите; разбиране на понятията собственост, кражба, наказание. **Ценности:** – Лични: проявяване на съпричастност и оценка на собствените действия; – Морални: установяване на собствени правила за поведение, самоконтрол и взаимен контрол върху спазването им; – Етични: Установяване на приятелски отношения между децата чрез приемане, уважение и съпричастност.	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	Въведение в темата, проучване на нагласите на децата, обяснение от страна на преподавателя, оценка.
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	Твое - принадлежи на теб; Чуждо – принадлежи на друг; Добра постъпка в полза на хората;

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

	Лошо - неподходящо, опасно, погрешно поведение; Собственост - законно право на всеки човек; Кражба - вземане на чужда собственост без съгласието на собственика; Наказание - налага се за неприемливо и вредно поведение - неспазване на закона.
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока – сценична декорация, костюми, други материали и консумативи и др.*	Костюми на приказни герои – Червената шапчица, гарван, заек/полицаи/, полицейска кола за деца. За играта „Какво се е променило“ – ленти за коса, фиби, диадеми, малки колички, детски телефони, детски ръчни часовници, превръзки за очи, очила. За играта „Студено-топло“ – маса с различни предмети – телефон, портмоне, ключове и др.

ПРОВЕЖДАНЕ НА УРОКА

Участие: 5 минути.

Учител: Деца, днес нашите гости са герои от приказки, които ще представят скеч. Гледайте и слушайте внимателно, а след това ми кажете кой герой според вас е добър и кой е лош и защо.

Сцена: Червената шапчица носи кошница с храна на болната си баба. В гората среща враната, която се хвали, че е откраднала блестящ пръстен от едно малко момиченце. Червената шапчица казва, че това е лошо дело, защото натъжава детето, и я съветва да върне пръстена, защото не е нейна собственост и това е кражба. Тя отказва и продължава да се хвали с откраднатото, тогава Червената шапчица вика силно: „Помощ, има крадец в гората!”. В този момент пристига горската полиция/дете, облечено като полицай заек и каращо полицейска кола. Тя казва на враната, че е извършила кражба, арестува я и я отвежда в горската полиция, а Червената шапчица е щастлива, защото тъжното момиче ще си получи пръстена.

Изследване: 5 мин.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Учител: Деца, познахте ли героите, кои са те, избройте ги!

Разговор:/с въпроси/

1. Какво е Червената шапчица, защо е повикала за помощ?

2. Какво е враната, пръстенът нейна ли е собственост и трябва ли да го вземе за себе си?

3. Помислете как се е почувствало момичето, когато гарванът е взел пръстена й, трябва ли да си присвояваме чужда собственост?

4. Кой помага на Червената шапчица да си върне откраднатия пръстен? Какво е заекът и каква е професията му?

Обяснение: 5 мин.

Учител: Деца, както вече сте се досетили, днес ще научим за доброто и лошото, че собствеността на всеки трябва да се уважава и кражбата трябва да се наказва. Видяхте действията на героите в скеча и разбрахте кои от тях са направили добри дела и кои – лоши. Враната е откраднала, кражбата е престъпление, всеки трябва да отговаря за действията си и да бъде наказан. Помислете, правилно ли е да взимате чужди играчки и вещи без разрешението на собственика им, защо?

Обобщение от учителя: Деца, вземането на чужди вещи е престъпление, което се наказва строго. Как се чувствате, когато някой ви вземе любимата играчка? /отговорете/.

Разработване: 14 мин.

Учител: Знам, че всички деца обичат игрите, предлагам днес да играем нова игра, наречена „Какво се промени”.

Правилата са следните: Всички ще застанете в кръг със завързани очи, аз ще избера едно дете с брояч, което да следва инструкциите ми. Всички трябва да се огледате добре, преди да ви завържа очите. По моя сигнал в края на играта ще махнете превръзките и всеки поред ще отговори какво се е променило в него и как се чувства. Детето минава и взема по нещо от всеки от тях: от момичетата – ученически шапки, диадеми, гривни, очила, а от момчетата – детски часовник, детски телефон, детска количка /събира ги в кутия/. При сигнал от учителя децата свалят превръзките, всеки се оглежда и казва какво се е променило.

Учителят пита: Никол, какво се е променило? /тя отговаря какво й липсва и как се чувства/. Учителят прави оценка след всеки отговор, насочвайки децата към техните чувства и емоции. Детето връща взетите неща, децата са щастливи, учителят прави оценка: „Никога не взимайте чужди вещи, защото това натъжава хората!”

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Учител: „А сега ще научим как да се държим, когато намерим чужди вещи, като играем играта „Студено и топло”.

Учителят обяснява правилата: На масата има изгубени вещи: телефон, портфейл, ключове, лична карта. Първият играч отива до масата, взима един предмет и казва какво би направил с него. Ако отговорът е неправилен, казваме „студено”, а ако отговорът е правилен, казваме „топло”.

Например: едно дете вижда изгубен телефон и казва „Ще го взема и ще потърся собственика“, а ние отговаряме „студено“, правилният отговор е „Не го пипай, обади се на полицията“ – „топло“.

Оценка: 1 мин.

Учител: Деца, в днешния урок научихте нови и интересни неща – срещнахте герои от приказки, които ви показаха добро и лошо поведение. Научихте какво е ваше и какво е на друг, че всеки има право на собствеността си и когато някой вземе нещо от него без негово съгласие, това е кражба.

Кражбата е престъпление, което се наказва строго. Не забравяйте, че ако обичате вашите близки и приятели, трябва да сте честни с тях, защото лъжите и кражбите ще ги натъжат. Нека всички се обърнем един към друг и с ръка на сърцето покажем, че се обичаме. В следващия урок ще научим нови интелигентни игри.

УРОК 14 – екип 2

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	20 минути
ПРЕДМЕТ *Темата на урока*	Социална и емоционална интелигентност
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	Емоции, емпатия, приятелство, комуникация, саморегулация
ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	Кръг, ролеви игри, игри с движение, рисуване, разказване на истории
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои*	Децата ще подобрят способността си да разпознават емоциите, да изразяват чувствата си по здравословен начин и да проявяват съпричастност. Те ще разберат

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?	колко е важно да уважават емоциите на другите и да сътрудничат в групова среда.
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	Урокът се основава на активно участие, емоционално изразяване и взаимодействие. Учителят води чрез разказване на истории, дискусии, инструкции за игри и емоционална рефлексия.
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	Емоция – как се чувстваме вътрешно (щастливи, тъжни, ядосани и т.н.) Емпатия – опит да почувстваме това, което чувства друг човек Саморегулация – успокояване, когато сме разстроени
МАТЕРИАЛИ **Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока – декор, костюми, други материали и консумативи и др.**	– Карти с емоции (с щастливи, тъжни, ядосани, уплашени лица); – Голямо сърце от хартия; – Пастели или цветни маркери; – Лека музика за успокояващо упражнение.

Сценарий /Въведете конкретния ход на урока. Дайте примерни въпроси, действия, реплики за всяка от планираните роли/:

Ангажирайте участниците

Учителката събира децата в кръг и им показва карти с емоции една по една.
Тя пита: „Можете ли да ми покажете щастливото си лице? Какво ви кара да се чувствате щастливи?“
„Можете ли да ми покажете тъжно лице? Какво ви кара да се чувствате тъжни?“
Децата имитират емоциите и разказват накратко кога са се чувствали така.

Изследователска част

Игра 1 – Емоционални статуи: Учителят пуска музика и децата танцуват свободно. Когато музиката спре, учителят показва карта с емоция.
Децата замръзват в поза, изразяваща тази емоция.
След това учителят пита: „Защо хората се чувстват така? Можем ли да помогнем на някого, който се чувства така?“

Част „Обяснение“

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Учителят разказва кратка история за зайче на име Лило, което се натъжило, защото никой не искал да си играе с него.
Тя пита: „Как мислите, че се е чувствал Лило? Какво бихме могли да направим, за да му помогнем?“
Тя въвежда думата *„емпатия“* и обяснява: „Емпатия е, когато се опитваме да почувстваме това, което чувства нашият приятел.“

Разширяваща част

Игра 2 – Рисуване на сърце: Учителят показва голямо сърце от хартия и казва: „Това е сърцето на нашето приятелство. Нека нарисуваме в него нещо мило, което можем да направим за приятел.“
Децата рисуват или драскат добри действия (прегръдка, споделяне на играчка, казани мили думи).

Част за оценка

Децата седят в кръг. Учителят казва: „Какво научихме днес за чувствата?“
„Можете ли да ми кажете едно нещо, което можете да направите, когато сте ядосани или тъжни?“
Завършват с успокояваща дейност: бавно дишане с тиха музика.
Всяко дете назовава едно чувство и как да се справи с него по положителен начин.

УРОК 15 – екип 4 – урок 16

ПРОЕКТЕН ЕКИП – ЗАКОН *Законът, с който се занимавате*	
ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	30
ПРЕДМЕТ *Темата на урока*	Агресия
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	Чувства, емпатия, приятелство, приемане, контрол на гнева

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	Кръг на приятелството, Дискусия. Пантомимни игри, музикални игри, рисуване
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	
Насърчаване на емпатията и социалните умения ПревенцияПревенция и интервенция срещу агресия, нетърпимост и дискриминация Ценности: емпатия и оценка на собствените действия, самоконтрол, уважение	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	Въведение в темата, проучване на нагласите на децата, обяснение от страна на учителя и оценка
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	Приемане, изпитване на гняв, споделяне на емоции, признаване на всяка емоция, справяне с гнева, самоконтрол
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока – сценична декорация, костюми, други материали и консумативи и др.*	Емоционални карти, огледало, музика, хартия за всяко дете, маркери

ПРОВЕЖДАНЕ НА УРОКА

Въвеждаща част: Учителят пита децата дали някога са изпитвали лоши чувства. Могат ли да ги назоват? Разбират ли какво е чувство?

Имаме шест основни чувства: щастие, тъга, гняв, отвращение, страх, срам. Те говорят за това как действията създават чувства, положителни или отрицателни. Например, някой ни носи цветя, някой ни бута и т.н. Учителят записва действията и чувствата, за да си спомни по-късно какво са предложили децата.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Изследваща част: Децата рисуват действията, за които са говорили, и избират от картите с емоции картата, която отразява емоцията, която възниква от това действие. Учителят ги поставя на дъската, на масата или дори на пода (в зависимост от това, което е по-удобно в съответната класна стая).

Част „Обяснение“: Сега учителят обяснява чувствата, като използва карти с емоции и огледало. Всяко дете взима карта и се опитва да изрази чувството, като използва огледалото. Учителят помага на децата да разделят положителните и отрицателните чувства. След това обсъждат кои действия предизвикват отрицателни чувства.

Разработване: Учителят и децата седят в кръг, Кръгът на приятелството. В началото правят игра на пантомима. Всяко дете имитира чувство, а детето до него трябва да направи точно същото изражение на лицето.

Учителят моли децата да погледнат кой седи до тях. След това пуска музика – The Benny Goodman Orchestra – Sing Sing Sing (With a Swing) и децата трябва да се движат и да танцуват. Когато музиката спре, те трябва да седнат в кръга, но до друго дете, различно от предишното. След това играят отново същата игра на имитация.

След няколко пъти, учителят моли децата да разкажат история, в която са изпитали негативно чувство. След това моли останалите деца в кръга да станат и да разиграят историята. Накрая учителят моли детето, което е играло главната роля, да сподели как се е почувствало и да предложи решения и начини за контролиране на негативните емоции.

Накрая всяко дете може да каже дали някога е изпитвало негативно чувство в класната стая и как класът може да предотврати такива преживявания в бъдеще.

Оценка: Учителят говори за чувствата, идентифицира ги заедно с децата, обсъжда действията и чувствата, които те предизвикват, и говори за решения и самоконтрол.

УРОК 16

ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	Аз в огледалото, Дървото на разнообразието, Футбол

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания и умения, които искаме да подобрите у децата, за да обогатите цялостното им развитие.*	
Насърчаване на емпатията и социалните умения Приемане на разнообразието	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	Превенция и интервенция срещу обиди, унижения, подигравки,
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ ***Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения.*** *Гняв, обида, насилие, подигравка, емоции на тъга и гняв*	Ценности: споделяне и приемане на различията, оценяване на някои действия, уважение, приятелство. Въведение в темата: уважение към мнението на децата, обяснение от учителя, оценка.
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока – сценична декорация, костюми, други материали и консумативи и др.*	Огледало, различни цветове, топка

Сценарий */Преминаване към конкретния ход на урока. Дайте примерни въпроси, действия, реплики за всяка от планираните роли/*

Ангажираща част:

Част „Обяснение“:

Имаме шест основни чувства: щастие, тъга, страх, гняв и отхвърляне. Те ни учат как нашите действия създават чувства. Например: Някой ни казва, че имаме красив тен, друг ни казва, че сме черни.

Изследователска част:

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Децата се гледат в огледалото и описват лицето си: цвят на косата, очи, тен, пол... Те откриват, че всеки изглежда по различен начин.

Част „Обяснение“:

Учителят кара децата да нарисуват дланта си и да я оцветят както желаят, но всеки трябва да избере различен мотив и цвят. Заедно те създават Дърво на разнообразието.

Разработване:

Учителят разделя децата на два отбора – момчета и момичета, и им дава топка, за да играят футбол. Момчетата са щастливи да играят „момчешка“ игра, но момичетата ги побеждават.

В края на играта всяко дете може да каже дали познава дете от друга страна, което се различава от него по някакъв начин.

Оценка:

Учителят разговаря с децата за чувствата, предизвикани от дискриминацията.

УРОК 17 – отбор 4 – урок 17 урок 5

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	25-30
ПРЕДМЕТ *Темата на урока*	Толерантност
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	толерантност, приемане, уважение, чувства, приятелство
ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	Дърво на толерантността – рисуване на плакат Приказка „Грозната патица“ (емоции, чувства, през цялата приказка)

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

	Карти с емоции – дискусия, намерете подходящата карта според частта от историята Този свят – индивидуална игра за изкуство за различното виждане на детето
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА Децата трябва да разберат и да научат, че в света има различия. Всеки от нас е различен и специален по свой собствен начин. Децата трябва да знаят, че толерантността е важна за тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Чрез играта те ще се научат да уважават тези, които са различни от тях, и да се уважават и ценят взаимно.	
Децата трябва да се научат да се уважават взаимно, за да бъдат уважавани от другите. Децата трябва да се научат да разпознават кога някой от тяхното непосредствено обкръжение се нуждае от подкрепа и помощ във връзка с някои от неговите характеристики, които го правят различен от тях.	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	Насърчаване на емпатията и социалните умения Превенция и интервенция срещу нетърпимостта Ценности: приемане и оценка на някои действия, уважение, приятелство
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	Въведение в темата, уважение към мнението на децата, обяснение от страна на учителя и оценка Приемане, уважение, споделяне на емоции
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока – сценична декорация, костюми, други материали и консумативи и др.*	Илюстрирана книга „Грозната патица“, карти с емоции, плакат „Дървото на толерантността“, ножици, хартия за рисуване, книжка за оцветяване „Дъгата“, дървени пастели

Ангажираща част:

Говорете за емоциите:

Разграничаваме няколко вида емоции – щастие, тъга, страх, срам.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Дискусия:

Разкажете за случай, в който сте били щастливи.

Какво ви прави щастливи?

Разкажете за случай, в който сте били тъжни.

Какво е причинило тъгата ви?

Заключение от дискусията: Има различни емоции. Всеки има право да се чувства по различен начин в дадена ситуация. Всяко чувство трябва да се уважава.

Изследователска част:

Децата рисуват своя приятел, с когото са щастливи, когато си играят, или приятеля, който ги натъжава в играта, но въпреки това искат да си играят заедно. Рисунката, изрязана във формата на листо, се окачва от всяко дете на Дървото на Тореланс.

Част с обяснения:

Експресивно четене на приказката „Грозната патица“. Задаване на въпроси за съдържанието и чрез разговор се оценява дали децата са разбрали съдържанието на приказката.

Въпроси:

С какво патето се различава от членовете на семейството си?

Какъв цвят са перата на патето?

Защо патето е тъжно?

Как патето е преживяло зимата?

Какво се случи с грозното пате в края на историята?

Как се е почувствало грозното пате, когато се е превърнало в лебед?

Разказване на историята на части, откриване на емоцията, която се разкрива в тази част, и свързване на карта с съответната емоция.

Разработване:

Децата се разделят на две групи. Децата получават книжки за оцветяване с дъга. Едната група трябва да избере цветове, които напомнят за щастие. А другата група избира цветове, които напомнят за тъга.

Всяка група оцветява дъгата си с избраните от нея цветове.

В края на дейността има две дъги с различни цветове.

Част за оценка:

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

В края на дейността всяко дете може да сподели дали някога е било в такава ситуация.

Учителят разговаря с децата за чувствата, предизвикани от толерантността.

УРОК 18 екип 1- урок 4 урок 5

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	25-30
ПРЕДМЕТ *Темата на урока*	„Моето семейство – моят дом“
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	Семейството като понятие, видове семейства, видове поведение в семейството, агресия в семейството, наказанието като превенция

ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	**<u>Методи – визуални и вербални –</u>** дискусионна сцена, лекция; **<u>Информативни – обяснение;</u>** Обяснение Техники – практически, игри, демонстрация от учителя и демонстрация от детето;
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	
Цели: – Да се развие емоционалната сигурност, защита и приемане в семейството; – Да развиете и подхранвате положителни емоции като любов, радост, щастие, удовлетворение, релаксация и надеждност; – Да се обучават за възприемане и проявяване на някои нюанси в емоционалната	

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

комуникация; – Да се насърчават положителни емоционални отношения към членовете на семейството, като се развиват чувства на принадлежност и взаимно доверие;	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	Въведение в темата, зачитане на мнението на децата, обяснение от страна на учителя и оценка Приемане, уважение, споделяне на емоции
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	разпознаване, приемане и споделяне на емоции, чувство на гняв, справяне с гнева, самоконтрол
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока – сценична декорация, костюми, други материали и консумативи и др.*	детска песен, карти с емоции, барометър на емоциите, в кътчето за успокояване: възглавници, пясъчен часовник, боксов чувал балони и топки, върху които са нарисувани „лица

ПРОВЕЖДАНЕ НА УРОКА

Въвеждаща част:

Запознаваме децата с темата чрез песен за семейството. Връзка към песента:

https://www.youtube.com/watch?v=vtPaJHTtwIM

Въвеждаща част:

След като изслушат песента, започваме разговор с децата за техните семейства и домове. Учителят обяснява на , че когато хората живеят заедно на едно място, това е семейство. Учителят обясни на , че семейството е важно и че те трябва да уважават членовете на семейството. Продължаваме разговора, като обсъждаме, че всеки от нас има право да живее в безопасна семейна среда и да изразява емоциите си. След това играем „Кръгът на емоциите“. Целта е децата да се отпуснат, да погледнат навътре в себе си и свободно да изразят най-силните си емоции, когато са у дома, и да ги разпознаят на картите с емоции.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Изследваща част:

Запознаваме се с емоцията гняв, като задаваме въпроси и даваме отговори.

- Тези, които някога са изпитвали тази емоция, да вдигнат ръка!
- Освен това, можем да отстраним децата, които не са вдигнали ръка, за да изясним самата емоция – вероятно тези деца са объркали емоцията с друга, защото не я разпознават напълно или частично.

Ето въпросите:

– Как изглеждаме, когато изпитваме тази емоция? Тялото ни, лицето ни? Покажете с жестове!

– Енергични ли сме или отпуснати, когато изпитваме тази емоция? Тялото ни прави ли бързи или прекъснати движения, или по-скоро не? Гласът ни става ли по-силен, говорим ли по-бързо - или по-скоро не?

Част с обяснения:

Игра: „Барометър на емоциите“

Барометърът на емоциите се представя с четири цвята, символизиращи емоции. Първо, децата назовават цветовете, а след това подреждат „мъже“ с гневен израз до червената зона на барометъра, щастливи усмихнати „мъже“ до жълтата зона, тъжни „мъже“ до синята зона и спокойни „мъже“ до зелената зона. По този начин те разграничават и балони и топки, на които са нарисувани „лица“, изразяващи различни емоции.

Разработване:

След това ги питам как да се справят с гнева си? Първо, представете си как изглеждаме, когато сме ядосани. Описвам им червено лице, споменавам и лудото биене на сърцето, което „тича като кон и трябва да го успокоим“. Ето съветите – поемете дълбоко въздух, пребройте до 10, за да не нараните някого вербално или физически, и отидете в ъгъла на емоциите.

Част за оценка:

Важно е децата да осъзнаят, че това не е наказание или повишение, а напротив – възможност да помислят в спокойна и умиротворяваща среда, да освободят негативната енергия, за да вземат в крайна сметка положителни решения.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

УРОК 19 – екип 2 – урок 8, урок 4

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност на урока*	20
ПРЕДМЕТ *Темата на урока*	*Толерантност*
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	*Толерантност, емпатия, социално съзнание*
ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	наблюдение, разговор, ролеви игри;
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	
□ Формиране на разбиране за толерантност и емпатия. □ Развиване на активна нагласа към този проблем като елемент от личната култура.	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	Изхвърляне на отпадъци в езерото Участие на дете, родител, полицай В сюжета участват 5 деца
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	агресия, емоция
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока – сценична декорация, костюми, други материали и консумативи и др.*	хартия, полицейска униформа

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Сценарий

Въвеждаща част: Учителят моли децата да се наредят в кръг. След като децата се наредят в кръг, учителят им показва карти с различни хора – например, възрастен и малко дете. След това обсъдете как се различават. Обсъдете колко е хубаво, че сме еднакви, но все пак всеки от нас е уникален. Споменете пръстовите отпечатъци, коментирайте чувствата, които изпитваме, усещанията, които тялото ни изпитва при студ, жега и т.н.

Част „Изследване“: Децата виждат картите и започват да обсъждат помежду си как изглеждат хората на картите. Те също така говорят за някои положителни или отрицателни преживявания и как са се почувствали.

Част „Обяснение“: След картите учителят предлага да прочете история на децата. Книга с история, в която участват различни герои с различни особености. Как се играе. Какво би се случило, ако... Представете си история, в която всички герои са еднакви – би ли била интересна?

Разработване: По този начин децата ще изразят мнението си пред всички в групата и ще обяснят защо се чувстват по този начин. Те трябва да забележат разликите между тези преживявания и емоции и да ги обсъдят.

Накрая учителят говори за значението и ценността на разнообразието, приемането, подкрепата, работата в екип, толерантността и за това, че в крайна сметка всички хора имат еднакви чувства и нужди.

Оценка: Като цяло, всички заедно разговарят за това как са се чувствали и какво са мислили по време на тези дейности, какви нови ценности са научили и какви са идеите на децата за това как можем да бъдем по-толерантни към нашите съученици.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

УРОК 20 – екип 2 – урок 7 урок 3

ПРОЕКТЕН ЕКИП – ЗАКОН *Законът, с който се занимавате*			
ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА			5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*			20
ПРЕДМЕТ *Темата на урока*			*Агресия*
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*			*Чувства, емпатия, приятелство, приемане, съчувствие, подкрепа*

ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	Разказване на истории, ролеви игри, рисуване, игра с карти „Аз съм“
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	
Децата ще научат: – какво е агресия, – да разпознават агресивното поведение;	

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

– да разбират последствията, игри за справяне с агресията.	
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	Въведение в темата, проучване от децата, обяснение и оценка от учителя
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	Приемане, манипулиране, игнориране + агресия
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока – декор, костюми, други материали и консумативи и др.*	ролеви игри, историята на агресивното дете в групата, свързана с агресията, хартия и маркер, карти „Аз съм“

ПРОВЕЖДАНЕ НА УРОКА

Активиране на ролята: едно дете от групата се държи агресивно към децата от групата. Учителят пита детето защо се държи толкова зле с играчите си. Може ли детето да назове чувствата, които изпитва?

Имаме шест основни чувства: щастие, тъга, гняв, отвращение, страх, срам. Учителят се обръща към децата в групата и ги пита какви чувства предизвиква в тях агресивното дете. Те говорят за това как действията създават чувства – добри или лоши. Например, когато някой ни прегърне, когато някой ни бутне и т.н. Учителят записва действията и чувствата.

Изследваща част: Учителят дава на децата задачата да вземат лист хартия и маркер, след което да нарисуват собственото си лице и как се чувстват.

Обяснителна част: Учителят взема карти, наречени „Аз съм“. Той/тя тегли карта и разказва история за дадената емоция. Например, той/тя тегли „уморен“ и разказва: „Днес (името на детето ми) и аз си играхме на детската площадка. Много се гонихме, люлеехме се на люлките (разкажете какво сте правили с детето) и след като си играхме толкова много, се чувствам уморен.“ Ако използвате реални ситуации, в които детето е участвало, тази игра ще му помогне да разбере как се разказват истории. След това децата теглят по една карта и започват да разказват за конкретната емоция, която са изпитали. Учителят помага на децата да разграничат добрите и лошите чувства. След това те обсъждат кои действия предизвикват лошите чувства.

Разработване:

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Обсъдете защо рисунките на гняв и раздразнение са различни при различните деца. Кажете на децата, че всеки изпитва гняв и раздразнение по различен начин в различни ситуации. Кажете им, че е важно да обръщат внимание на ситуации, причини за определени чувства и реакции на хората.

Част за оценка:

Нека помолим Мъдреците да ни кажат какво е агресия и как да се справяме с нея.

Важно е да знаем как се чувства едно агресивно дете, за да можем да му помогнем.

УРОК 21

ПЛАН НА УРОКА – СПРАВЯНЕ С ГНЯВ ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ, ОТХВЪРЛЯНЕ ИЛИ ОТКАЗ

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	20
ПРЕДМЕТ *Темата на урока*	Социално и емоционално учене
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	Гняв, отхвърляне, дискриминация, чувства, приобщаване, уважение
ДЕЙНОСТИ *Използвани методи и техники на работа*	Ролеви игри, разказване на истории, дихателни упражнения, рисуване, дискусия в кръг
ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	Децата ще развият емоционална осъзнатост, особено по отношение на разпознаването и управлението на гнева, свързан с отхвърлянето и дискриминацията. Те ще се научат да изразяват емоциите си по безопасен начин, да търсят подкрепа и да проявяват толерантност и съпричаст
ТЕХНОЛОГИЯ И ДИЗАЙН *Основни точки и роли в сценария на урока*	Урокът включва емоционална идентификация, назоваване и изразяване, последвано от конкретни действия за управление на гнева. Учителят демонстрира емпатия и уважителна комуникация през цялото време.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	Гняв – силна емоция, която се изпитва, когато нещо е несправедливо или болезнено Отхвърляне – да бъдеш изключен или да ти бъде казано „не“ Дискриминация – да бъдеш третиран несправедливо заради това, което си Включване – да се погрижим всеки да се чувства добре дошъл
МАТЕРИАЛИ *Пълен списък на материалите, необходими за провеждането на урока – декор, костюми, други материали и консумативи и т.н.*	- Карти с емоции (особено гняв, тъга, страх) - Мека плюшена играчка за разказване на истории (напр. мечока Теди) - Чисти листа хартия и пастели - Успокояваща музика - Картинки с „инструменти за гняв“ (дълбоко дишане, прегръдка, молба за помощ, отиване на безопасно място)

Сценарий /Преминаване към конкретния ход на урока. Дайте примерни въпроси, действия, реплики за всяка от планираните роли/

Ангажираща част

Учителят посреща децата в кръг. Показва картичка с „ядосано лице“ и пита: „Как се чувства това лице? Кога се чувствате гневни?“ Децата поред споделят прости примери. Учителят нормализира чувството: „Нормално е да се чувствате ядосани. Важното е какво правим с гнева си.“

Изследваща част

Разказване на история: Учителят представя мека играчка (Теди) и разказва тази кратка история:
„Теди искаше да си играе, но другите играчки му казаха „не“, защото изглеждаше различно. Теди се почувства много ядосан и самотен.“
Децата се питат: „Как бихте се почувствали, ако това се случи на вас? Какво би могъл да направи Теди, вместо да крещи или да удря?“

Част „Обяснение“

Учителят представя понятието *„дискриминация“* и *„отхвърляне“* с помощта на език, подходящ за деца:
„Дискриминация означава да се отнасяш несправедливо с някого заради външния му вид или

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

произхода му.“
„Отхвърляне е, когато някой не иска да си играе или да споделя с теб.“
След това тя показва картите „Инструменти за справяне с гнева“ (дълбоко дишане, молене за помощ, прегръдка, използване на мили думи).
Тя води децата в упражнение за дълбоко дишане: „Да помиришем цветето... да духнем свещта...“

Разработване

Творческа дейност: Децата рисуват себе си, докато помагат на някого, който се чувства отхвърлен.
Учителката ги насърчава: „Можете ли да се нарисувате като добър приятел на Теди?“
Децата описват какво са нарисували: „Прегърнах Теди.” „Поканих Теди да си играем.”
Групата обсъжда: „Как можем да помогнем на приятелите си да се чувстват приобщени?“

Част за оценка

Учителят обобщава:
„Всички се ядосваме понякога – особено когато някой е несправедлив. Но можем да се успокоим и да изберем добротата.“
Всяко дете довършва изречението: „Когато се ядосам, мога да... (дишам, говоря с учителя, прегърна приятеля си)“.
Заключителна дейност: звучи тиха музика, докато децата поставят ръка на сърцето си и казват: „Мога да избера мира.“

УРОК 22 – ООР урок 22

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	45
ПРЕДМЕТ *Тема на урока*	Ранно детско развитие
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	Разбиране на толерантността: съпричастност и положително отношение

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и уважавани?*	
Повишаване на емпатията, положителното отношение и уменията за решаване на проблеми у децата, като същевременно се насърчават ценностите на толерантността, уважението, добротата и приобщаването, подкрепяйки тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие по състрадателен и общностно ориентиран начин.	
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	…

Описание

ООР „Разбиране на толерантността: съпричастност и положително отношение“ е предназначен за деца на възраст 4–10 години, за да им научи колко е важно да бъдат толерантни чрез съпричастност и поддържане на положително отношение. Този ресурс помага на младите ученици да разберат и уважават различията, като насърчава създаването на любезна и приобщаваща среда. Той включва увлекателни дейности като разказване на приказки с „Невидимият момче“ от Труди Лудвиг, ролеви игри за практикуване на емпатия и създаване на дневници на благодарността и положителни утвърждения за изграждане на положителна нагласа. Освен това, той предоставя практични примери и проекти за изработване на поделки като „Дърво на толерантността“, за да насърчи ежедневните прояви на доброта. OER предлага и листа с дейности за разпечатване и ресурси за родители и учители, за да подкрепи непрекъснатото учене у дома и в класната стая. Рамката се подкрепя от материали от Learning for Justice и Charity For Change, което гарантира всеобхватен и подкрепен от изследвания подход към преподаването на тези основни житейски умения.

Въведение

Здравейте, деца! Днес ще научим за една много важна тема, наречена толерантност. Толерантност означава да приемаме и уважаваме различията на всеки. Става въпрос да бъдем добри и разбиране към другите, дори и да са различни от нас. Нека се впуснем в това какво означават емпатията и положителното отношение и как те могат да ни помогнат да бъдем по-толерантни.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Какво е толерантност?

Толерантността е като да си супергерой. Представете си, че всички са еднакви – колко скучно би било! Толерантността прави света ни пъстър и забавен, защото ни дава възможност да се учим и да растем заедно с различни хора. Става въпрос да приемаме и да се радваме на тези разлики.

Разбиране на емпатията

Емпатията е, когато се опитваме да разберем как се чувстват другите. Помислете за момент, в който сте били тъжни или щастливи. Сега си представете как би се чувствал вашият приятел в тези моменти. Когато показваме емпатия, ние казваме: „За мен е важно как се чувстваш.“

Пример: Ако ваш приятел падне и си нарани коляното, можете да покажете емпатия, като му помогнете да се изправи и го попитате дали е добре. Можете да кажете: „Аз съм тук за теб.“

Дейности:

Време за приказки: Да прочетем „Невидимият момче“ от Труди Лудвиг. В историята Брайън се чувства невидим в училище. Как можем да помогнем на някой като Брайън да се почувства приет?

Ролева игра: Преструвайте се, че сте различни герои. Един човек разказва история за това как се чувства тъжен или щастлив, а останалите показват как биха реагирали с емпатия.

Развиване на положително отношение

Позитивното отношение е като слънчев ден в ума ви. Става въпрос да търсите добрите неща около вас и в другите хора.

Пример: Ако не сте спечелили игра, вместо да се чувствате зле, помислете колко забавно сте се забавлявали, докато сте играли, и колко нови умения сте научили.

Дейности:

Дневник на благодарността: Всеки ден нарисувайте или напишете нещо, което ви е направило щастливи, или нещо, за което сте благодарни. Може би това е прегръдка от мама или игра с любимата ви играчка.

Положителни утвърждения: Застани пред огледалото и кажи: „Аз съм мил“, „Аз съм добър приятел“ и „Обичам да споделям“. Тези думи ти помагат да се чувстваш добре за себе си и за другите.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Практикуване на толерантност в ежедневието

Да бъдем толерантни е нещо, което можем да правим всеки ден. Това се проявява в малките неща, като споделяне на играчките, слушане, когато някой говори, и проявяване на доброта.

Пример: Когато видиш някой да си играе сам, покани го да се присъедини към играта ти. Това кара всички да се чувстват включени и щастливи.

Дейности:

Дискусия в кръг: Нека поговорим за момент, в който сте били добри към някого или когато някой е бил добър към вас. Как се почувствахте?

Творчески проект: Направете „Дърво на толерантността“. Всяко листо на дървото символизира акт на доброта или момент, в който сте били толерантни. Напишете или нарисувайте тези актове на хартиени листа и ги залепете на дървото.

Кът за родители и учители

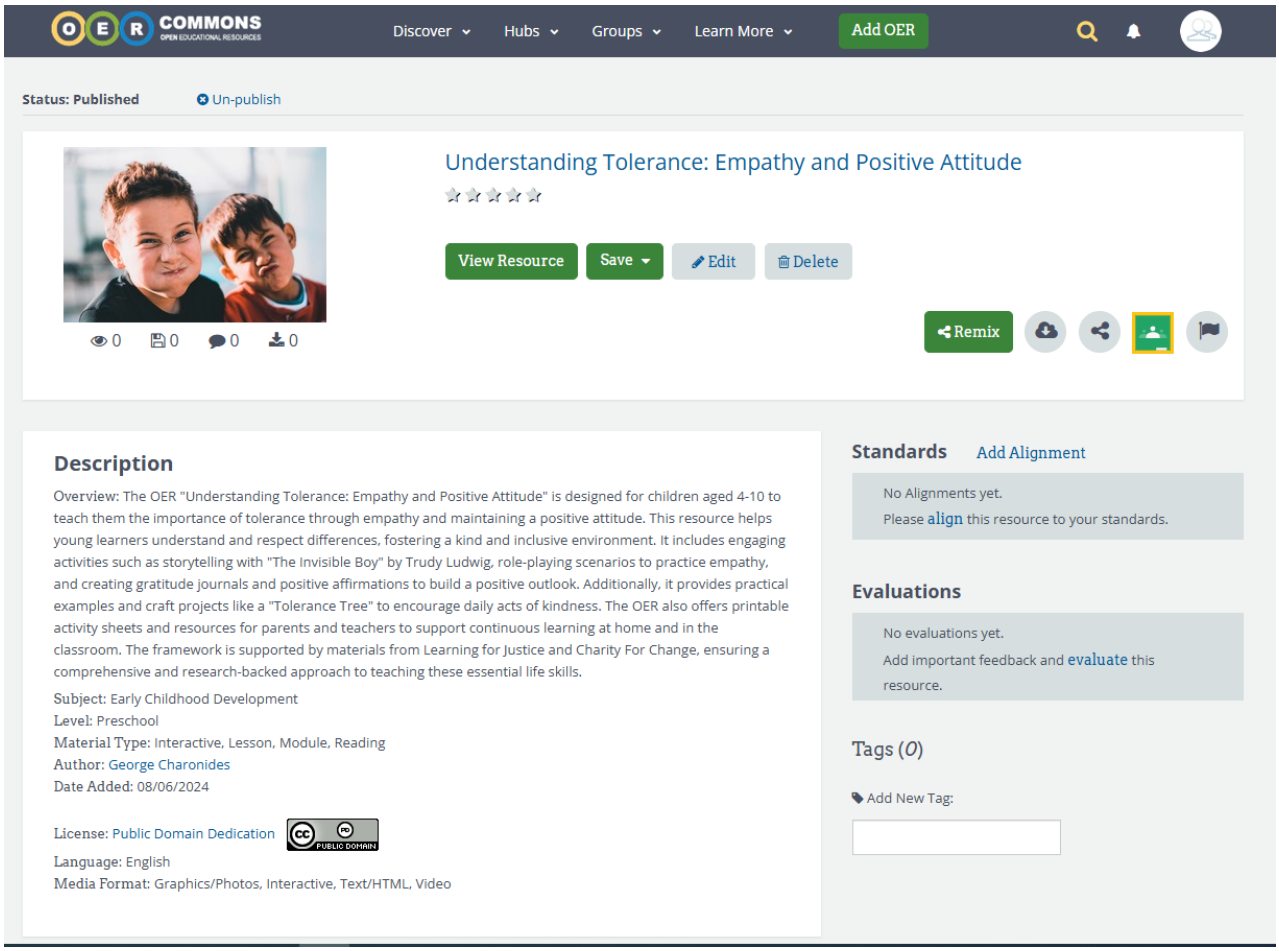
За родителите: Насърчавайте отворени разговори за чувствата с детето си. Давайте пример за съпричастност, като показвате разбиране и уважение в ежедневните си взаимодействия. Похвалете детето си, когато проявява толерантно поведение.

За учителите: Включете в часовете си разнообразни истории и дейности, които подчертават красотата на различните култури и гледни точки. Създайте среда в класната стая, в която всяко дете се чувства уважавано и ценено.

Заключение

Толерантността, емпатията и положителното отношение са ключът към превръщането на нашия свят в по-добро място. Като разбираме и практикуваме тези ценности всеки ден, всички можем да станем супергерои на добротата и разбирането. Не забравяйте, че всеки акт на доброта прави голяма разлика!

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Можете да откриете повече тук:
https://oercommons.org/courseware/lesson/118759/student/438892

УРОК 23 – ООР

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	45
ПРЕДМЕТ *Тема на урока*	Ранно детско развитие
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	Разбиране на гнева и как да се справяме с него

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	
Този ресурс учи малките деца как да разпознават и управляват гнева чрез прости обяснения, примери, с които могат да се идентифицират, и практични стратегии като дълбоко дишане, говорене за чувствата и доброта, като им помага да развият мирни и грижовни поведения в ежедневните си взаимодействия.	
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	…

Общ преглед

Този отворен образователен ресурс (OER) е предназначен за малки деца, особено за тези в детска градина и начално училище, за да им помогне да разберат и управляват чувствата на гняв. Ресурсът предоставя прости обяснения, примери, с които децата могат да се идентифицират, и практични стратегии, за да научи децата как да се справят с гнева по положителен начин. Той е обогатен с подкрепящи материали, включително видеоклипове, изображения и документи, за да ангажира малките ученици и да затвърди ключовите концепции.

Гневът понякога може да ни накара да правим неща, които наранява другите, като да викаме или да удряме. Този образователен ресурс помага на децата да разберат какво е гневът, защо го изпитваме и как да се справяме по-добре с него. Децата ще научат как да се справят с гнева чрез прости обяснения и забавни примери и ще станат по-грижовни и миролюбиви.

1. Какво е гняв?

Гневът е силно чувство, което може да ни накара да се почувстваме разстроени или ядосани. Всеки понякога се ядосва и е важно да знаем как да се справяме с гнева, без да наранява другите.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

2. Защо се ядосваме?

Чувство на разстройство

Понякога се ядосваме, защото се чувстваме разстроени, когато нещата не се развиват по начина, по който искаме.

Чувство на неудовлетвореност

Можем да се ядосаме и когато сме в затруднение или не можем да направим това, което искаме.

Копиране на другите

Ако видим други хора, като приятели или семейство, да се ядосват и да се държат неадекватно, може да си помислим, че това е нормално; че е същото.

3. Какво се случва, когато се ядосваме?

Думи, които нараняват

Когато сме ядосани, може да кажем груби неща, които нараняват другите хора.

Действия, които нараняват

Понякога може да ударим, бутнем или направим други неща, които могат да наранят другите.

4. Примери за ситуации, предизвикващи гняв

Пример 1: Училищният двор

Джени се ядосва, когато друго дете й взема играчката, с която си играе. Тя крещи на детето и се опитва да си върне играчката.

Пример 2: Пътуване с кола

Когато пътуването с кола трае прекалено дълго, Том се ядосва много. Започва да крещи и да рита седалката пред себе си.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

5. Как да се справяме с гнева?

Вземете дълбоко дъх

Когато се ядосате, опитайте да поемете няколко дълбоки въздуха, за да се успокоите.

Говорете за това

Кажете на учител или възрастен как се чувствате. Говоренето за чувствата ви може да ви помогне да се почувствате по-добре.

Отдалечете се

Ако нещо ви ядосва, опитайте се да се отдалечите и да намерите тихо място, където да се успокоите.

Мислете за щастливи неща

Помисли за нещо, което те прави щастлив, като любимата ти игра или забавен ден, който си прекарал.

6. Помагайте си един на друг

Бъдете мили

Ако видите, че някой друг се ядосва, бъдете любезни и се опитайте да му помогнете да се почувства по-добре.

Споделяйте и играйте честно

Споделянето и честната игра с приятели може да помогне на всички да се чувстват щастливи и да избегнат гнева.

Използвайте думи, а не юмруци

Винаги използвайте думи, за да изразите чувствата си, вместо да удряте или бутате.

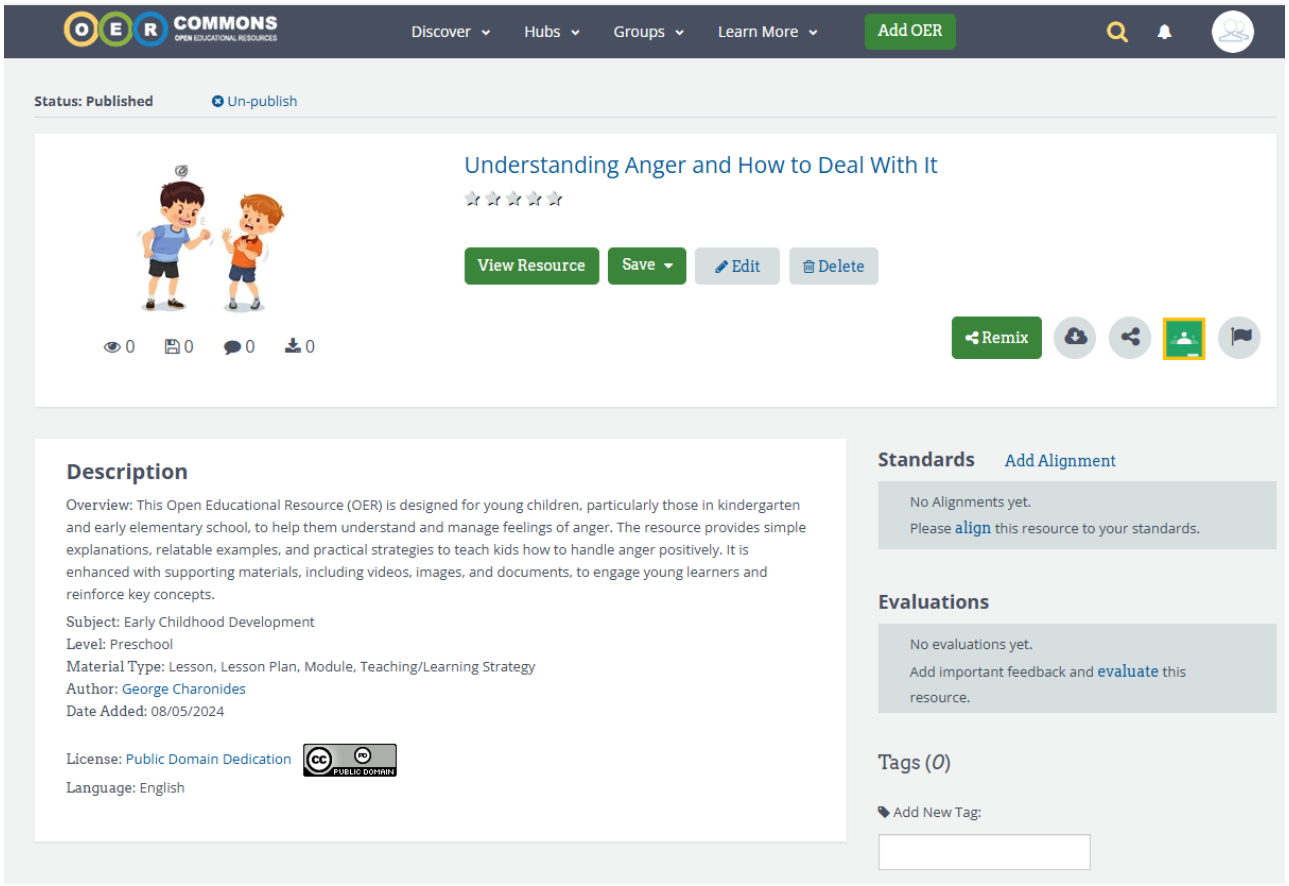
7. Пример от реалния живот: Как решихме един проблем

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

В нашето училище някои деца се ядосваха и крещяха по време на игра. Започнахме да правим „кръг на чувствата", където всеки можеше да говори за своите чувства. Скоро всички се научиха да споделят и да играят добре, и играта ни стана много по-забавна!

8. Заключение

Гневът е нормално чувство, но е важно да се справяме с него по начин, който не наранява другите. Като дишаме дълбоко, говорим за чувствата си и сме мили, всички можем да се научим да управляваме гнева си и да направим училището ни по-щастливо.

Можете да откриете повече тук:
https://oercommons.org/courseware/lesson/118727/student/438892

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

УРОК 24 – ООР

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	45
ПРЕДМЕТ *Темата на урока*	Разбиране и борба с дискриминацията
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	...

ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	
Развитие на разбирането на децата за дискриминацията – с акцент върху расата, пола и увреждания – чрез преподаване на инклузивност, емпатия и справедливост чрез интерактивни истории, дейности и примери, като се насърчава основата на добротата, уважението и равните възможности в ежедневните им взаимодействия.	
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	…

Общ преглед

Този образователен ресурс има за цел да помогне на децата на възраст 4-10 години да разберат и разпознават дискриминацията. Дискриминация е когато хората са третирани несправедливо, защото са различни по някакъв начин. Ресурсът се фокусира върху три основни вида дискриминация, с които децата могат да се сблъскат: расова, полова и дискриминация на хора с увреждания. Чрез увлекателни видеоклипове, истории и дейности децата ще научат за важността на приобщаването, емпатията и справедливостта. Като разберат тези понятия, децата могат да насърчават една мила и приобщаваща среда в ежедневните си

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

взаимоотношения. Този ресурс включва практични примери, решения и интерактивни дейности за затвърждаване на тези уроци.

Дискриминация е, когато хората са третирани несправедливо, защото са различни по някакъв начин. Важно е да се научат децата за дискриминацията от рано, за да се помогне на всички да бъдат добри и приобщаващи. Тази презентация ще се фокусира върху три основни вида дискриминация, с които децата могат да се сблъскат: расова, полова и дискриминация на хора с увреждания. Децата могат да се научат да бъдат справедливи и приобщаващи в ежедневните си взаимодействия, като разберат тези видове дискриминация.

Области на фокус

Раса: Децата трябва да разберат, че разликите в цвета на кожата са нормални, и да се научат да уважават и ценят тези разлики.

Пол: Важно е да се оспорят стереотипите, които ограничават това, което момчетата и момичетата могат да правят, и да се насърчават равните възможности за всички полове.

Увреждания: Насърчаването на включването на деца с увреждания във всички дейности и адаптирането на тези дейности, за да се гарантира, че всички могат да участват, е от съществено значение за справедлива и толерантна среда.

Конкретни примери за расова дискриминация

Проблем:

Представете си дете с по-тъмна кожа, което не е поканено да играе по време на междучасието. Това изключване се основава единствено на цвета на кожата му, което е несправедливо и обидно. Друг пример е дете, което се чувства изоставено по време на групова дейност, защото е от различен расов произход, а другите деца не разбират и не уважават неговите културни традиции. Тези примери илюстрират как расовата дискриминация може да накара децата да се чувстват самотни и отхвърлени.

Решение:

Един ефективен начин за борба с расовата дискриминация е да се учи емпатия. Децата могат да се научат да разбират и уважават разликите в цвета на кожата и културния произход чрез истории и дискусии. Насърчаването на приобщаването в игрите и груповите дейности гарантира, че всички деца се чувстват ценени и включени. Възрастните играят решаваща роля,

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

като дават пример за приобщаващо поведение и се намесват, когато видят расова дискриминация.

Реални примери за дискриминация по пол

Проблем:

Представете си момиче, което иска да се включи в игра на футбол, но му казват, че не може, защото „момичетата не играят футбол“. Този тип дискриминация по пол засилва вредните стереотипи и ограничава възможностите на децата. Друг пример е момче, което обича балета, но е обект на подигравки от страна на връстниците си, защото харесва традиционно „женска“ дейност. Тези ситуации подчертават как дискриминацията по пол може да ограничава интересите и дейностите на децата въз основа на остарели идеи.

Решение:

За да се преодолее дискриминацията по пол, е необходимо да се оспорят стереотипите, които ограничават възможностите на момчетата и момичетата. Насърчаването на всички деца да пробват различни дейности, независимо от пола им, помага за преодоляването на тези стереотипи. Насърчаването на смесени отбори в спорта и други дейности гарантира, че всички имат равни възможности. Положителното подкрепление е от решаващо значение; похвалата на децата за преодоляване на стереотипите и за това, че са толерантни, може да засили тези поведения.

Конкретни примери за дискриминация на хора с увреждания Решения

Проблем:

Представете си дете в инвалидна количка, което е изключено от игра на детската площадка, защото другите деца не знаят как да го включат. Друг пример е дете с говорни затруднения, което е игнорирано или осмивано от връстниците си. Има и случаи, в които ученик с увреждания не получава необходимата подкрепа в клас, което затруднява успеха му. Тези примери показват как дискриминацията на основата на увреждане може да създаде пречки за участието и постиженията на децата с увреждания.

Решение:

Адаптирането на игрите и дейностите, за да включват деца с различни способности, е от решаващо значение за борбата с дискриминацията на хора с увреждания. Повишаването на осведомеността за различните увреждания и значението на приобщаването помага на децата да разберат и приемат своите връстници с увреждания.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Осигуряването на необходимата подкрепа, било то чрез адаптиране на класната стая или социална подкрепа, гарантира, че децата с увреждания могат да участват пълноценно и да постигат успехи заедно с връстниците си.

Дейности

За да се затвърдят тези концепции, могат да се проведат различни дейности:

Време за приказки: Прочетете приказки с разнообразни герои и теми, свързани с приобщаването, за да помогнете на децата да се идентифицират и да разберат различни гледни точки.

Арт проекти: Насърчавайте децата да рисуват автопортрети и да обсъждат как всеки е уникален, за да оценят разнообразието.

Ролеви игри: Създайте сценарии, в които децата да практикуват инклюзивно поведение, за да развият емпатия и социални умения.

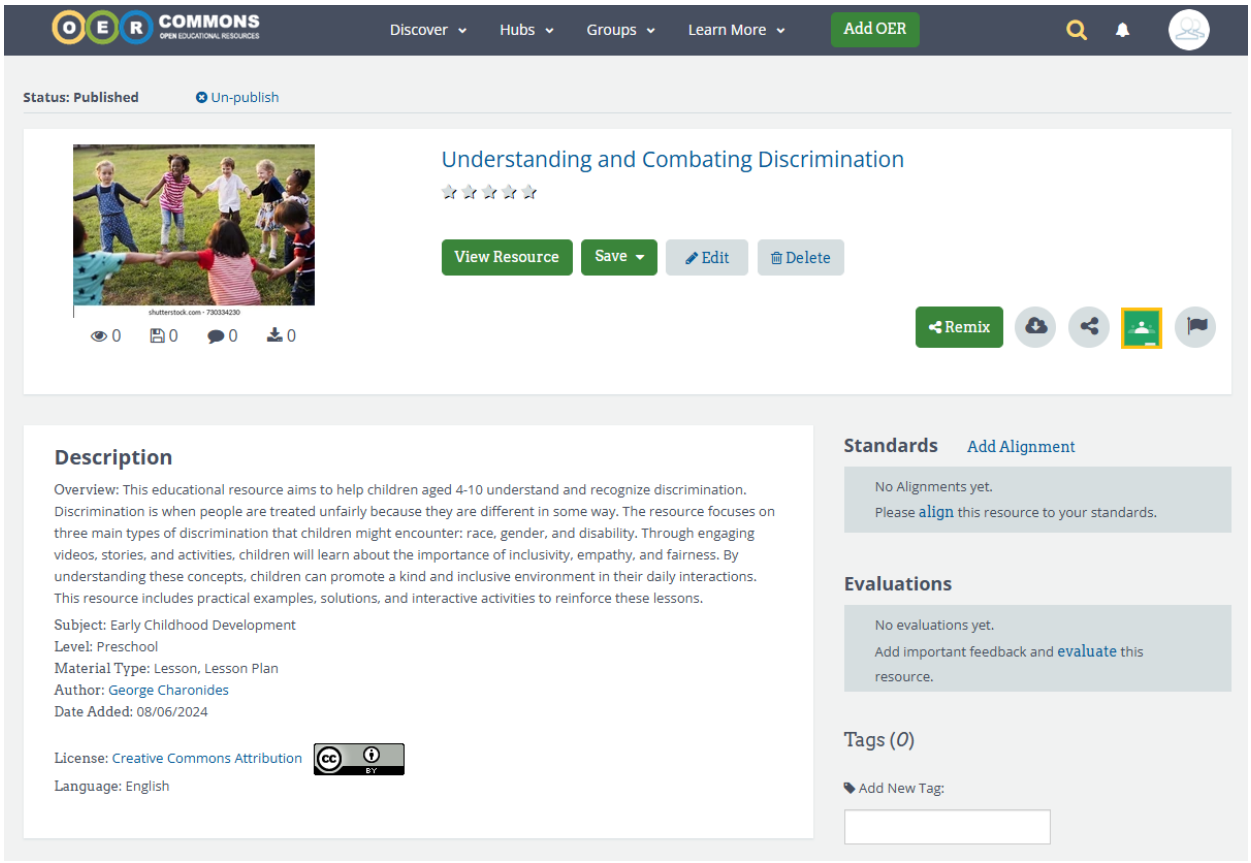
Спортен ден: Организирайте смесени отбори и модифицирайте игрите, за да гарантирате инклузивност, като позволите на децата да изпитат ползите от справедливостта и сътрудничеството от първа ръка.

Гост-лектори: Поканете лектори с увреждания да споделят своите преживявания, като предоставят мощни уроци по емпатия и разбиране.

Заключение

Създаването на отворени образователни ресурси по темата за дискриминацията за деца на възраст 4-10 години включва разработването на интересни, подходящи за възрастта материали, които засягат расата, пола и увреждането. Децата могат да научат значението на приобщаването и справедливостта чрез истории, дейности и дискусии. Като направим тези ресурси достъпни и включим педагозите и родителите, можем да създадем по-приобщаваща среда за малките деца. Насърчаването на добротата, емпатията и разбирането от ранна възраст поставя основите на едно по-справедливо и равноправно общество.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Можете да откриете повече тук:
https://oercommons.org/courseware/lesson/118760/student/438892

УРОК 25-OER

ВЪЗРАСТ НА ДЕЦАТА	5-6 Г
ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА УРОКА *максимална продължителност в минути*	45
ПРЕДМЕТ *Тема на урока*	Ранно детско развитие, психология, социална работа
ПОДТЕМА *Ключови думи и аспекти на темата*	Развитие на емоционалната интелигентност: разбиране и управление на емоциите

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

ПОСТИЖЕНИЯ НА ДЕЦАТА *Конкретни знания, умения и компетенции, които целите да подобрите у децата в контекста на тяхното социално-емоционално и когнитивно развитие. Кои ценности, морални и етични норми ще бъдат разбрани и спазвани?*	
Този ресурс помага на деца на възраст 4-12 години да развият емоционална интелигентност, като ги учи да разпознават, разбират и управляват емоциите си чрез ангажиращи дейности като рисуване на лица, изразяващи чувства, използване на буркани за успокояване, упражнения за емпатия и водене на дневник на чувствата, като по този начин се насърчават емпатията, социалните умения и личното благополучие.	
ПРИДОБИТИ ИДЕИ И ДУМИ *Нови понятия и думи, въведени по време на урока, и техните конкретни определения*	…

Общ преглед

ООР „Развиване на емоционална интелигентност: разбиране и управление на емоциите“ е предназначен за деца на възраст от 4 до 12 години, за да им помогне да разпознават, разбират и управляват емоциите си, като същевременно насърчава емпатията и силните социални умения. Този ресурс предлага увлекателни дейности като рисуване на чувства, създаване на буркани за успокояване и практикуване на емпатия чрез пантомима. Освен това включва сесии за разказване на истории с книги като „Когато Софи се ядоса – наистина, наистина се ядоса“ и интерактивни дейности като водене на дневник на чувствата. Допълнен с песни и видеоклипове, този ООР предоставя на децата основни емоционални умения за положителни взаимодействия и лично благополучие.

<u>Изграждане на емоционална осведоменост и емпатия у малките деца</u>

Въведение

Здравейте, деца! Днес ще научим нещо много специално, наречено емоционална интелигентност. Емоционалната интелигентност се отнася до разбирането на собствените ви чувства и чувствата на другите. Тя ни помага да бъдем по-добри приятели, да решаваме проблеми и да се чувстваме по-щастливи. Нека разгледаме как можем да разпознаваме, разбираме и управляваме емоциите си по забавен и вълнуващ начин!

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Какво е емоционална интелигентност?

Емоционалната интелигентност е като да си детектив на чувствата. Това означава да можеш да забележиш кога ти или някой друг се чувства щастлив, тъжен, ядосан или уплашен и да знаеш какво да правиш с тези чувства. Когато разбираш емоциите, можеш да взимаш по-добри решения и да имаш по-добри отношения с приятелите и семейството си.

Разпознаване на емоциите

Първата стъпка в развитието на емоционалната интелигентност е да се научим да разпознаваме емоциите. Помислете как се чувства тялото ви, когато сте щастливи – може би се усмихвате много или се чувствате топли отвътре. А когато сте тъжни? Може би ви се иска да плачете или да сте сами. Като обръщате внимание на тези сигнали, можете да започнете да разбирате какво чувствате вие и другите.

Примерна дейност:

Лица, изразяващи чувства: Нарисувайте различни лица, изразяващи различни емоции като щастие, тъга, гняв и изненада. Упражнете се да правите тези лица пред огледалото и разкажете за моменти, в които сте изпитвали тези емоции.

Разбиране на емоциите

След като можете да разпознавате емоциите, следващата стъпка е да разберете защо се чувствате така. Станало ли е нещо хубаво, което ви е направило щастливи? Станало ли е нещо лошо, което ви е направило тъжни? Разбирането на причините зад емоциите ви помага да ги управлявате по-добре.

Примерна дейност:

Време за емоционални истории: Прочетете истории, в които героите преживяват различни емоции. Обсъдете защо героите се чувстват по този начин и какво правят, за да се справят с чувствата си. „Когато Софи се ядоса – наистина, наистина се ядоса“ от Моли Банг е чудесна книга, с която да започнете.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Управление на емоциите

Управлението на емоциите означава да знаете какво да правите с чувствата си. Ако сте ядосани, можете да дишате дълбоко, за да се успокоите. Ако сте тъжни, можете да поговорите с приятел или член на семейството. Управлението на емоциите ви помага да запазите контрол и да правите добри избори.

Примерна дейност:

Бутилка за успокояване: Направете бутилка за успокояване с блестящи частици и вода. Когато я разклатите, наблюдавайте как блестящите частици се утаят, за да ви помогнат да се успокоите. Това е чудесен начин да управлявате силни емоции.

Емпатия и социални умения

Емпатията е разбиране на чувствата на другите. Ако ваш приятел е тъжен, можете да покажете емпатия, като го утешите. Добрите социални умения означават да можете да общувате и да се разбирате добре с другите. И двете са важни части от емоционалната интелигентност.

Примерна дейност:

Емпатични пантомими: Изиграйте различни емоции и накарайте приятелите си да отгатнат какво чувствате. Обсъдете как могат да помогнат на някой, който се чувства по същия начин.

Практикуване на емоционална интелигентност всеки ден

Емоционалната интелигентност е нещо, което можете да практикувате всеки ден. Говорете за чувствата си, слушайте другите и използвайте стратегиите, които сте научили, за да управлявате емоциите си.

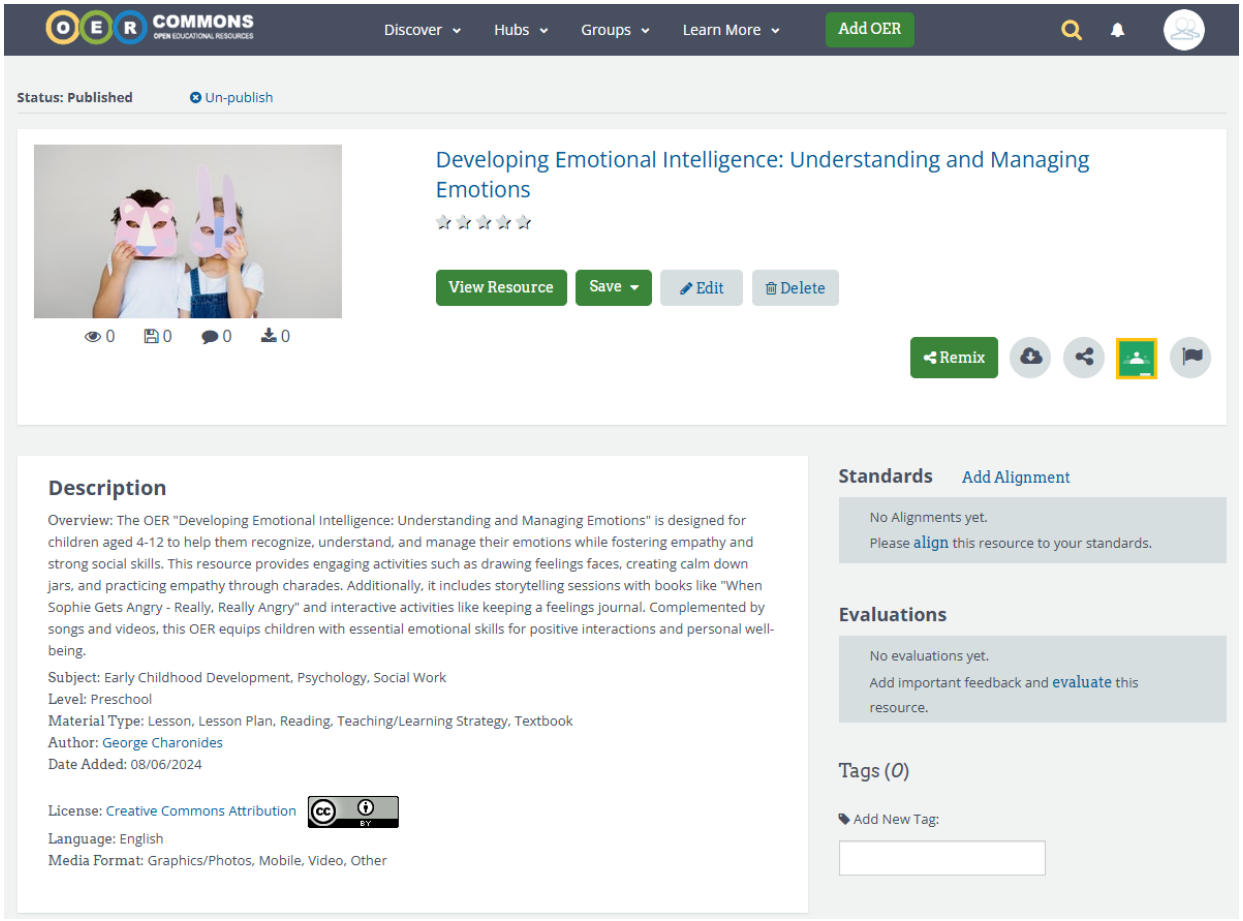
Примерна дейност:

Дневник на чувствата: Водете дневник, в който всеки ден рисувате или пишете за чувствата си. Това ви помага да следите емоциите си и да виждате как се променят с времето.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.

Заключение

Емоционалната интелигентност е суперсила, която ви помага да разбирате и управлявате емоциите си и да се свързвате по-добре с другите. Като практикувате дейностите, за които говорихме, можете да станете експерт по емоционална интелигентност!

Можете да откриете повече тук:
https://oercommons.org/courseware/lesson/118761/student/438892

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са обаче само на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Центъра за развитие на човешките ресурси (HRDC). Нито Европейският съюз, нито HRDC носят отговорност за тях.